

ΘΕΛΞΙΝΟΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΣΙΚΕΛΙΚΑ.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ.

(Συνέχεια, ὄρα φυλ. ΚΑ΄.)

α Ὡστε, ὅπως δὴποτε κἂν ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲν εὐρηται τὸ κωλύον ἡμᾶς τοῦ ἐπιχειρῆσαι τοῦ πλοῦ καὶ βοηθεῖν τοῖς ἐκεῖ συμμάχοις· τοῦτο μάλιστα καὶ χρέος ἡμῶν ἐστίν, ὅτι συνεθέμεθα καὶ συνωμόσαμεν αὐτοῖς ἵνα ἐπαμύνωμεν τὴν τούτων πατρίδα, προσελάβομεν δ' αὐτούς οὐχὶ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ καλεῖν ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας, ἀλλ' ἵνα, βλάπτοντες τοὺς ἐκεῖ ἐχθροὺς ἡμῶν, κωλύωσιν αὐτούς τοῦ ἐπέρχεσθαι κατὰ τῆς πατρίδος ἡμῶν· καὶ τὴν ἐξουσίαν οὕτω πως ἀπεκτέησαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι δὴποτε ἄλλοι ἤρξαν, σπεύδοντες προθύμως εἰς βοήθειαν τῶν ἐπικαλουμένων, εἴτε βαρβάρων, εἴτε Ἑλλήνων, διότι τὸ ἡσυχάζειν καὶ ἀκριβολογεῖν περὶ ὧν χρέος ἐστὶ νὰ βοηθῶμεν, ὀλίγον ἢ μηδὲν ὠφελούν τὴν ἐξουσίαν, εἰς κινδύνους μᾶλλον ἐμβάλλει αὐτήν, καὶ διότι τοὺς ὑπερέχοντας οὐ μόνον ἐπερχομένους ἀποκρούει τις, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ ἐπέλθωσι προκαταλαμβάνει. Καὶ οὔτε δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ μεταχειριζώμεθα τῆς ἐξουσίας ἐφ' ὅσον ἐθέλομεν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδὴ εἰς τοιαύτην περιήλθομεν θέσιν, τοὺς μὲν νὰ ἐπιβουλεύωμεν, τοὺς δὲ κινδυνεύοντας νὰ ὑποκύψωσιν εἰς ἄλλων ἐξουσίαν νὰ μὴ σώζωμεν, ἂν μὴ πρῶ-

τον ἡμεῖς λάβωμεν ὑποχειρίους ἄλλους. Ἄλλως τε, οἱ ἐπιβουλευόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ οἱ παρέχοντες αὐτοῖς πράγματα ἄγουσιν ἡσυχίαν καὶ ἀπέχουσιν ἤδη τοῦ ἐμβάλλειν αὐτοὺς εἰς νέους κινδύνους, φόβῳ μὴ οὗτοι, μεταπείθοντες ἡμᾶς, μεταστήσωσι τὴν ἡμετέραν πόλιν πρὸς ἑαυτούς· ὅταν ὁμῶς λάβωσιν ἡμᾶς μὲν ἔχοντας ἀλλαχοῦ τεταμένην τὴν προσοχὴν, τοὺς δὲ Πελοποννησίους συνεσταλμένους τὸ φρόνημα, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι παρορῶντες αὐτοὺς ἐπλευσαν πόρρω τῆς Ἑλλάδος, ἅπαντες ὡς ἐκ συνθήματος ἐπιθήσονται αὐτῶν, δίκην λαμβάνοντες ἀν' ὧν πάσχουσιν ἐπὶ μακρόν· ἡμεῖς δὲ τότε, τῶν ἐν Σικελίᾳ κατ' εὐχὴν ἀποβαινόντων, ἡ ἅμα πάσης τῆς Ἑλλάδος ἄρξομεν, ἢ τοὺς Συρακουσίους τιμωρήσομεν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους ἡμῶν οὐ μικρὸν ὠφελήσει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν διὰ τε τὸ μένειν, ἀν' ἡ ἀνάγκη καλέσῃ, καὶ διὰ τὸ ἀπελθεῖν, αἱ νῆες ἡμῶν παρέξουσιν, διότι καὶ τῶν Σικελιωτῶν ἀπάντων ἡ κυριαρχία ἔσεται εἰς χεῖρας ἡμῶν. Καὶ μὴ ἀποτρέψωσιν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τὰ λόγια τοῦ Νικίου, καθαπτομένου μου ἐπὶ νεότητι καὶ ἐπὶ νεανικοῖς διαβουλεύμασι, διότι καὶ ἡ νεότης ἡ ἐμὴ, ἀκμὴν ἔχουσα τό τε σῶμα καὶ τὴν θέλησιν, ὡς τὸ καθεστήκός τοῦ Νικίου φρόνησιν τε καὶ εὐτυχίαν, χρησιμεύουσιν ἑκατέρα ὑπὲρ τῆς πατρίδος· τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ καὶ οἱ πατέρες προήγαγον τὴν πόλιν, οἱ γεραίτεροι σὺν τοῖς νέοις βουλευόμενοι καὶ πράττοντες, καὶ ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἀποσφύρων, γινώσκοντες ὅτι τὸ γῆρας καὶ ἡ νεότης ἀνευ ἀλλήλων οὐδὲν δύνανται· ὁμοῦ δὲ τὸ κακὸν καὶ τὸ καλόν, τὸ μέτριον καὶ τὸ πᾶν ἀκριβὲς συγκιρνώμενα, τὰ μέγιστα ἰσχύουσι· πλὴν τούτου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκέψασθε ὅτι, καταδικάζοντες τὴν πόλιν εἰς ἡσυχίαν, ἑαυτούς τε καὶ αὐτὴν ζημιοῦται, κατατριβόμενοι ἐπὶ ματαίῳ τὸν χρόνον καὶ οὐδὲν, οὔτε ἐπιστήμην, οὔτε ἄλλο τι προσποκτῶντες· εἰς ἀγῶνας δὲ ἀλειφόμενοι, πρὸ παντός ἀποκτᾶται τὴν ἐμπειρίαν περὶ τὰ πολεμικά καὶ ἰκανώτεροι ἔσεσθε περὶ τὸ ἀμύνειν, ἰκανώτεροι δὲ καὶ περὶ τὸ βλάπτειν τοὺς ἐχθρούς· ἐπιπλέον δὲ νομίζω ὅτι πόλις φιλοπράγμων διαφθείρεται ἅμ' ἀφ' οὗ ἀσπασθῆ τὴν ἀπραγμοσύνην, καὶ ὅτι τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνοι ἀσφαλέστατα διάγουσιν ὅσοι ἂν ἐμμένωσι σταθεροὶ εἰς τοὺς πατρῶους νόμους καὶ τὰ πατρῶα ἤθη. »

Τοσαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, καὶ μάλιστα οἱ νέοι, οἵτινες οὐχ ἦττον ἐκείνου ἐπροθυμοῦντο πρὸς τὸν πόλεμον, ἐπιδοκιμάζοντες τὰ βηθέντα, ἀνέτειναν τὰς χεῖρας.

Οἱ δ' Ἐγεσταῖοι καὶ τῶν Λεοντίνων οἱ φυγάδες, ἀκούσαντες μὲν τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἰδόντες δὲ τὴν προθυμίαν τῶν Ἀθηναίων, δραττόμενοι τῆς περιστάσεως, παρήλθον εἰς μέσον καὶ ἐδέοντο, καὶ ὑπεμίμησκον αὐτοῖς τοὺς ὄρκους, καὶ ἰκέτευσον ἵνα μὴ ἀφώσιν αὐτοὺς ἀνευ βοηθείας, μυρία ὅσα ἐπαναλέγοντες ἐπαγωγὰ περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς στρατείας.

Ὁ δὲ Νικίας, ὅστις εὐθὺς ἐξαρχῆς ἐναντίος ἦν τῇ στρατείᾳ ταύτῃ, γινώσκων ὅτι, ὡς ἦσαν ἐξημμένα τὰ πνεύματα, οἱ ἀποτρεπτικοὶ λόγοι, μακρὰν τοῦ ἰσχύειν, ἀπεναντίας ἐρεθίζουσιν ἐπὶ μᾶλλον, νὰ μεταπέσει ἤλπισε τοὺς Ἀθηναίους, οὐχὶ λαλῶν ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ πλοῦ, ἀλλ' ἐπιτάττων αὐτοῖς παρασκευὴν μεγάλην καὶ παμπληθῆ· παρήλθεν οὖν εἰς μέσον καὶ ἔλεξε τάδε·

« Ἐπειδὴ πάντες ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προθυμώτατα ἔχετε πρὸς τὴν στρατείαν, εὐχομαι μὲν τῇ τε Ἀθηνᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς πᾶσι τὰ πράγματα ν' ἀποβῆ ὡς ἐπιθυμοῦμεν, πρὸ δὲ τοῦ ἐπιχειρεῖν δότε εἶπω ὅ,τι γινώσκω περὶ τοῦ προκειμένου συμφέρον. Ὅλως ἐναντία πρὸς ὅσα ἕτεροι ἀκούουσιν, ἐγὼ μανθάνω ὅτι στρατεύομεν ἐπὶ πόλεις μεγάλας καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε ἐκ βιαίου δουλείας ἠναγκασμένοι εὐνοϊκῶς νὰ ἔχωσι πρὸς ἀποστασίας καὶ νὰ δέωνται μεταβολῆς, ἢ ν' ἀνταλλάξωσι ποτε τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν· καὶ κατὰ τὴν πληθύν δὲ, διὰ μίαν νῆσον, εἰσὶ πολλαὶ αἱ Ἑλληνίδες· διότι, πλὴν τῆς Κατάνης καὶ τῆς Νάξου, αἵτινες, καθὸ συγγενεῖς τῶν Λεοντίνων, ἔσονται, ἐλπίζω, σύμμαχοι ἡμῶν, εἰσὶν ἄλλαι ἑπτὰ, καὶ παρεσκευασμέναι κατὰ πάντα ὁμοιότροπως τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, πρὸ πάντων δ' ἡ Σελινοῦς καὶ αἱ Συρακοῦσαι, ἐφ' ἃς πλέαμεν ἔχουσι δὲ πολλοὺς

ὀπλίτας, καὶ τοξότας, καὶ ἀκοντιστάς, καὶ τριήρεις πολλὰς, καὶ ὄχλον πρὸς τὸ πληροῦν αὐτάς· καὶ οἱ μὲν Σελινούντιοι ἔχουσι καὶ χρήματα, τὰ μὲν ἴδια, τὰ δὲ κοινὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς, οἱ δὲ Συρακούσιοι εἰσκομίζουσι φόρον καὶ ἀπὸ τινος βαρβάρους, πρὸ πάντων δ' ὑπερέχουσιν ἡμῶν τὴν ἰππικὴν δύναμιν καὶ σιτίζονται οἴκοθεν ἐκ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος οὐχὶ δ' ἔξωθεν. Κατὰ τοιαύτης λοιπὸν δυνάμεως στρατεύοντες, ἔχομεν ἀνάγκην οὐ μόνον ναυτικοῦ ἱκανοῦ, ἀλλὰ καὶ πεζικοῦ πολλοῦ, ἵνα μὴ ἐλαττωθῶμεν καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἐφ' οἷς σεμνυόμεθα, καὶ ἵνα μὴ, ἀποκρουσθέντες ὑπὸ τῶν πολλῶν ἰππέων, βιασθῶμεν ν' ἀπέλθωμεν, ὅπερ αἰσχρὸν, ἢ νὰ μετακαλέσωμεν νέας δυνάμεις, ὅπερ οὐτ' εὐκόλον, οὔτε φρόνιμον· ἀλλὰ καὶ παρασκευῆς μεγάλης δεόμεθα, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ὁ πλοῦς ἡμῶν ἐστὶ μακρὸς ἀπὸ τῆς πατρίδος, ἀφ' ἧς, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, οὐδὲ διὰ τεσσάρων μηνῶν ἔρχεται εὐκόλως ἄγγελος, καὶ οὐδὲ, συμμαχοῦντες ὑπὲρ τινος τῶν ὑπηκόων, ἀπερχόμεθα εἰς τόπον, ὅθεν εὐκολοί εἰσιν ἐκ τῆς φιλίας αἱ τῶν ἀναγκαίων κομιδαί, ἀλλ' εἰς ἀλλότριον καὶ πολέμιον ἡμῖν κατὰ πάντα. Καὶ πρῶτον μὲν ὀπλιτῶν, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, δεόμεθα πολλῶν ἐκ τε τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν συμμάχων, καὶ τῶν ὑπηκόων, καὶ ἐκ Πελοποννήσου, ἂν δυναθέντες πείσωμέν τινος νὰ συνεχεστρατεύσωσιν ἢ προσαγάγωμεν αὐτοὺς μισθῶ· εἶτα δὲ τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν, ὅπως ἀντέχωσι πρὸς τὸ ἰππικὸν τῶν πολεμίων· καὶ νηῶν ἵνα μεταφέρωμεν εὐκολώτερον πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἡμῶν, καὶ σῆτον ἐν ὀλκᾷσι καὶ κριθᾷσι καὶ σιτοποιοῦς, ὥστε, ἂν ἐξ ἀντιπνοιῶν ἢ ἀπλοίας ἀποληφθῶμέν που, ἢ στρατιὰ πάντα νὰ ἔχη μεθ' ἑαυτῆς τὰ ἐπιτήδεια καὶ οὐχὶ νὰ σιτίζηται ἔξωθεν, ὅπερ δυσχερὲς ἐστὶ καὶ οὐ πάσης πόλεως, ὡς ἐκ τῆς πληθύος ἡμῶν· ἐν ὀλίγοις περὶ πάντων φροντιστέον καὶ ἐτοιμαστέον καὶ μὴ ἐλπίζειν ἐπ' ἄλλοις, καὶ μάλιστα περὶ χρημάτων, ὅτι, ἐγὼ τοῦλάχιστον, εἰκάζω, ὅσα λέγονται παρ' Ἐγεσταίοις ἐτοιμα, λόγῳ καὶ οὐχὶ πράγματι ἐτοιμά εἰσι. Λέγω δὲ ταῦτα, καὶ οὕτω μεγάλην παραινῶ τὴν παρασκευὴν, διότι, ἂν ἡμεῖς ἀπέλθωμεν τῆς πατρίδος καὶ ἐπὶ Σικελίαν πλεύσωμεν, αἱ παρασκευαὶ ἡμῶν οὐ μόνον ἀντίπαλοι πρὸς τὰς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ ἀνώτεροι ἐν πᾶσιν ἂν γίνωσιν, μόνις πως ἐσόμεθα ἱκανοὶ τοὺς μὲν κατακτηθέντας νὰ κρατῶμεν ὑποχειρίους, τοὺς δὲ νὰ σώσωμεν· ἂν δὲ σφάλωσι τὰ ἡμέ-

τερα καὶ ἡ τύχη φανῆ εὖνους τοῖς πολεμίοις, ὁ στρατὸς ὁ πολὺς καὶ ἡ παρασκευὴ ἡ μεγάλη θέλουσι σώσει ἡμᾶς ἀποχωροῦντας. Ταῦτα πάντα ἐγὼ ἔχων ἐν νῶ καὶ γινώσκων ὅτι ἀνάγκη ἡμῖν ἐστὶ τὸ σκεφθῆναι περὶ πάντων καλῶς καὶ μὴ παραδίδόναι ἑαυτοὺς τυφλῶς τῇ τύχῃ, λέγω ὑμῖν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἀνευ στρατοῦ πολλοῦ καὶ παρασκευῆς μεγάλης δὲν θέλω ἐκπλεύσει, διότι ταῦτα καὶ μόνα εἰσὶν ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ βεβαιότης τῆς πόλεως, καὶ ἡμῶν τῶν στρατευομένων ἡ σωτηρία· ἂν δὲ ἄλλος τις σκέπτηται ἄλλως καὶ ἡ γνώμη αὐτοῦ ἀντίκειται τῇ ἡμετέρα, ἐγὼ παραδίδωμι τούτῳ τὴν ἀρχὴν καὶ εὐχομαι αἰσίαν ἐκβασιν τοῦ σκοπομένου. »

Τοσαῦτα ἔλεξεν ὁ Νικίας.

Ἐν πᾶσιν ἐστὶν ἀξιέπαινος ἡ Ἑλλάς, λέγει ὁ Γάλλος Μαβλύς, ὅτι παρήγαγε τοὺς μεγίστους τῶν ὄσων ποτ' ἐμνήσθη ἡ ἱστορία ἀνδρῶν. Οὐδ' ἡ ῥωμαϊκὴ δημοκρατία αὐτῇ, ἧς τὸ πολίτευμα ἦν οὕτω δεξιὸν περὶ τὸ ἐξάπτειν τὸ φρόνημα, περὶ τὸ διεγείρειν τὴν ἀμιλλαν, περὶ τὸ προάγειν τὰ άτομα ἐδυνήθη ποτε νὰ φέρῃ εἰς φῶς ἕνα Λυκοῦργον, ἕνα Θεμιστοκλῆ, ἕνα Κίμωννα, ἕνα Ἐπαμινώνδαν. Τὸ μεγαλύτερον τῶν ἐξόχων τῆς Ῥώμης ἀνδρῶν ἀπέβρει ἐκ τοῦ τῆς δημοκρατίας συμπάσης· ὁ πολίτης ἐβάδιζε τὴν κεχαραγμένην ὁδὸν καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ὑπέβαλεν ὑφ' ἑαυτὸν τὸν αἰῶνα καθ' ὃν ἐγεννήθη καὶ τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ, ἰθύνων κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ πράγματα· ἂν ποτέ τις διεκρίθη παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ ὁ διακριθεὶς οὕτως κατ' οὐδὲν διάφορός ἐστι τῶν λοιπῶν ἢ ὅτι ὑπερέβη πως αὐτούς. Ἐν Ἑλλάδι, ἀπεναντίας, εὐρηται διαδοχικῶς οἱ μεγάλοι καὶ δημιουργοὶ ἐκεῖνοι νόες, οἱ παλαιότεροι πρὸς τὰς ἐξεις τοῦ κοινοῦ, οἱ ἀναδεχόμενοι καὶ θεραπεύοντες τὰς παντοίας τῆς πολιτείας ἀνάγκας, καὶ οἵτινες, ὅλως πρὸς τὸ μέλλον ἀφορῶντες, νῆα διανοίγουσι στάδια καὶ νῆαν εἰς τὰ πράγματα δίδουσι ὡσιν, κύριοι καθίστανται τοῦ ἐνεστώτος καὶ αἶρονται ὑπὲρ πάντας τοὺς συγχρόνους.

Οἱ ἐξοχοὶ ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος, πλὴν τῶν λοιπῶν προτερημάτων, ὑπῆρξαν αἰείποτε καὶ προορατικοὶ καὶ μετὰ παρῆρσις ἀξιεπαίγου προὔλεγον τοὺς τῆς πατρίδος κινδύνους, ὅσους φθάντες προΐδον· ἐν ᾧ δὲ τῆς Ῥώμης οἱ προὔχοντες οὐδέποτε ἀπεφάνθησαν

κατὰ τῆς κατακτητικῆς τάσεως τοῦ ἔθνους, ἧτις ἐπὶ τέλους ἐπήνεγκε τὴν τούτου καταστροφὴν, οἱ τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τούναντιον, ἀνθιστάμενοι καὶ παλαιότες κατὰ πάσης παρεκτροπῆς, ἀπέσυρον πολλάκις ἐκ τοῦ χείλους τῆς ἀβύσσου καθ' ὃ ἐφέρετο καὶ ἔσωσαν λαμπρύναντες ἐπὶ μᾶλλον τὴν πολιτείαν.

Τοιοῦτός τις ἦν καὶ ὁ Νικίας· προΐδων τὰ ἐκ τοῦ κατὰ Σικελίας πλοῦ δεινὰ, ν' ἀπαλλάξῃ ἠβουλῆθῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὴν πατρίδα νὰ σώσῃ ἐκ τοῦ κινδύνου· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετ' εὐλαθείας, ἠρώτησε, λέγουσί τινες, περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν τρόπων, ὅτι ὁ ἐν δημοκρατίᾳ ζῶν, ἐπιχειρῶν ν' ἀνακόψῃ τὴν σφαλερὰν τῶν πραγμάτων φορὰν, πλὴν τῆς χρηστότητος καὶ περινοίας, τῶν ἀναποφεύκτων τούτων εἰς πᾶν ἔργον ἐφοδίων, δεῖται θάρρους καὶ ἐπιμονῆς, ὑπομονῆς καὶ τόλμης, ὅπως, πολεμῶν τὰς παρεκτροπὰς, πειθαναγκάσῃ τὸν δῆμον ν' ἀσπασθῇ τὴν εὐθείαν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἡ περινοία καὶ ἡ χρηστότης τοῦ Νικίου ἀπέτυχον μᾶλλον ὡς ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἠθικῆς μεταπτώσεως τοῦ δήμου, κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τοῦ ὁποίου ἔδει νὰ παλαίσῃ, ἢ ἐξ ἄλλης τινος αἰτίας· ὅτι, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς τῶν λόγων σειρᾶς, ὁ Νικίας ἦν μὲν δειλὸς τὸ λέγειν καὶ μέτριος, ἐγένωσκε δὲ τὰς ἀδυναμίας τῆς δημοκρατίας καὶ τὰ ταύτης κακὰ, ἐφ' οἷς ἀπέχων μὲν τοῦ ἀπελπίζεσθαι, ἀπέχων δὲ τοῦ ἀποσύρεσθαι τῶν πραγμάτων ἐν ἀνία, ἢ ἀχθόμενος τοῦ νίπτεσθαι ἐν ἀθωότητι τὰς χεῖρας, ἐζήτει ὀρθὴν τινα καὶ ζωογόνον μέσην ὁδὸν, ἵνα τὸν μὲν παρεκτραπέντα δῆμον εὐθυκέλευθον καταστήσῃ, τοὺς δ' ἐναντίους πειθαναγκάσῃ εἰς ἡσυχίαν, σώσῃ δὲ τὴν πολιτείαν ἐκ τοῦ κρηνοῦ. Ἄλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὁ δῆμος, μεταπεπτωκώς, ὡς προέφημεν, εἰς ὄχλον, ἀντὶ τοῦ ἀρχεσθαι, οὗτος αὐτὸς ν' ἀρχῇ ἐβούλετο, μηδένα ἐγένωσκεν ἀνώτερον αὐτοῦ καὶ τέρας πολυκέφαλον αὐτὸς ἴθυγε τὴν ἄμαξαν τῆς πολιτείας, λακτίζων μὲν πάντα ἀντικείμενον ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιθυμίαις, θεοποιῶν δὲ τὴν κολακείαν, τὴν φιλοπρωτείαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν. Τοῦθ' ἕνεκα οἱ λόγοι τοῦ Νικίου, ἀντὶ τοῦ μεταπεῖσαι, ἐπὶ μᾶλλον παρῶξινον τὰ πνεύματα εἰς πόλεμον, διότι αἱ συμβουλαὶ αὐτοῦ ἀρισταὶ ἐθεωρήθησαν καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς πάντες ἐπεδοκίμασαν, ὡς οὕτω ἀσφαλοῦς ὄντος τοῦ ἐπιχειρήματος.

Τότε δὲ μάλιστα ἔχοντες τὸ φρόνημα ἐπηρμένον διὰ τὰ κατὰ Μῆλον ἀνδραγαθήματα—ἂν ἀνδραγαθήματά ἐστι τὸ κατασφάζειν ἠβηδὸν παραδεδομένους καὶ ἐξανδραποδίζειν γυναῖκα καὶ παῖδας—οὐχ ἤττον ἢ διὰ τὸ ἐν Πύλῳ κατόρθωμα, πρῶτοι οὗτοι ζωγρήσαντες Σπαρτιάτας, ἀναλαβόντες δ' ἐντελῶς ἐκ τοῦ λοιμοῦ καὶ τοῦ πολέμου, οἱ Ἀθηναῖοι πάντες κατελήφθησαν ὑπὸ ἔρωτος διὰ τὴν στρατείαν, οἱ μὲν πρεσβύτεροι ὡς ἐπαναπαυόμενοι ἐπὶ τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ ἀνδρικῇ ὡς ἐπιθυμοῦντες τὰ πόρρω τῆς πατρίδος καὶ ὡς εὐελπιζόμενοι τὰ κάλλιστα ἐκ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὁ δὲ ὄχλος καὶ οἱ στρατιῶται ὡς ὑπολογιζόμενοι τὴν ἐκ τοῦ πολέμου μισθοφορὰν καὶ τὰς τοῦ πλοῦτου νέας πηγὰς, ὅσας ἢ αὐξήσεις τῆς δυνάμεως τῆς πολιτείας ἤθελε παραγάγῃ· ὥστε ὁ Νικίας, ἐναντιούμενος, οὔτε πολλοὺς, οὔτ' ἰσχυροὺς εἶχε συναγωνιστάς, διότι οἱ μὲν εὐποροὶ, φόβῳ μὴ φανῶσιν ἐναντίοι τῷ ἐπιχειρήματι διὰ τὰς χορηγίας καὶ τὰς λειτουργίας, ἡσύχαζον, οἱ δὲ νοῦν ἔχοντες, φόβῳ μὴ θεωρηθῶσι κοκῶς διατεθειμένοι τῇ πολιτείᾳ, ἐσιώπων.

Οὐδ' ἴσχυσαν τοῦ μεταπεῖσαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἱερεῖς ἐναντιούμενοι πρὸς τὴν στρατείαν, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης, προλαβὼν, ἐτέρους παρέστησε μάντις, μεγάλην προλέγοντας τοῖς Ἀθηναίοις δόξαν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ χρησμόν τινα ἐκάλει εἰς μαρτυρίαν, καθ' ὃν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Συρακουσίους πάντας ἤθελον ζωγρήσῃ.

Ἐν τούτῳ δὲ τοῦ ζητήματος ὄντος, παρελθὼν εἰς μέσον τῆς ἐκκλησίας, ὁ ρήτωρ Δημόστρατος, εἰς τῶν τὰ μέγιστα ἐπὶ τὸν πλοῦν παροτρυνόντων δημαγωγῶν, εἶπε τῷ Νικίᾳ νὰ παύσῃ μὲν προφασιζόμενος, νὰ εἴπῃ δὲ σαφῶς τίνα δύνάμιν παρασκευαστέον, καὶ ἔγραψε ψήφισμα ἵνα ᾧσιν οἱ στρατηγοὶ κακεὶ ἐν Ἀθήναις, τῆς τοῦ πολέμου παρασκευῆς γινομένης, καὶ ἐν Σικελίᾳ, τοῦ ἀγῶνος ὑφισταμένου, αὐτοκράτορες περὶ τε τὸ βούλεσθαι καὶ πράττειν.

Καὶ ἐπεψήφισεν ὁ δῆμος.

(ἔπεται.)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΦΙΛΗΤΑ.

Ἐπιστολιμαῖα διάλεξις

περὶ

ΙΩΑΝΝΗΚΙΟΥ ΚΑΡΤΑΝΟΥ, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ

καὶ

ΠΑΧΩΜΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΖΑΝΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ὄρα Φυλ. ΚΒ΄.)

Διὰ τὴν ἀρχίωσιν ἀπὸ τῶν πρώτων. Ἐπὶ τοῦ τίτλου τῶν ἀνωτέρω σημειωθεισῶν τοῦ Ἡσαυροῦ ἐκδόσεων, τῶν ἐν ἔτει 1603 καὶ 1618, ὀνομάζεται οὗτος « Δαμασκηνὸς ὑποδιάκονος καὶ Στουδίτης Θεσσαλονικεύς. » Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶδομεν εἰς τὰ ὀπίσθεν, ἀναφέρεται καὶ ἄλλη τοῦ βιβλίου ἐκδοσις ἀρχαιοτέρα γενομένη τὸ 1528, ἡ πρώτη ἀναμφιβόλως, ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, νέος ἔτι ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ὑποδιάκονος, εἶχεν ἐκδώσει τότε προσφάτως τοὺς λόγους τούτους, οἱ ὅποιοι ἐτυπώθησαν ἐφεξῆς: πολλάκις μέχρι τῶν ἡμερῶν μας καὶ συμπίπτει λοιπὸν νὰ ἴηαι ἐφ' ἱκανὸν μέρος τοῦ βίου του καὶ σύγχρονος τοῦ Ἰωαννικίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνωτέρω διελάβομεν. Ὁ Δαμασκηνὸς μὲ τὴν πρόδον ὁμῶς τῶν χρόνων ἐπροβιβάσθη καὶ εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, προχειρισθεὶς ἐπίσκοπος Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης, ἡ ὁποία εἶναι μία τῶν ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης τελοῦσάν ἐπίσκοπῶν, εἰς τὴν δευτέραν λεγομένην Θεσσαλίαν, ἥτοι εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Μακεδονίαν. ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον φαίνεται εἰς μίαν τῶν ἐν τῷ IV βιβλίῳ τῆς Τουρκογραφικῆς ἐμπεριεχομένων ἐπιστολῶν τὴν μδ'. ἐπιγραφομένην « Τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμένης Πατριάρχῃ », ἐνθα ὑπογράφεται « κατὰ πάντα δούλος τῆς σῆς παναγιότητος Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης Δαμασκηνός. » Προσέτι δὲ μὲ τὸν αὐτὸν τίτλον φαίνεται εἰς τὴν ἐν ἔτει 1564 ἐπὶ σιμωνία γενομένην Καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ἐνθα μετ' ἄλλων ἐξήκοντα ἀρχιερέων συνυπογράφεται, λέγων « Ταπεινὸς ἐπίσκοπος Ῥενδίνης Δαμασκηνός ἔχων καὶ τὴν γνώμην τῶν Σερβίων ὑπέγραψα (ιδ. Turcogr. p. 174) ὁ αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ 1575 ἔτος, ὡς μανθάνομεν ἀπ' ὅσα γράφει ὁ Κρούσιος (ἐνθ. ἀνωτ.) ἐξ ἐπιστολῆς Στεφάνου Γερλαχίου, σημειωμένης 27 Νοεμβρίου ἐκεί-

νου τοῦ ἔτους, ἦτον ἀρχιεπίσκοπος Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, καὶ ἐξάρχης Αἰτωλίας: ἐτελεύτησε δὲ εἰς ταύτην τὴν Διοίκησιν καὶ τὸ ζῆν, καθὰ ἀπὸ τοῦ ἐξῆς μκρτυρεῖται ἐπιγράμμα Συμεῶν Ἱεροδιακόνου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ κεφαλῆς ἀναγινώσκεται συγγραμμάτιου τινος τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ φύσεως ζῶων, εἰς ἐν τῶν Ταυρινικῶν Ἑλλ. Χρῶν, ὑπ' ἀρ. 248. (Catal. Codd. Gr. Taurin pag. 367).

Συμεῶν τοῦ Ἱεροδιακόνου (α) εἰς τὸν σοφώτατον Μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Κύριον Δαμασκηνὸν καὶ τὴν αὐτοῦ βίβλον.

Τὸν πάρος εἶκελον Ἀθανάτοις γράψαντα τάδ' ἄνδρα

Φεῦ κόνης Αἰτωλῶν κρύψεν ἄδηλον ἄλις·

Ἑλλήνων μὲν τὴν σοφίαν βαρὺς ὄλεσεν αἶδον,

Ὅς δὲ φιλέλληνας πάντας ἀπωρράνισεν.

Μνημονεύει τοῦ Δαμασκηνοῦ μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ ἱεροκήρυκος Θεοφάνους, ὁ Μονεμβασίας Δωρόθεος (Συνοψ. Ἱστορ. Σελ. 442, Ἐκδ. Βεν. 1814) μὲ ταῦτα τὰ λόγια. « Τότε ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας Διονυσίου (τὸ 1551) ἦτον καὶ ὁ πολὺς καὶ μέγας ἄνθρωπος ὁ κύρ Θεοφάνης, καὶ εὐγαλε μαθητὰς πολλοὺς καὶ θαυμαστοὺς Θεωνῶν τὸν Θεσσαλονίκης, Ἀρσένιον Τορνόβου, Δαμασκηνὸν Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, Μεθόδιον τὸν Μελενίκου, Ἱερόθεον τὸν Μονεμβασίας. »

Τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐκδομένον διὰ τύπου σύγγραμμα δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸν ἄλλο παρὰ μόνον ὁ Ἡσαυρὸς ἥτοι οἱ λόγοι οἱ τυπωθέντες ἐν Βενετίᾳ πολ-

(α) Ὁ Συμεὼν οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς, στοχάζομαι, καὶ ὁ Συμεὼν ὁ Καβάσιλας, τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Τουρκογραφικὴν (Σελ. 103) δύο ἐπιστολίαι, τὸ μὲν πρὸς Στέφανον τὸν Γερλάχιον, τὸ δὲ πρὸς Κρούσιον, καὶ προσέτι (Σελ. 460—61) πρὸς τὸν αὐτὸν Κρούσιον ἐπιστολαὶ ἕτεραι δύο, ὅπου εἰς τὴν δευτέραν περιγράφει τὴν τότε κατάστασιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τῶν κατοικῶν αὐτῆς, καὶ τῆς γλώσσης των, ὑπογράφεται δὲ εἰς αὐτὴν Συμεῶν Καβάσιλας ἐκ πόλεως Ἀκαρνανίας, τῆς Ἑλλάδος, Ἀκαρνανίαν ἐννοῶν τὴν Ἄρταν· διῆγε δ' οὗτος τὸν βίον ποτὲ ἐν Παταβίῳ σπουδάζων, ὡς ἐξάγεται ἀφ' ὅσα περὶ αὐτοῦ γράφουσι δύο Γερμανοὶ πρὸς τὸν Κρούσιον, γνωρίσαντες αὐτὸν ἐκεῖ, ὁ Στουάρτιος καὶ Σχρευλίνιος (ιδ. Τουρκογραφικὴν Σελ. 495, καὶ 500). Καὶ τούτου τοῦ Συμεῶν ἴσως εἶναι δύο ἐπιστολαὶ ἀπὸ Παταβίου πρὸς Γαβριὴλ Φιλαδελφείας, ἡ δευτέρα μὲ σημείωσιν, 1582, ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ Λαμίου (Delic, erud. An. 1744 pag. 500 καὶ 160) ἄλλ' εἶναι πάντως ὁ αὐτὸς καὶ ὁ πρὸς τὸν ὁποῖον γράφει Φραγκίσκος ὁ Κόκκος Ὁαργηλιῶνος ὀγδόῃ φθίνοντος 1602· ἡ ἐπιστολὴ ἐπιγράφεται « Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ Ἱεροδιακόνῳ Κυρίῳ Συμεῶνι Φ. ὁ Κόκκος ὁ μικρὸς ἐν διδασκαλίῳ εὐ πράττειν (ιδ. Θεοφ. Κορυθ. περὶ Ἐπιστολ. τύπων, Londini 1625, pag. 89 seq) »

λάκις ἀπὸ τοῦ 1528 μέχρι τοῦ 1844, οἵτινες ἀρεταί, ὡς ὑπάρχουσι, καὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῶν κοινῶν ἀρμοσμένοι, δὲν ἐστάθησαν ὀλίγησ ὠφελείας προξενιοί, στηρίζοντες εἰς τὴν πίστιν πολλοῦς, καὶ πολλοὺς ἐμισχύσαντες εἰς τὰς θλίψεις καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μαρτύριον καθ' ὅλην τὴν μακρὰν τῶν περασμένων χρόνων τῆς αἰχμαλωσίας περιόδου. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, φίλε μου, ὅτι τὰ εἰς τὴν ἀπλὴν διάλεκτον ἐκδιδόμενα πάντοτε θρησκευτικὰ βιβλία τούτου τοῦ εἴδους, ὅχι μικρὸν ἐσύντειναν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν διάσωσιν, μετὰ τὸ νὰ ἐστησαν οἷόν τι ἔμφραγμα κατὰ τῆς ἀποστασίας, ἥτις εἰς τοὺς γείτονας Ἀλβανοσλαβικοὺς λαοὺς τόσον εὐκολὸν εὔρε τὸν δρόμον, διὰ τὴν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀγραμμάτου τῶν γλωσσῶν τῶν ἑλλειψῶν εἰς αὐτοὺς ὁπωσιζοῦν συγγραφῶν τοιούτων.

Ἐκτὸς τοῦ Θεσαυροῦ ἔγραψεν ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ἄλλα τινα, τὰ ὁποῖα σώζονται ἐν χειρογράφοις εἰς διαφόρους ἐν Ἰταλίᾳ βιβλιοθήκας.

1. Εἰς χειρόγραφον τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ταυρίνου ὑπ' ἀρ. CCXLVIII εὐρίσκειται συλλογὴ τις περὶ ζώων μετὰ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν « Δαμασκηνῶ Ἀρχιερέως Στουδίτου συνάθροισις ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν παλαιῶν φιλοσόφων, ὅσα εἶπον περὶ τῶν πετεινῶν, ὄρνέων, καὶ περὶ τῶν χερσαίων ζώων, καὶ περὶ τῶν θαλασσιῶν, καὶ μετάφρασις ἐπὶ τὸ κοινότερον (ιδ. Catul. Codd. gr. Taurin. p. 367). Τὰ κεφάλαια τῆς συναθροίσεως ταύτης εἶναι ἐννεήκοντα ἐν, τοῦ πρώτου τῶν ὁποίων προηγεῖται τὸ ὄπισθεν σημειωθὲν ἐπιγράμμα Συμεῶν τοῦ Ἰεροδικόνου, εἶναι δὲ ἡ αὐτὴ ἐκείνη συνάθροισις, τὴν ὁποίαν σημειοῖ ὁ Ἀλλάτιος εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς παρὰ Λευκηνίου (Lequien) ἐκδόσεως Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὅτι ἀνέγνωσε παρὰ Πέτρῳ Βελλίου τῷ Ῥωμαίῳ, καὶ τὴν ὁποίαν λέγει, ὅτι συνάξας ὁ Δαμασκηνὸς ἐκ τοῦ Αἰλιανοῦ, Φιλῆ, Ἀριστοτέλους καὶ ἄλλων εἰς κεφάλαια ἐννεήκοντα καὶ εἰς κοινὴν συνθεμένην γλῶσσαν ἔπεμψε δῶρον πρὸς Μιχαὴλ Καντακουζηνὸν μέγαν Λομέστικον (α). Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς « Συνήθειαν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι ἕταν

(α) Ὁ Μιχαὴλ ὁ Καντακουζηνὸς, τὴν πατρίδα Ἀγχιαλίτις, ἦτον ὁ πλουσιώτατος τότε καὶ ισχυρότατος τοῦ γένους τῶν Γρικῶν, ὅστις διὰ τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἐμπειρίας τῆς Τουρκικῆς γλώσσης καὶ τῶν Τουρκικῶν πραγμάτων εἶχε προχωρήσῃ τόσον εἰς τοὺς Κρατουῦντας, ὥστε αὐτὸς ἦτον τὰ πάντα ἐν Κωνσταντινουπόλει, προσιβάων καὶ κατασιβάων ἀρχιερεῖς, καὶ δημοτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ διατάσσων καὶ διεξάγων κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν ἀγρονότησ ἅμωσ διὰ προσταγῆς τοῦ Σουλτάν Ἀμουράτου ἐν ἔτει 1574 εἰς τὴν Ἀγχιάλον τὴν πατρίδα του ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἐπὶ κατηγορίᾳ ὅτι ἤγειρε ταραχὰς εἰς τὴν Βλαχομολδαυτὴν, καὶ ἐδημιούθη πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν. (ιδ. Πολιτ. Ἱστορ. ἐν τῇ Τουρκογραφικῇ Σελ. 43). Εἰς τὸν Μιχαὴλ τούτον ἢ Μιχαῆλην εἶναι ἐν τῶν ἀσμάτων τῆς Συλλο-

θέλουσι νὰ ἰδοῦσι τινα μέγαν ἄρχοντα.» Παρόμοιόν τι περὶ πετεινῶν καὶ περὶ ζώων εἰς ἀπλὴν διάλεκτον ἐνηυμοῦμαι νὰ κεῖται εἰς τὰ τέλος μιᾶς τῶν πολλῶν ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεων τοῦ Εἰρημολογίου, καὶ ἐν ἀρχίῳ μετὰ τὰ αὐτὰ λόγια τοῦ προλόγου, τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα, καὶ ἔχη τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν κεφαλαίων, τὸ ὁποῖον δὲν δύναμαι τῶρα νὰ ἀληθοποιήσω, θέλει εἰσθαι ἀναμφιβόλως τότε ἢ χειρόγραφος αὐτῆ συνάθροισις τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐκδομένη τῶς διὰ τύπων, ἂν καὶ ἀνωνύμως.

2. Ὁ Ἀλλάτιος εἰς τὰ αὐτὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἀναφέρει χειρόγραφον προσέτι ἐπιγραφόμενον. « Δαμασκηνῶ ἐπισκόπου Ῥονδίνης (γρ. Ῥενδίνης) δικάλογος μετὰ τοῦ Ἠγουμένου τῆς

γῆς τοῦ Φωριέλλου (Fauriel Chans, popul. T. 1. Pag. 212) ἐκτραγωδοῦν ταύτην τὴν συμφορὰν του, τὸ ὁποῖον ὁ λόγιος οὗτος Γάλλος, εὐρών εἰς ἐν τῶν ἀντιγράφων τῆς Βασ. ἐν Παρίσιος βιβλιοθήκης ὑπ' ἀρ. 317, ἐξέδωκε σημειῶν μόνον ὅτι ἠγνοῖαι ἂν περὶ τοῦ διαλαμβανομένου εἰς αὐτὸ γεγονότος εὐρίσκειται τι ἴχνος εἰς τὰς ἱστορίας. Τὸ ἄσκη εἶναι τὰ ἑξῆς—

Θέλω νὰ κἀζω νὰ τὰς πῶ, πολλὰ νὰ θαμαχθῆτε.
 Τις ἦτον ποῦ τὸν ἔλεγον κυρίτζης ὁ Μιχαῆλης.
 Εἶχε τὸν βίον ἀρίφνητον, τὴν ἀφεντιὰν μεγάλην.
 Καὶ κάθονταν ἐστὶ σπῆτι του, κακὸ δὲν εἶχε ὁ νοῦς του.
 Ἐνα ῤοκᾶν ἀνάγνωσαν μέσα εἰς τὸ Διδάνι.
 Ὅπου τὸν κόσμῳ χάλασε, τὸν πόλεμῳ γυρούει.
 Ὡς τ' ἄκουσεν ὁ βασιλιᾶς, πολλὰ τοῦ κακοφάνη.
 Μηνᾶ τὸν Καπιτζίμπασιν, γοργὰ τὸν συνταχάινει,
 « Γοργὰ νὰ πᾶς ἐστὸν Ἀγελόν, ἐστὶ σπῆτι τοῦ Μιχαῆλη,
 « Ἐκεῖ ὀμπρὸς ἐς τὴν πόρταν του νὰ ἴδῃς νὰ τὸν κρεμάτης,
 « Καὶ τὸν μικρόν του τὸν υἱὸν νὰ ἴδῃς νὰ τὸν ἐπιτάσης.
 « Φυλάγου καὶ ἀπ' τὸ πρᾶγμα του βελόνι νὰ μὴ χάσης. »
 Μετάνυχτα ξεπόρτισε, ἐς τὸν Ἀγελόν ἐπῆγε,
 Ὡσὰν πουλὶν ἐπέταξεν, ὡσὰν σαγίτα πῆγε.
 Σὺν τὸν δὲν ὁ Μιχαῆλμπεις, ἐπροσηκώθηκέ τον.
 « Ἦρθες καλῶς, ἀφέντη μου, κάτσε νὰ γευματίσης. »
 « Δὲν ἦρθα γῶ διὰ τὸ φαγί, οὐδὲ διὰ τὸ ποτῆρι.
 « Τὸν λόγον ποῦ ἴπε ὁ βασιλιᾶς, τὸ θέλημα νὰ κάμω. »
 Καὶ τὸ σχοινὶν ἐπέταξε, καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ εὐρήκε,
 Καὶ εὐθὺς ὀμπρὸς ἐς τὴν πόρταν του, πιάνει τον, καὶ κρεμᾶ τον,
 Καὶ τὸν μικρόν του τὸν υἱὸν εἶδεν, καὶ τὸν πιάνει.
 Ἐ τὸ κάτεργο τὸν ἔβαλε μετὰ ὄλον του τὸν βίον.

Ἐκ τῶν δημοπρατηθέντων τῶν Καντακουζηνῶ βιβλίων σημειοῖ ὁ Κρούσιος (Τουρκογρ. Pag. 67) ὅτι ἠγόρασε χάριν αὐτοῦ ὁ Γερλάχιος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν Πολιτικὴν Ἱστορίαν τὴν ὁποίαν ἐξέδωκε ἐν τῇ Τουρκογραφικῇ. Περισσότερα περὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ θέλει εὑρῆ ἐν Σελ. 211, 226 τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος.

Ἁγίας Ἀναστασίας, ἦτοι ταλανισμὸς κατὰ τῶν νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐπισκόπων.

3. Εἰς ἓνα δὲ τῶν Νανικῶν Κωδίκων ὑπ' ἀρ. LXXXV (ἰδ. Mss. apud Nan. Patric. Venet. Pag. 123) εὑρίσκεται «Παραίνεσις πρὸς τοὺς θέλοντας σωθῆναι μοναχοὺς ὡς ἐν συνόπτῳ τοῦ Ἐπισκόπου λογιωτάτου Κυρίου Δαμασκηνοῦ Λιτῆς καὶ Ρενδίνης καὶ Προέδρου Πολικανῆς, ἡ ἀρχὴ α' Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἐπειδὴ τὸν κόσμον ἀφήταμεν καὶ τὴν Ἀγγελικὴν ζωὴν ἐποθήσαμεν πρέπον εἶναι.» Τὸ αὐτὸ σύγγραμμα περιέχεται καὶ εἰς κώδικα ὑπ' ἀρ. CLX (ἰδ. Gr. Codd. apud Nan. Part. asserv. pag. 360) ὀλίγον τι διαφόρως ἐπιγραφόμενον «Παραίνεσις πρὸς Μοναχοὺς τοὺς θέλοντας σωθῆναι ἐν συνόπτῳ τοῦ ἐν Ἐπισκόποις ἐλαχίστου Δαμασκηνοῦ Λιτῆς καὶ Ρενδίνης καὶ Προέδρου Πολικανῆς (α).

4. Εἰς τὸν αὐτὸν CLX Νανικὸν Κώδικα (Gr. Codd. etc. αὐτόθι) εἶναι προσέτι «λόγος περὶ φράσει εἰς τὸν Δεκάλογον τοῦ Μωϋσέως» ἀρχεται δέκα παραγγελίαι εἶναι. Πρέπει ἐνταῦθα νὰ παρατηρήσω ὅτι κακῶς ἐχώρισεν ὁ Φαβρίκιος εἰς τὴν Ἑλλ. Βιβλιοθήκην (Vol. VIII, p. 773 Παλ. Ἐκδ.) καὶ ὁ Harles (Vol. IX, p. 684, νεωτ. ἐκδ.) τὸν Δαμασκηνὸν τοῦτον τῶν Νανικῶν Κωδίκων ἀπὸ τὸν Δαμασκηνὸν, τοῦ ὁποῦ ἀνέγνωσεν ὁ Ἀλλάτιος τὸ περὶ φύσεως ζώων, διότι εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ταῦτα περὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Περὶ δὲ Παχώμιου τοῦ Ρουζάνου, ὅστις τόσον κατέτρεξε τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωαννικίου, ὡς εἶδαμεν εἰς τὰ προλαβόντα, διάφορα τινὰ καὶ ὁπωσοῦν περιέργα εὑρίσκονται εἰς τοὺς πολλὰς μνημονευθέντας Νανικῶν Κωδικῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξέδωκεν ὀλίγα εἰς τὸν κατάλογον ὁ Μιγγαρέλλιος.

Ὁ Παχώμιος δὲν εἶναι ἀμφοβολία ὅτι κατὰ σύγκρισιν ἔχει τὸν πρῶτον τύπον μεταξὺ τῶν λογίων Ἑλλήνων, ὅσοι κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ἐπαιδεύθησαν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔξω ἐντὸς αὐτῆς ἐπαρατήρησας, στοχάζομαι, ὅτι τὰ τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἀνέγνωσεν εἰς τὸν Ἑλληνομήμονα δὲν ἀπαντῶνται κομψόν τινα καὶ ἀρκούντως ἀττικὸν κάλαμον, καὶ θέλει, ἐξ ἄλλων τινων, ὅσα παρακατιῶν μέλλω νὰ σημειώσω, γνωρίσῃ αὐτὸν ἀκόμη καὶ πεπαιδευμένον εἰς φιλολογικὰς, θεολογικὰς καὶ γραμματικὰς ἐξετάσεις, πλεονεχῶς ὅτι ἀπῆται ἡ κατάστασις τῶν χρόνων ἐκείνων.

Εἰς ἓνα τῶν Ἑλληνικῶν Νανικῶν Κωδίκων ὑπ' ἀρ. CXXV. τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος εὑρίσκονται διάφορα, καὶ διαφόρου ὕλης συγγραμμάτια τοῦ Παχώμιου, καὶ 15 ἐπιστολαί· ἀριθμοῦνται ταῦτα εἰς τὸν ὑπὸ Μιγγαρέλλίου συνταχθέντα κατάλογον τῶν Νανικῶν Κωδίκων, οὕτως:

(α) Ἡ Πολιανῆ εἶναι τὸ ὄνομα καὶ σήμερον μιᾶς τῶν ὀκτὼ ἐπισκοπῶν τῆς Θεσσαλονίκης «Πολυανῆς καὶ Βαρδιοριτῶν.» (ἰδ. Διαγνώσις περὶ τῶν θρόνων τῶν Ἐκκλησιῶν τυπωθ. μετὰ τοῦ Ἐπιστολαρίου. Βενετ. 1819.)

1. Ἐν Κώδικι CXXV (Gr. Codd. Nan. pag. 258) «λόγοι διάφοροι», μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ «ὕπόμνημα εἰς τὸ γενόμενον θαῦμα παρὰ τῆς σεβασμίας καὶ προσκυνητῆς εἰκόνης τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Κασσιοπαίας» ἀρχεται, μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα». Ἡ Κασσιοπαία εἶναι ἡ Παναγία τοῦ Κασσοπίου, ἡ Κασσοπίτρα εἰς τὴν Κέρκυραν.

2. Εἰς τὸν αὐτὸν Κώδικα εὑρίσκονται προσέτι αἱ ἀνωτέρω μνησθεῖσαι 15 ἐπιστολαὶ μὲ ταύτην τὴν τάξιν. 1. Ἀθανασίῳ Ναυπάκτου, ἦτις, ὑπόθεσιν ἔχουσα τὰ περὶ Καρτάνου, ἐξεδόθη, ὡς εἶδαμεν εἰς τὸν Ἑλληνομήμονα, ἀντιγραφθεῖσα ἐν Βενετίᾳ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Κώδικος ὡς εἰκός. 2. Παΐσιῳ Δράμας. 3. Πρὸς τοὺς ἐν Βενετίᾳ χαλκογραφεῖς. 4. Μακαρίῳ τῷ ποτὲ Θεσσαλονίκης. 5. Ἰγνατίῳ Ἀντίσσης. 6. Μιχαὴλ τῷ καὶ Ἐρμωδῶρι τῷ φιλοσόφῳ. 7. Μανουὴλ Ἀρχοντι παραμυθητικῆ ὡς ἐκ τῆς Μονῆς. 8. Δοσιθέῳ Ξανθείας καὶ Περιθεωρίου. 9. Κυρῷ Κυριακῷ Πρεσβυτέρῳ. 10. Φιλίππῳ Καλλιγράφῳ. 11. Λαυρεντίῳ Ἀθηνῶν ποδαλγοῦντι. 12. Καλλίστῳ νεωστὶ χειροτονηθέντι Ἀθηνῶν ὡς ἐκ τοῦ προεστῶτος. 14. Τοῖς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Μελετίου. 15. Τοῖς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σταυρονικήτα.

Προσέτι εἰς τὸν αὐτὸν Κώδικα.

3. Εἰς Βησσαρίωνα Λαρίσης ἀκολουθία.

4. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἐν Ἁγίοις Βησσαρίωνα Λαρίσης

5. Ἐκ τῶν Πτολεμαϊκῶν—Ἀρχαῖς θέσις.

6. Περὶ τῆς ἐκ τῶν θείων γραφῶν ὠφελείας, καὶ ὅτι οὐκ αἴτιοι οἱ ταῦτα συγγραψάμενοι τῆς ἀσαφείας, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα ἀμαθία καὶ ἀμέλεια, καὶ περὶ διδασκάλων. Τοῦτο ἐξέδωκεν ὀλόκληρον ὁ Μιγγαρέλλιος (Gr. Codd. Nan. pag. 261—277). Ἐπειδὴ δὲ ἐν μέρει εἶναι περιέργον χάριν τῆς ἐξετάσεως, τὴν ὁποῖαν κάμνει ὁ Παχώμιος εἰς αὐτὸ τῶν διαφόρων εἰς διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος λέξεων καὶ ὀνομασιῶν τῶν πραγμάτων, θέλω σοῦ παραθέσει ἐξ αὐτοῦ ὀλίγα τινα δείγματα διὰ νὰ ἴδῃς, ὅτι εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ρουζάνου εἶχεν ἤδη ἐξυπνισθῆ ἡ περὶ τοῦ ὕλικου τῆς γλώσσης περιέργεια, τὸ ὁποῖον τώρα μόλις εἰς τὰς ἡμέρας μας εὑρεν εἰς τὸν μακαρίτην Κοραῖν τὴν προσήκουσαν σπουδὴν καὶ φιλολόγον ἔρευναν.

Θέλω νὰ ἀποδείξῃ ὁ Παχώμιος ὅτι ἡ ἀμαθία καὶ ἡ ἀμέλεια εἶναι τὰ αἴτια τοῦ νὰ μὴν ἐνοώμεν τὰς γραφὰς, κάμνει μακρὰν παρέκθεσιν εἰς τὸ περὶ διαλέκτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης φέρων ἐπὶ λέξεως ταῦτα «καὶ νῦν ἠλλοιωθήσαν ἐπιμιγεῖσαι (αἱ διάλεκτοι) καὶ παντελῶς ἐξεβαρβαρώθησαν τῷ ρέοντι τοῦ χρόνου, ὅθεν καὶ τὸ αἶτιον τῆς ἀγνοίας τῆς καθ' ἡμᾶς γραφῆς ἀπωλεσάντων ἡμῶν καὶ τὴν κοινὴν διάλεκτον μετὰ τοῦ τεχνικοῦ» ὑποθέτει δὲ ὁ Παχώμιος τὴν κοινὴν ἀρχαιότεραν τῶν λοιπῶν διαλέκτων, ὅθεν ἀκολουθεῖ νὰ λέγῃ, «ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῇ δὲ μὲν τῇ χώρᾳ κατὰ τὴν πάλαι παρὰ»

οὐσὶν τινα τῆς γραφῆς ὁμολογοῦντα, ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἑτέρα, καὶ ἐν ἄλλῃ ἄλλα, ὅπερ διὰ τὴν ἀγροικίαν τινῶν πειράσομαι ἀποδείξαι. καὶ ἐνταῦθα ἀκολουθοῦν διάφορα παραδείγματα καὶ ῥητῶς τὰ ἐξῆς: « Φρέαρ τινὲς ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ, λέγουσι τὴν ὀρωρυγμένην πηγὴν καὶ *Λέθητα* καὶ *Κακάθην* τὴν χαλκῆν χύτραν, ἃ παρὰ τῶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἀγνοεῖται ὡς περ τινα τούτων ἀγνοεῖται παρ' ἐκείνους, οἷον *σιβή*, *κόρυζα*, *μυροσίη*. οἱ δὲ Κρήτες ἀγνοοῦσι πολλὰ τοιαῦτα Λατινικῶς λέγοντες διὰ τὴν τούτων ἐπιμιξίαν ἥτοι τὸν *στενωπόρ*, τὴν *ρύμηκ*, καὶ ἐν λαχάνοις *δαῦκον*, *κρόκον*, *βούγλωσσον*, *μακεδορήσιον*, *σάφυλον*, καὶ τὸν *λέθητα* κατ' ὀλίγον βαρβαρώσαντες *λεβέντι* λέγουσιν, ὁμοίως καὶ ἑτέροις. ἔστι δ' οὖν ὅμως ἃ τῶν ὀνομάτων καὶ Ἑλληνικώτερον ἐκφέρουσιν ὑπὲρ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις οἷον *ἐριφορ*, *αἶγην*, *κολοιόν*, *κορυδαλόν*, *στρύγγρον*, *βρουρίαν*. ὁμοίως καὶ τινα ῥήματα, ὅπερ οὐκ οἶδασιν ἐν ἑτέραις χώραις, ἀλλ' ἄλλα τινα εἰς ἄλλον πίπτοντα οἷον *ἀδημογεῖν*, *εἰρωνεύεσθαι*. καὶ οἱ ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις οὐκ οἶδασιν διαφορὰν πηγῆς καὶ κρουνοῦ, ἀλλ' ἅπαντα βρῦσιν καλοῦσιν. οἱ δὲ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἔσθ' ὅπου καὶ πηγῆν καὶ οἱ ἐν Σωζουπόλει τῇ κατὰ Πόντον, *κρουνόν* που. καὶ οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει *ἰκρία* λέγουσι τινὰ ἐπιμήκη ξύλα, *στάβαρα* δὲ ἀντὶ τοῦ σταυροῦς ἐν Μακεδονίᾳ τὰ ἐν τοῖς φραγμοῖς. *Διατόνια* δὲ οἱ Ζακύνθιοι τὰ πλαγίως τούτων τεθέμενα ἐπιμήκη, καὶ οἱ μὲν ἡμέτεροι ἀντὶ τοῦ ἀνάστα, *σηκώθητι* λέγουσιν οἰοῦναι κουφίσθητι, οἱ δὲ Κύπριοι ἑλλειπτικῶς *ἀνα* καὶ οἱ Κερκυραῖοι ὁμοίως τὸ ἐξῆς *ἄστα*. ὡσαύτως Κύπριοι καὶ Κρήτες γραφικῶς λέγουσι τὸ *χαμαὶ* καὶ *ἀριστερά*, ἕτεροι δὲ βαρβαρικώτερον ταῦτα λέγουσι, καὶ ἀντὶ τοῦ *χαμαὶ* κάτω λέγουσι. τὸ δὲ κάτω σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ ἄνω, καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἀπουλίαν καὶ Σικελίαν τινα κατὰ τὸν νόμον τῆς γραφῆς προσφέρουσιν, οἷον *ἐκλασε τὸν ἄρτον*, καὶ *ἄρτι παραγέγομα*, καὶ Κερπαῖοι *ἤμην* λέγουσιν ἀντὶ τοῦ ὑπῆρχον, ὡς (γρ. οἱ) δὲ Ἀρτακήσιοι καὶ Κυζικηνοὶ *ἐδάρθηνα* λέγουσιν, οἱ δὲ Πόντιοι *ἐδάρθην*, ὁμοίως καὶ *λεπάδας* ὄστρεά τινα, καὶ *βραγγία* τὰ τοῦ *ἰχθύος*, ὡς περ δῆτα καὶ Ἑλλησπόντιοι. εὑρηται δὲ ταῦτα οὕτω καὶ παρὰ ποιηταῖς καὶ φιλοσόφοις. οἱ δὲ πλείους ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς χώρᾳ *σύρε* λέγουσιν ἀντὶ τοῦ ὑπαγε, ἔστι δὲ ἑλλειπτικὸν ἀντὶ τοῦ *σύρε* τοὺς πόδας, ἢ ἔλκε τὴν ὁδόν. τινὲς τὸ *ἀνω* καὶ *ἔσω* κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων βοῶν λέγουσι, μὴ ἐπιστάμενοι τοῦτο ἐξ ἀμαθίας ἐν ἑτέραις χρῆσθαι, νομίζοντες ὅτι τοῖς βοῦσιν τοῦτο ἴδιον οἱ βοῶν ἀλογώτεροι. ἀλλὰ καὶ παρὰ γυναῖξιν ἔστι τινα ἐκφερόμενα σχελιαστικὰ ἐπιρρήματα κατὰ τοὺς παλαιούς, οἷον τὸ *ἰαυ*, τὸ *αἰβοῖ*, ὁμοίως καὶ παρὰ Λεσβίοις τὸ *ἄ*, ἐκπληκτικὸν ὄν, ἢ ποιητικῶς προφέρεται, καὶ τὸ *τέως* χρονικόν. ἐπαρώμενοι δὲ ποτε ἀλλήλους *καρκίνος* λέγουσι, κατ' ἐπικράτησιν παλαιῶν, οὐκ οἶδασιν δὲ, δι' ὅπερ τοῦτο λέγουσιν, ἔστι δὲ τοῦτο παρ' ἱατροῖς πάθος τι

συμβαῖνον πολλάκις ἐν τοῖς τῶν γυναικῶν *μαλαίς*, καὶ ὁ παρ' ἡμῖν κάθειρος. καὶ τὸ μὲν κοινὸν οὐκ οἶδασιν, τὸ δὲ πάλαιον *τέως* γινώσκουσιν ἀλόγως. καθὰ δὲ καὶ οἱ ἐν Πόντῳ *ηλάριον* μὲν ἴσασιν τὸ καρφίον, ἦλον δὲ οὐ. καὶ οἱ ἐν Κύπρῳ, *ἰπάρριον* μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ ἵππον, ὡς δήπου καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ *δοκάρριον* μὲν γινώσκουσιν δοκὸν δ' ἤμιστα, καὶ τοι ὅμοιον τοῦτο, ὡς εἶποι τις *ξύλον* καὶ *ξυλάριον*. καὶ *ρησάριον* οἶδασιν τὴν λιμναίαν ὄρνιν, ὡς εἶποι τις οὐδὲ ὄλως, καὶ *παρίππιον* συνθέτως καὶ παραγώγως, εἴτουν παρασυνθέτως, οὐ μὲν δὲ καὶ ἵππον, ἀλλ' ἄλογον. ἄλογον δὲ οὐ μόνον ἵππος, ἀλλὰ καὶ βοῦς, καὶ ὄνος, καὶ ὅσα λόγον οὐκ ἔχουσι, καὶ *ψαλοῦν* λέγουσι τὸν ἀγρὸν καὶ *ἐξυλοῦν*, ὅπερ ἀλλαχού *ἐλοκοπεῖν*, ἀλλ' οὔτε οὔτοι, οὔτε ἐκεῖνοι γινώσκουσι τί ἐστὶ ψιλόν, καὶ τί ὕλη καὶ τί ἔλος, ἐκ τούτων γὰρ τὰ παρ' αὐτοῖς ῥήματα. ὁμοίως καὶ Ἀθωνῖται τὸ ἅπαξ ἐπιρρήμα ποσότητος καὶ διὰ λέγουσι καὶ οὔτοι καὶ πλείστοι, ὡς ὅταν λέγωσι *διὰ τὴν ὄραν*, ἂν δ' ἀκούσῃς τοῦτο ἐν βιβλίῳ, οὐ συνιοῦσι, καὶ οἱ μὲν Κύπριοι ἐπὶ εἰκασμοῦ ἴσως λέγουσι οἱ δὲ λοιποὶ *τάχα*, καὶ τινες ἐν τοῖς νήσοις τὸν *στογασμόν* γινώσκουσι, ἕτεροι δὲ οὐδαμῶς. καὶ ἄλλοι μὲν τὸ ὦ, κλητικὸν ἐπιρρήμα, ἄλλοι δὲ ἀντὶ τούτου τὸ *ἔ* καὶ ἄλλοι ἀντὶ τοῦ βλέπειν *τηρεῖν* λέγουσιν, ἄλλοι δὲ *θεωρεῖν*, ὅπερ εἰς ἄλλον νοῦν ἔρχονται, εἰ καὶ τινα οἰκειότητά ἔχουσιν. ἄλλοι *κυτάζειν* ἴσως ἀπὸ τοῦ *κυπτάζειν*, καὶ οἱ μὲν Κυθήριοι τὰς μετοχὰς ἔχουσιν ἐν συνθεσίᾳ, ἄλλοι δὲ σπανίως, καὶ οὐχ ὡς δεῖ. καὶ ἄλλοι τὸ ἰδίωμα ποσῶς ἀναφέρουσιν, ἄλλοι τὸ ἴδιον, καὶ ἄλλοι τὸ ποσόν. μὴ γινώσκοντες δὲ τὸ ποιόν, καὶ τοι ὡς περ τὸ ποῖον ἀοριστούμενον γίνεταί ποῖον, οὕτω καὶ τὸ πόσον, ποσόν. Ζακύνθιοι δὲ φιλοῦσιν ἰδίως καλεῖν *σκοπὸν* τινα παρ' αὐτοῖς σκοπιάν, καὶ Μεθυμναῖοι *λειμῶνα* λιθαδίον τι, ἀνέμων δ' ὀνόματα κρειττόνως οἶδασιν Πόντιοι. οὔτοι οὐκ ἔχω λέγουσιν ὅπερ ἕτεροι *δὲν* ἔχω, καὶ Κρήτες *ἔντα* *θὲς*, ἀντὶ τοῦ τί θέλεις. καὶ τί *λές* ἕτεροι, ἀντὶ τοῦ τί λέγεις. ὅπερ κατ' ἀφαίρεσιν ἢ ἀποκοπὴν τε καὶ συγκοπὴν τῶν συλλαβῶν οὕτω φέρεται, ἥτοι ἀπὸ τοῦ οὐδὲν Ἀττικῶν *δὲν* ἀντὶ οὐ, καὶ ἀπὸ τοῦ τί ἐνι τὸ, καὶ τί ἐνι τὰ, *τίντο* καὶ *τίντα* ὡς παρὰ Λεσβίοις, ἐξ οὐ παρὰ Κρησὶ καὶ ἄλλοις ῥαθύμοις τὸ *ἔντα*. καὶ σχεδὸν οὐδὲν τῆς γραφῆς ῥήμα ὅπερ μὴ ἐν τῇ οἰκουμένῃ φέρεται. εἰ δὲ καὶ τινα οὐ φέρεται οὐδὲν θαυμαστόν, πολλὰ γὰρ ἐν λήθῃ καὶ ἀλλοιώσει γεγόνασιν ἐξ ἀμελείας καὶ τῆς ἐπιμιξίας τῶν βαρβάρων, ὡς ἐν τοῖς ἡδῆ ῥηθεῖσι βράχῃσι ῥήμασιν ἀποδεδείκται. πόσα γὰρ ὀνόματα πετεινῶν, ἐρπετῶν, τετραπόδων, φυτῶν, ἰχθύων, ζῴωφιων τε καὶ κνωδάλων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ οὐκ οἶδαμεν. »

Εἰς τὸν αὐτὸν Κώδικα καταγράφονται προσέτι συγγράμματα τοῦ Ρουζάνου.

7. Περὶ Καρτανιτῶν αἰρετικῶν.

8. Περὶ τῆς τῶν Καρτανιτῶν αἰρέσεως, ὅπου, μετὰ τὴν ἀπαρίθμηση τῶν αἰρέσεων ὑποσυνάπτεται ἡ τούτων ἀνατροπή.

Τὰ δύο ταῦτα, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν ὀπίσθεν, ἐξέδωκεν ὁλόκληρα ὁ Μιγγαρέλλιος (ἐνθ. ἀνωτ. p. 275) καὶ ἐξ αὐτοῦ ὅλον τὸ πρῶτον καὶ μέρος τοῦ δευτέρου, ὁ Συντάκτης τοῦ Ἑλληνομνήμονος (Σελ. 446—52).

9. Κατὰ Λατίνων.

10. Κατὰ τὸν Φρὰ Μαρτί Λούτερι (ἦτοι κατὰ Μαρτίνου Λουθήρου). Εἰς δὲ τὸν ὑπ' ἀρ. CXXVI (Gr. Codd. pag. 277).

11. Γραμματικὴ μετὰ Σχολίων.

12. Κατὰ ἀγιοκατηγόρων.

13. Περὶ εἰκόνας καὶ τῶν κατ' εἰκόνα.

14. Ὁμιλία εἰς τινὰ τῶν ρητῶν.

15. Εἰ ἐκ θεοῦ θάνατος καὶ πῶς εἰσῆλθε.

16. Λόγος ὑπεραπολογητικός.

17. Ἐπιστολὴ Διονυσίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Ἀναχωρητῇ.

18. Συναγωγὴ διαφόρων κεφαλαίων, ὅτι δεῖ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ μοναχοὺς κοινῶς βιοῦν κατὰ πάντα καὶ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἀναγκαίοις.

19. Ἐπιστολὴ Μακαρίῳ τῷ ποτὲ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης.

20. Κανὼν εἰς τοὺς ἀγίους Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον Ἀλεξανδρείας. Εἰς τὸν CCCV (Gr. Codd. Pag. 511) εὑρίσκεται.

21. Παχωμίου μοναχοῦ προθεωρία εἰς τὴν γραμματικὴν. Ἐξεδόθη ὁ Πρόλογος αὐτῆς ὑπὸ Μιγγαρέλλου (ἐνθ. ἀνωτ.), καταλέγονται δὲ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Παχωμίου ὅλα σχεδὸν τὰ μέχρις αὐτοῦ Ἑλληνικὰ γραμματικὰ συγγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων λέγει ὅτι συνεράνισε τὴν ἰδικήν του.

Ἀκολουθοῦν εἰς τὸν αὐτὸν Κώδικα.

22. Γραμματικῆς εἰσαγωγὴ κατ' ἐπιτομήν μετὰ Σχολίων Παχωμίου, ἡ αὐτὴ πιθανῶς καὶ ἡ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 11.

23. Κανόνες ὀκτώ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕκτος εἰς τὸν ἅγιον Παχώμιον.

24. Διάφοροι ἐπιστολαὶ καὶ λόγοι, εἰς ἐκ τούτων ἐξεδόθη ὑπὸ Μιγγαρέλλου. (Gr. Codd. p. 261).

25. Ὁ Δουκάγγιος φέρει ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ γλωσσάριόν του ἀπὸ παραφρασῶν τινὰ τῶν χρησῶν Λέοντος τοῦ σοφοῦ εἰς κοινούς στίχους ὑπὸ τὸ ὄνομα Παχωμίου τοῦ Ῥουζάνου, εἰς τὰς φεραμένας λέξεις *ποντίκιον*, *κάπα*, *καπάτος*, προσθέτων, *apud Rhusanum, in Paraphrasi Vatic.* Ὁλόκληρος ἡ παράφρασις αὕτη εὑρίσκεται εἰς ἓνα τῶν ἐν Ὁξωνίῳ Βαροκκιανῶν Κωδίκων ὑπ' ἀρ. 145, χωρὶς ὄνομα ὅμως τοῦ παραφράσαντος· ἀρχεται

Ἐφαγε τὸ μιὰρὸν ποντίκιον, τὸ βρατάγιον τῆς κανδήλας

Κ' ἐτζακίσθη ἡ κανδήλα, καὶ ἐσβέσθη ἡ φωτιά,

Εἰς οὐδὲν μέρος, ὅπου τὸ ὄνομα τοῦ Παχωμίου φέρεται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν καταλεχθέντων συγγραμμάτων, γίνεται μεία περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Μ' ὅλον τοῦτο ἀπὸ τὰς λέξεις καὶ φράσεις τοῦ ἀνωτέρω περὶ γλωσσῶν τεμαχίου, ὅπου αὐτὸς παρατηρεῖ τί γνωρίζουσιν καὶ τί ὄχι οἱ ἡμέτεροι, οἱ καθ' ἡμᾶς, οἱ ἐν τῇ ἡμεδατῇ, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ συνέγραψεν ἀκόμη ἀκολουθίαν καὶ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Βησσαρίωνα, τοῦ ὁποῦ τιμᾶται ἐξόχως ἡ μνήμη εἰς τὰ μεθόρια Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, δύναται νὰ συμπερανθῇ ὅτι ἐγεννήθη ὁ Παχώμιος εἰς κανὲν μέρος ἐκείνης τῆς Περιχώρου· πλὴν ὅμως ἀπὸ τὰ διάφορα αὐτοῦ συντάγματα ἐξάγεται τοῦτο, ὅτι περιῆλθεν πολλοὺς τόπους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διέτριψεν ὀνομαστὶ εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅπου ἔγραψε περὶ τοῦ θαύματος τῆς Κασσοπίτρας, καὶ εἰς τὴν Ζακύνθον ἀκόμη, τῆς ὁποίας ἀναφέρει εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο τὸ ὄρος τὸν *Σχοπὸν*· εἶτι πλέον πιθανὸν κάμνουνσι τοῦτο καὶ τὰ διὰ νεωτέρως χειρὸς σημειούμενα εἰς τὴν 222 σελίδα τοῦ CCV Νανιανοῦ Κώδικος (Gr. Codd. Nan. pag. 511) ταῦτα. « Τὸ παρὸν βιβλίον εἶναι τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τοῦ εἰς τὰ κρημνά τῶν βουνῶν Ζακύνθου, καὶ ἦτον τοῦ Παχωμίου τοῦ Ῥουζάνου, καὶ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὅλον, καὶ αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη. » Ἄλλ' ἱκανὰ φίλε ταῦτα, ἐγὼ δὲ παύω εὐχόμενός σε υγιαῖν καὶ εὐδαιμονίαν.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΛΚΥΟΝΙΔΗΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΡΕΑ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ὄρα Φυλ. ΚΑ'.)

Εἶπε μὲν τῇ Κηφισίδι ταῦτα ἕσα καὶ τῇ Κορίνῃ, ἀλλ' εὐπρεπέστερον!

— Καὶ δίδοται, ἀνέκραξεν ἡ νεάνις ἀτάραχος, δίδοται, ἂν μὴ σ' ἀγκπήσω, νὰ δυστυχήσῃ;

— ὦ! ναὶ καὶ ἡ δυστυχία μου ἔσται ἀνωτέρα πάντος λόγου.

— Λυποῦμαι, ὅτι ἐγὼ ἀγνοῶ τί ἐστὶν ἔρω.

— ὦ! καλὴ μου Κηφισίς, καὶ τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι νεάνις, προικισμένη τὸ δελεαστικόν. ἐκείνο μειδίμα, τὸ τρυφερὸν ἐκείνο βλέμμα,

τὴν μελωδικὴν ἐκείνην φωνὴν, τὴν λαλοῦσαν εἰς τῆς καρδίας τοῦ μυχθοῦ, ἀγνοεῖ τί ἐστὶν ἔρω.

— Ἐπ' ἀληθείας ἀγνοῶ.

— Καὶ ἂν ἐδίδασκόν σε τὰ θελήγητρά του;

— Ἐγνώριζόν σοι χάριν, διότι ἐπιθυμῶ τὰ μέγιστα νὰ μάθω τὴν ἀξίαν των. Ἄλλ' ἔστω εἰς γνώσιν σου, πολλοὶ ἀπεπειράθησαν τοῦ τυοῦτου καὶ οὐδεὶς ἐπέτυχεν· ὁ σύζυγός μου αὐτὸς ἐκοπίασεν εἰς μάτην.

— Ὁ σύζυγός σου; πιστεύω· ἀλλ' ἔλαβες ποτ' ἔραστῆς;

— Πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ μᾶλλον περιπαθῶν.

— Καὶ ἦσαν εὐτυχεῖς μετὰ σου;

— Οὐδεὶς, διότι ὅλοι ἐμέμφοντό μου ἐπὶ ἀναισθησίᾳ καὶ ὀλιγωρίᾳ. Τί πταίω ἐγώ; ἔπραττον ὅ,τι ἐδυνάμην· πολλάκις παρεδιδόμην εἰς τέσσαρας ἢ πέντε συγχρόνως, ζητοῦσα ἐν τῇ πληθύϊ ὅ,τι δὲν ἐδυνάμην νὰ εὔρω ἐν ἐνί, καὶ ὅμως ὄλα μάταια.

— Ἴδου ἀφέλεια ἀπαράμιλλος, εἶπεν ὁ Ἀλκυονίδης· ἀλλὰ μὴ ἀποθρῦνόμεθα, ὡ φίλη παῖς, μὴ ἀποθαρρύνόμεθα, θέλεις ἀγαπήσει τὸν Ἀλκυονίδην.

— Πιστεύεις;

— Πιστεύω· εἰς εὐαίσθητος;

— Ναί, εὐαίσθητος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ εὐαίσθησία μου δὲν διαρκεῖ πάντοτε, κατ' ἐναλλαγὴν μεταπίπτω εἰς τὰ ἀντίθετα.

— Τοῦτο βεβαίως ἀσθένεια εἶναι· ἔθυσες ποτὲ, ζητοῦσα θεραπείαν τοῦ κακοῦ, τῇ Ἀφροδίτῃ;

— Ὁ ἐμὸς σύζυγος ἔθυσεν πολλάκις· ἀλλ' ἐπανερχόμενος εἰς τὰ ἴδια δὲν εὗρισκε τὴν Κηφισίδα ἠλλοιωμένην.

— Καὶ διατί εἰς τὰς θυσίας δὲν συμπαρελήφθης;

— Δὲν ἤθελε, διότι ὁ ἱερεὺς, ὁ μέλων νὰ μυσταγωγῆσέ με, ἦτο νέος.

— Νὰ μυσταγωγῆσέ σε; Καὶ γνωρίζεις τὰ τῆς τελετῆς ταύτης;

— Φεῦ! τὰ πάντα ἀγνοῶ!

— Μὴ θέλῃς νὰ διδάξω σε ἐγώ, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀλκυονίδης, διακινδυνεύων ἀποτόμως πως τὰς σχέσεις του.

— Μὴ σπεῦδε, κύριε, ὡς ἂν ἠγάπων σε, ἀνέκραξεν ἡ Κηφισίς· γίνωσκε ὅτι αἱ χορδαὶ τῆς καρδίας μου ἠρεμοῦσιν ἔτι.

— Καὶ πῶς δύνασαι ν' ἀνακαλύψῃς τοῦτο, ἂν μὴ δοκιμάσωμεν;

— Μυρία; τοιαύτας ἔχω δοκιμὰς ἐγώ, ἀλλ' ὅλοι εἰς μάτην. Μᾶλλον ἀς περιμείνωμεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἔλθῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἂν τοῦτο ἔλθῃ, μὴ δίσταζε, εἰδοποιῶ σε.

Προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ ῥᾶθυμον τῆς εὐαίσθησίας τῆς Κηφισίδος ἠλατ-

τοῦτο μὲν, ἀλλ' ἐλείπετο ἔτι τοῦ βιβροῦ, εἰς ἂν ὁ Ἀλκυονίδης ἐπεθύμει νὰ φέρῃ αὐτό.

Ἡμέραν τινα, κατ' αἴτησιν τοῦ Ἀλκυονίδου, παρεγένοντο ἀμφότεροι εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλ' ἐκάτερος κατ' ἴδιον, εὐσχημοσύνης χάριν καὶ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μὴ μνηθῶσι τῶν μυστηρίων.

Αἰ μὲν νεανίδες ἐνεῖδει χάριτων, οἱ δὲ νέοι ἐνεῖδει ἐρώτων ἔψαλλον ὕμνους εἰς τὴν Θεῖαν καὶ ἐχόρευον ἐν ἤχῳ λύρας, ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ἱεροῦ ἄλσους.

Ἡ Κηφισίς παρεγένετο πρώτη — Ἄ! εἶπε τῷ Ἀλκυονίδῃ, ἐζήτουν σε μέσῳ τοῦ πλήθους, καθότι ἔχω ἀγαθὰ εἰδήσεις. Ἡ φιλομειδῆς προλαμβάνει τὰς εὐχὰς ἡμῶν, διότι, νομίζω, ἡ πρὸς σὲ ἀγάπη μου ἤρχισεν ἐπιτεινόμενη σπουδαίως πως. Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἰδόν σε καθ' ὕπνον, καὶ σὺ μὲν ἔσπευδες, ἐγὼ δ' ἐπαθαινόμην.

— Καὶ ὕστερον;

— Καὶ ὕστερον! τὰ λοιπὰ θέλεις ἀκούσει εἰς τὸ δεῖπνον.

— Εἰς τὸ δεῖπνον; ἠρώτησεν ὁ Ἀλκυονίδης τὸν τε νοῦν καὶ τὰ ὄμματα προσκλωμένος εἰς τὴν ἑορτὴν· εἰς τὸ δεῖπνον; ἔστω, ἐπιθυμῶ . . . Ἄ! πόσον ὠραία ἡ ὀρχηστρίς ἐκείνη! καὶ μετὰ πόσης χάριτος ἄδει ἡ ἄλλη ἐκείνη!

— Καὶ εἰς τὸ δεῖπνόν μας οὐδεὶς ἄλλος παρευρίσκειται, ἀκούεις; θὰ εἰμεθα μόνοι!

— Μόνοι; καλῶς, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μάθω τίς ἡ ὠραία αὕτη ὀρχηστρίτις.

— Ἀλκυονίδης, δὲν ἀκούεις μου τοὺς λόγους;

— Σύγγνωθι, ἀκούω σε, ἀλλὰ ζητῶ τινα γνωρίζοντα νὰ εἶπῃ . . . Ἄ!

Πάμφιλε, μίαν ἐρώτησιν· εἰπέ με, τίς ἡ ὠραία αὕτη παῖς;

— Εἶναι ἡ Χλόη, εἶπεν ὁ Πάμφιλος, ἥτις ἔχει με σύνδειπνον.

— Σύνδειπνον; τῇ ἐσπέρᾳ ταύτῃ;

— Ναί, τῇ ἐσπέρᾳ ταύτῃ.

— ὦ! συμπάραλαβέ με, φίλε.

— Ἀδύνατον.

— Ὁρκίζω σε, φίλτατε Πάμφιλε, ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας ἡμῶν.

— Ἀμέλει, Ἀλκυονίδης, εἶπεν αὐτῷ σιγηρᾶ τῇ φωνῇ ἡ Κηφισίς ἀπεστομωμένη· ἔχω σε σύνδειπνον ἐγώ, ὡς γνωρίζεις.

— Ἀληθῶς, τοῦτο ἐμελέτων, ἀλλ' ὑπεσχέθην τῷ φίλῳ Παμφίλῳ καὶ ἡ ὑπόσχεσις εἶναι ἱερά, δὲν δύναμαι νὰ λείψω.

Εἶδε τὴν Χλόην καὶ εὔρεν αὐτήν, κατὰ τὸ λεγόμενον, προσώραν μὲν λατρευτήν, ἄχαριν δὲ εἰς τὸ μετέπειτα. Εἶδε τὴν αὐλητρίδα Φιλλύραν—ἀλλὰ καὶ ταύτης τὰ θελήγητρα μίαν διήρκεσαν ἐσπέραν.

» ὦ! ἀνέκραξεν, ἀφόρητοι οἱ τῆς φαντασίας ἔρωτες οὔτοι· ἀνά πᾶσαν στιγμήν νεαὶ ἐπιθυμίαι καὶ ἀνά πᾶσαν στιγμήν νέον καγὼν ἐν τῇ ψυχῇ μου!

τοῦτο εἶναι τὸ κολαστήριον τῶν Δαναίδων. Μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ τὰ ἐφήμερα καὶ παλίμθια ταῦτα αἰσθήματα, ἅτινα ἀφῆρσάν μου τὴν ἡσυχίαν· παραδώσωμεν εἰς λήθην τὰς φαντασιοπληξίας.

Εἶπε καὶ ἐξεκένωσε τὸ λευκὸν βαυκάλιον· οὕτω λοιπὸν ἀπομένει αὐτῷ μόνον τὸ κυναοῦν καὶ ἐκ τῆς τούτου χρήσεως ἐξαρθᾶται ἡ εὐτυχία αὐτοῦ.

Ὁ Ἀλκυονίδης ἐδιδάσκειτο τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ Ἀρίστωνος τοῦ ἀκαδημιακοῦ. Ὁ Ἀρίστων, θανὼν, ἀφῆκε χήραν νέαν, ὡραίαν καὶ τιμίαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα. Ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀρίστωνος ἐθεώρησε καθῆκον αὐτοῦ τὸ παραμυθεῖν καὶ συντρέχειν ὅπωςδῆποτε τὴν χήραν τοῦ διδασκάλου. Ἡ Τελέσιλλα ἀπεποιήθη ἀμφότερα μετὰ μετριοφροσύνης κεκραμένης πραότητι τε καὶ εὐγενείᾳ.

— Μικρὸν μὲν εἶναι τὸ ἔχειν μου, εἶπεν, ἀλλ' ἔτι μικρότεραι αἱ ἐπιθυμιαί μου. Ὁ σύζυγός μου ἀφῆκέ μου κληρονομίαν πολυτιμοτάτην, τὸ ἀγαπᾶν τὴν μετριότητα καὶ τὸ ζῆν ἐν ὀλιγαρκείᾳ.

Τοσαῦτα κάλλη, τοσαύτη φρόνησις ἦτον ἀξία ἀγάπης διαρκοῦς καὶ εὐγενοῦς— « Δεῦτε, εἶπεν ὁ Ἀλκυονίδης, πῖωμεν τὸ λευκὸν βαυκάλιον. »

Γλυκὸ τι ζώπυρον διεχύθη εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ· δὲν ἦτο, ὄχι, ἡ πολυτάραχος ἔφεσις τῆς φαντασίας, οὐδ' ἡ παραφορὰ τοῦ πάθους, ἦτον εὐάρεστός τις συγκίνησις, ἦτον ἡ προαίσθησις τῆς εὐδαιμονίας. Ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ βλέπειν τὴν Τελέσιλλα, ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ συμμερισθῆναι τὴν τύχην, τὸν βίον, τὰς διαθέσεις, τὰ πάντα σὺν αὐτῇ, ἀλλ' αὐτῇ καὶ μόνῃ, καὶ λοιπὸν, ὑπέικων τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον. Τοιοῦτον δαίγμα σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης λαμβάνουσα, ἡ Τελέσιλλα ἔδει νὰ φανῇ ἀπαθής;

— « Θεωρῶ σε λίαν γενναῖον, εἶπε τῷ Ἀλκυονίδῃ, ζητοῦντά με εἰς γάμον, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν τιμὴν, καθὼ ἀνάξια αὐτῆς.

Μάτην ὁ Ἀλκυονίδης ἔφερεν εἰς μέσον τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐχαρακτήρισεν ὡς ἔγκλημα τὴν ἄρνησιν ταύτην, καὶ προεῖπε τῇ χήρᾳ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος, ὅσας ποτ' ἡ καρδία αὐτῆς ἠθελεν ὑποστῆ, συντελοῦσα εἰς τὴν δυστυχίαν του.

Ἡ Τελέσιλλα ἐφάνη ἀμείλικτος, καὶ τοι κατ' ἰδίαν δὲν ἐπαύετο δακρῶσασα. Μάρτυς τῶν δακρῶν αὐτῆς ἦτον ἡ Εὐπειθῆς, μόνῃ δούλῃ ἢν εἶχεν ἀπομείναςαν παρ' αὐτῇ, καὶ ἦτις ὅμως ἠγνόει τὴν αἰτίαν. Ἔδει ν' ἀποδώσῃ τὴν ἀπαραμύθητον λύπην εἰς τὸν θάνατον τοῦ συζύγου; ἀλλὰ θρῆνοι διηνεκεῖς δι' ἓνα σύζυγον φιλόσοφον δὲν ἦσαν ἀπίθανοι καὶ παρὰ φύσιν;

Ἡ Τελέσιλλα ἐπέστελλε συνεχῶς Ἀργεῖω τινι, καὶ αἱ τούτου ἀπαντήσεις ζῦξανον τὴν λύπην καὶ ἀπέσπων θερμότερα δάκρυα καὶ θερμότερους στεναγ-

μοῦς. Ἡ φιλοπραγμοσύνη ἢ ὁ ζῆλος παρεκίνησαν τὴν Εὐπειθῆ ν' ἀποσφραγίσῃ ἐν τῶν ἐπιστολίων τῆς κυρίας, ἐν ᾧ ἀνέγνω τὰ ἑξῆς:

« Ἄν ἡ καρδία Σου ἐμπνέται ὑπὸ αἰσθημάτων φιλάνθρωπίας, θέλεις μαλαχθῆ ἐκ τῆς ἀπελπισίας μιᾶς ἀτυχοῦς θυγατρὸς, θυούσης προθύμως ἐκυτὴν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἀρίστων ὁ σύζυγός μου, εἰς ὃν ἀνευρυθριάστως ἐξωμολογήθη τὴν καταγωγὴν μου, μετῆλθεν ἐπὶ ματαίῳ πᾶν μέσον πρὸς ἀνέυρεσιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τοῦ πατρὸς μου. Ἐγὼ τέλος πάντων μνηθάνω ὅτι εὐρίσκειται εἰς χεῖράς σου, καὶ μνηθάνω τοῦτο ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ πενία καταθλίβει με. Ἐξετίμησα τὴν οὐσίαν μου πᾶσαν καὶ, φεῦ! δὲν ἐπαρκεῖ τὴν τιμὴν, ἢν ζητεῖς πρὸς ἀπελευθέρωσίν του. Δὲν ἀπομένει ἢ νὰ προσφέρω ἐμαυτὴν ὡς ἀντάλλαγμα τοῦ πατρὸς, διότι θεωρῶ ἄδικον τὸ ν' ἀπολαύω ἐγὼ τῆς ἐλευθερίας, ἐν ᾧ ὁ ἐμὸς πατὴρ στεναίξει ἐν δουλείᾳ· ἐγὼ μὲν εἶμαι νέα, ἐκεῖνος δὲ γέρων· ἡ δουλεία ἢ ἐμὴ δύναται ν' ἀποβῆ πρὸς σέ τε καὶ τοὺς περὶ σέ μᾶλλον ὠφέλιμος ἢ ἡ δουλεία τοῦ γέροντος ἐκείνου, διότι, συνεθίσασα εἰς τὴν ὑπομονὴν τὴν καρδίαν, θέλω συνεθίσει καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὴν σκληραγωγίαν. Ἄν ἐδυνάμην νὰ μετέλθω τὰ μέσα, ὅσα παρέχει μου ἡ ἡλικία, πρὸς τὸ δελεάζειν τοὺς ἀνθρώπους, οὐδέποτε βεβαίως ἠθελον περιέλθῃ εἰς τὴν σκληρὰν καὶ ἐσχάτην ταύτην πενίαν· ἀλλ' ἡ δουλεία προτιμητέα, κατ' ἐμὲ, τῆς ἀκολασίας, καθὼ μὴ ἰπώνειδιστος. »

Ἡ Εὐπειθῆς, κατεσπαραγμένη τὴν καρδίαν οὐχ ἦττον ἢ ἔκταμβος, ἀπῆλθε φέρουσα τὸ ἐπιστόλιον τοῦτο τῷ Ἀλκυονίδῃ.

« Ἄ! ἀνέκραξεν ἐκεῖνος, διαλυόμενος εἰς δάκρυα· ἰδοὺ λοιπὸν ἡ αἰτία τῆς ἀρνήσεως! Κατάγεται ἐκ δούλων! Καὶ τί πρὸς τοῦτο; ἡ ἀρετὴ δέον νὰ βασίλει, νὰ αἰσχίνηται δ' ἡ τύχη ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς ἀγαθότητος. Ὅποια καρδία! ὅποια αἰσθήματα! Σὺ, σὺ, Τελέσιλλα, δούλη; ὦ, νὰ μὴ ἔχω θρόνον νὰ σοὶ προσφέρω! Πρὸς θεῶν, εἶπε τῇ Εὐπειθῆ, μὴ εἶπες λέξιν περὶ τούτου, φύλαξέ μου τὸ μυστικόν· ἀπέρχομαι, διότι πρέπει νὰ παύσῃ θρηνοῦσα ἡ Τελέσιλλα· ἐπαναλέγω σοι, φύλαξέ μου τὸ μυστικόν καὶ δὲν θέλεις μετανοήσει.

Ὁ Ἀλκυονίδης παρεγένετο εἰς τὸ Ἄργος καὶ εὐθὺς ἔπειτα ὁ πατὴρ τῆς Τελεσιλλῆς ἠλευθέρωθη. Ὁ ἄγνωστος, ὁ ἀπελευθερώσας αὐτὸν, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὰ ἐφόδια τῆς ἐπανόδου εἰς Ἀθήνας καὶ εἶπεν: Ἐπανερχόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θυγατρὸς σου, εἰς τὴν στοργὴν καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς ὁποίας ὀφείλεις τὴν ἀπελευθέρωσίν σου, γίνωσκε ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐξαρθᾶται ἡ εὐτυχία ἀμφοτέρων ὑμῶν. Ἄλλ' ἂν θεωρῆς ἀξίαν εὐγνωμοσύνης τινος τὴν πράξιν μου, ἀπαιτῶ νὰ ἐπιβάλλῃς τῇ Τελεσίλλᾳ σιωπὴν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰς δυστυχίας ὑμῶν, καὶ νὰ μὴ εἶπῃ ποτὲ λέξιν περὶ αὐτῶν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ζητήσῃ αὐτὴν εἰς γάμον. Γνωρίζω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τούτον ἐκ

τοῦ σύνεργου· σέβεται τὴν Τελεσίλλαν ὑπὲρ πάντα ἄλλον καὶ ἂν ποτ' ἐβλεπε τὸ ἐρύθημα ἀναβαῖνον εἰς τὸ πρόσωπόν της, ἤθελεν ἦσθε ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀνθρώπων. Πρόσεχε μὴ μάθῃ ἡ θυγάτηρ σου τίς ὁ ἀπελευθερώσας σε, ἂν δέ ποτε ἴδῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν σου, πνίξον εἰς τὰ βράθῃ τῆς καρδίας σου τὴν φωνὴν τῆς εὐγνωμοσύνης, διότι δὲν ἐπιθυμῶ ἄλλος τις, πλὴν σοῦ, νὰ τὸν γνωρίζῃ.

— Πῶς! εἶπεν ὁ γέρον δακρῦων, ἡ θυγάτηρ μου δεόν νὰ μὴ γνωρίζῃ τὴν χεῖρα, ἣτις διαρρήγνυει τὰ δεσμά μου;

— Ὅχι, διότι τοῦτο εἶναι φορτίον ἀναξίον τῶν ἀρετῶν τῆς Τελεσίλλας. Ὑπάρχουσι τινα καθήκοντα ἐν τῷ κόσμῳ, τὰ ὁποῖα ἐξευτελιζοῦσι τὰς ψυχὰς, καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Τελεσίλλας δὲν ἐπλάσθη διὰ τοῦτο, εἰς αὐτὴν ἀνήκει ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐγένεια.

Ὁ γέρον ὑπεσχέθη τὰ πάντα τῷ ἐλευθερωτῇ καὶ ἀπεχώρησεν εἰς Ἀθήνας.

— Ὡ πάτερ μου! ἀνέκραζεν ἡ Τελεσίλλα, συνερχομένη ἐκ μακρᾶς λειποθυμίας καὶ ἀναγκαλιζομένη τὸν πατέρα, τίς θεὸς εἰσήκουσε τὰ δάκρυά μου; πῶς ἄρα ἐνέδωκεν εἰς εὐγενῆ αἰσθήματα ἢ φιλαργυρία τοῦ κυρίου σου;

— Ναί, θύγατερ, εἰς τὴν στοργὴν καὶ τὰς ἀρετάς σου ὀφείλω τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀπροσδόκητον εὐτυχίαν τοῦ ἐπανελθεῖν εἰς τὰς ἀγκάλας σου.

Ὁ Ἀλκυονίδης, παραγενόμενος εἰς Ἀθήνας, ἐπανελάβε προτείνων τῇ Τελεσίλλᾳ ὅ,τι ἀπαρτίζει τὴν γοητείαν, τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἔρωτος, ἐξήτησεν αὐτὴν ἐκ νέου εἰς γάμον.

Ὁ γέρον δὲν ἔπαυσε προτρέπων τὴν θυγατέρα καὶ ἐξορκίζων νὰ μὴ εἴπῃ λέξιν περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς πρώτης αὐτῶν καταστάσεως.

— Ὅχι, ἀπεκρίνατο λέγουσα μετὰ παρρησίας ἡ Τελεσίλλα, τὸ κατ' ἐμὲ θεωρῶ μᾶλλον ἐξευτελιστικὸν τὰ κρύπτειν ἢ τὸ ἐξομολογεῖσθαι τὰ τῆς καταγωγῆς ἡμῶν· πᾶς ὁ θέλων νὰ μὲ γνωρίσῃ, παρ' ἐμοῦ δεόν νὰ μάθῃ τίς εἶμαι.

« Ἐπιθυμεῖς λοιπὸν, ὦ βέλτιστε, εἶπε τῷ Ἀλκυονίδῃ, νὰ μάθῃς τῆς καρδίας μου τὰ ἀπόρρητα; Ἄγε δὲ, ἄκουσον· ἐφ' ὅσω ἤμην δυστυχῆς, ἐκρυσταίνον αὐτὰ εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς ψυχῆς μου· οὐχὶ ὅμως οὕτω καὶ ἐν καιρῷ τῆς εὐτυχίας μου, διότι σὲ θεωρῶ ἄξιον νὰ συμμερισθῆς τὴν χαρὰν μου. Μάθε, ὦ φίλε, ὅτι ἐγενήθην δούλη— τοιαύτη ἦτον ἡ θέλησις τῆς εἰμαρμένης— καὶ ὅτι βραδύτερον ἐγὼ μὲν ἔτυχον τῆς ἐλευθερίας, ὅχι ὅμως καὶ ὁ πατήρ μου· τέλος πάντων καὶ τοῦτον ἀγαθὸς τις δαίμων ἀπηλευθέρωσε, καὶ ἰδοὺ ἐπανήλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θυγατρὸς του. Ἀλλὰ, καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ κηλὶς τῆς δουλείας εἶναι ἀνεξάλειπτος, τὸ δὲ ὁμολογεῖν τὴν ἡμε-

τέραν καταγωγὴν λέγει σοι ῥητῶς, ὅτι μὴτε ἡ τιμὴ σου, μὴτε ἡ εὐγνωμοσύνη μου ἐπιτρέπει μοι ν' ἀκούω τὰς προτάσεις σου.

— Ὑβρίζεις με, Τελεσίλλα, εἶπεν ὁ Ἀλκυονίδης περιπαθῶς ἄμα καὶ μετὰ τινος πικρίας· θεωρεῖς με ἦττον γενναῖον καὶ ἦττον φιλόσοφον τοῦ Ἀρίστωνος, ἢ μὴ ἔκρυψες αὐτῷ τὴν καταγωγὴν σου; δὲν πιστεύω· ὡς ἐκεῖνος περιεφρόνησε τὴν ἀδικίαν τῆς τύχης τε καὶ τοῦ κόσμου, οὕτω καὶ γὰρ ἔχω κεχαραγμένως τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας μου καὶ δὲν διστάζω, ὡς μαθητῆς πιστός, νὰ βαδίσω κατόπιν του· ἢ μὴ θεωρῆς με ἐλαττούμενον ἐκεῖνου κατὰ τὴν ἀρετὴν, ὥστε νὰ μιμηθῶ τὸ παράδειγμά του;

— Ὅχι, ἐπανελάβεν ἡ Τελεσίλλα μειδιῶσα, ὅχι κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φρόνησιν ἐλαττούσαι· διότι ὁ μὲν Ἀρίστων, προεβηκῶς τῇ ἡλικίᾳ, διήλθεν ἄπειρα καὶ ἦν ἀνθρωπος δεδοκιμασμένος, σὺ δὲ, νέος ἔτι, πολὺ ἀπέχεις τοῦ νὰ φέρῃς τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών σου· καὶ διὰ τοῦτο συμβουλεύω σε οὕτω, ἵνα μὴ, αὐρίον συνιδὼν καὶ μεταμελοῦμένος, λυπηθῆς.

Ὁ Ἀλκυονίδης, τεθλιμμένος ἐκ τῆς ἀκραδάντου ταύτης ἐπιμονῆς, ἐγονυπέτησε πρὸ ποδῶν τῆς Τελεσίλλας ἐπ' ἐλπίδι τοῦ κινήσαι αὐτὴν εἰς οἶκτον, ὅταν αἴφνης εἰσέρχεται ὁ γηραιὸς αὐτῆς πατήρ, ὃν εἶχεν ἀπελευθερώσας.

— Τί βλέπω, ὦ θύγατερ, κραυγάζει ὁ γέρον, εἶναι οὗτος . . .

Ἄλλ' εὐθὺς, ὑπομνησθεῖς τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Ἀλκυονίδου, αὐτὸς ἔκυτὸν διέκοψε λαλῶν καὶ προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὸν ἐλευθερωτὴν αὐτοῦ ἐδάκρυσε.

— Τί! πάτερ μου, λέγει ἐκθαμβος ἡ Τελεσίλλα, τί γνωρίζεις αὐτόν! Οὗτος εἶναι, λέγεις! ποῖος, τελείωσον, τί ἔπραξε; ποῦ τὸν ἴδες; Ἀλκυονίδης, κλίνει τὰ βλέφαρα, ἐρυθριᾷ, ἐν ᾧ ὁ πατήρ μου βλέπει σε τρυφερόν! Ἄ! ἐνόησα ἀμφοτέρους. Πάτερ μου, οὗτος ἀπηλευθέρωσέ σε, εἰς αὐτὸν ὀφείλω τὸν πατέρα μου!

— Ναί, Τελεσίλλά μου, ἰδοὺ ὁ εὐεργέτης μου.

— Τοῦτο, λέγει ὁ Ἀλκυονίδης, ἀναγκαλιζόμενος τὸν γέροντα, γονυπετήσαντα, ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦτο ἦτον ἡ ὑπόσχεσίς σου;

— Σύγγνωθι, εἶπεν ὁ γέρον, ὅτι ἐγὼ δὲν ἔσφαλα, ἡ καρδία μου παρηνέχθη καὶ οὕτω ἡ θυγάτηρ μου ἐμάντευσε.

— Καλῶς λοιπὸν, ἀφ' οὗ ἀπαξ γινώσκει τὰ πάντα, πειθανάγκασον τὴν σκληρὰν ταύτην θυγατέρα, ὥστε νὰ μὴ φέρῃ με εἰς ἀπόγνωσιν· ἐγὼ δὲν ζητῶ εἰμὴ τὴν χεῖρα, εἰμὴ τὴν καρδίαν της δι' ἀμοιβὴν τοῦ καλοῦ ὅπερ ἔπραξα.

Ὁ γέρον περίλυπος ἤλεγξεν ἀδίκως τὴν Τελεσίλλαν ἐπὶ ἀγνωμοσύνη, εἶτα δ' ἔλαβε τὰς χεῖρας ἔνθεν μὲν ταύτης, ἔνθεν δὲ τοῦ Ἀλκυονίδου καὶ συνῆψεν αὐτάς.

Ὁ Ἀλκυονίδης, περιπαθῶς φιλῶν τὴν δεξιὰν τῆς Τελεσίλλας, εἶπεν:

— Εἰς τὸν πατέρα σου ὀφείλω τὴν χεῖρα ταύτην, διότι σὺ ἠρήθησ μοι αὐτήν.

— Θάρρει, ἀπήντησεν ἡ Τελέσιλλα μειδιῶσα, εἰς τὸν πατέρα μου δὲν ὀφείλεις εἰμὴ τὴν χεῖρά μου, διότι ἡ καρδία μου ἐδόθη σοι προηγουμένως.

Ὁ Ἄλκυονίδης, πλήρης χαρᾶς καὶ καταβελκτος, ἐνησχολήθη τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας παρασκευαζόμενος ν' ἀπέλθῃ σὺν τῇ γαμετῇ εἰς Μέγαρα. Τὸ ἐσπέρας, κοιμώμενος, εἶδεν αὐθις κατ' ὄναρ τὸν δαίμονα τῆς φιλαρεσκείας, ὅστις εἶπεν αὐτῷ :

— « Εὐδαιμόνιοι, Ἄλκυονίδης, ἐρῶν ἐν ἀταραξίᾳ ἀπόλαυε καὶ μὴ ἀηδί- ζου ἔχε ἐπιθυμίας εὐγενεῖς καὶ εὐφραίνου προσποιοῦ τὸν ζηλότυπον καὶ μὴ ἔσο' ἰδοῦ ἡ τύχη σου. Λέγω σοι ταῦτα, οὐχὶ παραινῶν, ἀλλὰ τὴν εἰμαρμένην σου ἐξαγγέλλων, ὅτι ἦντλησας ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ἐντελοῦς εὐδαιμονίας. Ἐγὼ διανέμω ἀφειδῶς τὰ ἐρυθρὰ καὶ ῥοδόχροα βαυκάλια, ἀλλὰ τὸ κυανοὺν φυ- λάττω μόνοις τοῖς ἐμοῖς φίλοις.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ὅρα φυλ. ΚΒ΄.)

Αἴφνης τὸ πλῆθος διεσχίσθη, ὑποχωροῦν ἐνώπιον ἀνδρὸς μεγαλοσχήμονος, βαθῶν καὶ λευκῶν, τρέφοντος πώγωνος καὶ πλουσιωτέρου τῶν λοιπῶν Μαυρο- βουνιωτῶν κατὰ τὸν ἱματισμὸν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου· ἐπιστολοφόρος καὶ ἐξιφηφόρος, βαρεῖα σπάθη ἐξήστραπτεν εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, καὶ, ἀντὶ τουφεκίου, εἶχεν ἀνὰ χεῖρας ῥάβδον ἱερατικὴν.

Οἱ Ὀμηρικοὶ ἦρωες, οἱ ἀρματωλοὶ τοῦ Ὀλύμπου, οἱ πλανητόβοι ἱππό- ται τοῦ Μεσσαῖωνος δὲν πιστεύω νὰ εἶχον βλέμμα φλογερώτερον ἢ ἦθος ἀρει- μανέστερον ἢ παρουσία μόνη τῆς ἀγριότητος τοῦ ἦρως νὰ τρομάξῃ στρατὸν ὀλόκληρον.

Ἠρώτησε τίνες καὶ πῶθεν εἴμεθα καὶ μαθὼν ἀνταλάβετο τῆς χετρὸς ἡμῶν εὐνοϊκῶς καὶ εἶπε, τὴν φωνὴν ἡμῶν λαλῶν :

— Εἴσθε ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα, ἐγεννήθητε εἰς τὴν Ἑλλάδα; εἰπέτε μου διὰ Ἑλλάδα, διότι ἐγὼ τὴν γνωρίζω καὶ τὴν ἀγαπῶ τὴν Ἑλλάδα· ἐγὼ γνωρίζω καὶ τὸν βασιλέα σας καὶ ὠμίλησα μετ' αὐτοῦ.

— Ἦλθες λοιπὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα; ἠρώτησα ἐγώ,

— Ἐπολέμησα μάλιστα καὶ ἔχουσα τὸ αἷμά μου δι' αὐτὴν ἐγώ.

Ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἐφημέριου, διεσταύρωσα τοὺς βραχίονας ἐγὼ καὶ προ- σπλώσας ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα, διετέλεσα ἐπὶ μακρὸν παρατηρῶν αὐτὸν, τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησεν αὐτὸν εἰς γέλωτα καὶ εἶπε :

— Γνωρίζεις ὅτι φέρω εἰς τὴν ῥάχιν ὀγδοήκοντα δῶα ἔτη;

— Ὦ! ἐξεφώνησα ἔκθαμβος, ἐγὼ δὲν σ' ἔδιδα πλέον τῶν ἐξήκοντα.

Τότε ἔλαβεν ἀμφοτέρους κατὰ μέρος καὶ ἠρώτησεν ἡμᾶς μυρία ὅσα περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῆς κυβερνήσεως, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Καποδιστριαίου καὶ τῆς βασιλείας Ὀθωνος· ὁ ἀγιώτατός μας, μὴ γνωρίσας ἄλλον νόμον ἢ τὸν τῆς σπάθης, δὲν ἐδίττασε καθαρπτόμενος καὶ τοῦ αἰοιδίμου, καὶ τοῦ βασιλεύοντος, καὶ βαθμηδὸν, μεταστρέφων τὸν λόγον ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ πρόσωπα, συνεπέρανεν ὅτι ἡ Ἑλλάς, διὰ τὰ εὐ- δαιμονίση, ἔδει ν' ἀπασθῆ τὸ θυμύτιον τοῦ Μαυροβουνίου πολιτεύμα, τὸ μόνον συνάδον τῇ φύσει καὶ κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὅμοιον τῷ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἐθαυμάσαμεν τὴν ἱστορικὴν καὶ νομολογικὴν πολυμάθειαν τοῦ ἀνδρός! ἐπειδὴ δὲ, μὴ φειδόμενοι τῆς πολιᾶς αὐτοῦ, ἀντελέξμεν καὶ ἀπεκρούσαμεν τὰς ιδέας αὐτοῦ, ἵνα μὴ δυσαρεστήσῃ, φαίνεται, δῶα ξένους ἐπισκεπτομένους τὴν πατρίδα του, ὁ φιλόξενος Μαυροβουνιώτης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε.

— Ἄς ὁμιλήσωμεν λοιπὸν δι' ἄλλα πράγματα· θέλετε νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν μου;

— Ὅχι τὴν ἀκούσωμεν μὲ εὐχαρίστησίν μας.

XII.

— Μὲ βλέπετε σήμερον ἐφημέριον τῆς Ῥιέσκια ναῖκας; πρὸ ἐξήκοντα χρόνων ἦμην Ῥισκὼκ καὶ μετηρχόμην τὴν Τζέτα (x). Καὶ τοῦτο διότι ὁ πατήρ μου ἀπηγχονίσθη καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ ἐδημεύθησαν ὑπὸ τοῦ πασᾶ τῆς Ἐρζεγοβίνης. Νέος ἔτι, ὅταν ταῦτα συνέβησαν, ὠρκίσθη μίσος θανάσιμον κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσιν ἔτων κατέστην ὁ μᾶλλον περιβόητος καὶ μᾶλλον τρομερὸς Ῥισκὼκ τοῦ Μαυροβουνίου. Ἐκαίον,

(α) Ἐνταῦθα δεῖν νὰ σημειώσωμεν τί ἐστὶν Ῥισκὼκ καὶ τί Τζέτα. Οἱ Χριστιανοὶ τῶν περὶ τὸ Μαυροβούνιον Ὀθωμανικῶν ἐπαρχιῶν, εἴτε καταδιωκόμενοι ἐπὶ κακουργήμασιν, εἴτε διὰ τὰ ἀπολαύσασιν ἐλευθερίας, δραπετεύουσιν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ μεταναστεύουσιν εἰς τὴν ἀγρίαν γῆν τοῦ Μαυροβουνίου, διαμένοντες εἰς τὰ σύνορα καὶ ἐκεῖθεν ἐπιχειροῦντες ἐπιδρομὰς εἰς τὴν πατρίαν γῆν. Οἱ μετανάστασι οὗτοι καλοῦνται Ῥισκὼκ, ὅπερ ἐστὶ με- θερμηνευόμενον πηδὴσαντες εἰς τὰ ἔσω, αἱ δὲ ἐπιδρομαὶ αὐτῶν Τζέτα, τοῦ- τέστι λαφυραγωγία· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Μαυροβουνιωτῶν πολλάκις, ὅταν τις θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἀδικηθέντα, μεταναστεύει παρὰ τοῖς γείτοσιν, ὅστινες προθύμως ἀνοίγουσιν αὐτῷ ἀγκάλας, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ μετεβῇ τὴν Τζέτα κατὰ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδας.

ἔθνον καὶ ἐλεγκάτων τοὺς Τούρκους διηνεκῶς, μὴ πιστεύων ποτὲ ὅτι ἐδύ-
νάμην νὰ χορτάσω τὴν λύσσαν μου διὰ τοῦ αἵματος τῶν φονέων τοῦ πατρός
μου, οὕτινος ἡ σικὰ αἰώνιως ἐφαίνετό μοι ἵπταμένη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς
μου καὶ ἐκδίκησιν ζητοῦσα. Ἡμέραν τίνα συνέλαβα ἕνα Αἰγύπτιον ἔμπορον,
τὸν ὁποῖον, ἐκλαβὼν ἀντὶ Ὀθωμκνοῦ, ἠτοιμαζόμεν ἰδίαις χερσὶ ν' ἀπαγ-
χονίσω.

— Οἱ Τοῦρκοι, τὸν εἶπον, ἀπηγγόνισαν τὸν πατέρα μου ὅ' ἀπαγχονίσω
λοιπὸν κ' ἰγὼ ὅσους δυνήθω ἐξ αὐτῶν!

— Πρὸς θεοῦ! τί κάμνεις; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ἐγὼ δὲν εἶμαι Τούρκος,
ἐγὼ εἶμαι Αἰγύπτιος καὶ τὸ κατὰ Τούρκων μῖσός σου ἐννοῶ, διότι καὶ ἡμεῖς
οἱ Αἰγύπτιοι εἴμεθα ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῶν Τούρκων, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέστημεν,
λαβόντες τὰ ὄπλα ἐναντίον των.

— Ἀλήθειαν λέγεις; ἠρώτησα ἐγώ.

— Ναί, μὰ τὸν προφήτην, ναί, ἀλήθειαν λέγω, ἀπήτησέ μου ὁ Αἰ-
γύπτιος.

— Τότε λοιπὸν, εἶπον ἐγὼ, ἀπολύων τὸν δέσμιον, χαρίζω σου τὴν ζωὴν,
ἀρκεῖ νὰ μὲ λάβῃς μετὰ σου εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Καὶ ὄντως, μετὰ δύο μῆνας, ἔφθασα εἰς Κάϊρον, ὠπλισμένος ἀπὸ κορυ-
φῆς μέχρι ποδῶν καὶ ἐτάχθην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μουράτ-Μπέη.

— Γνωρίζεις τὸν νόμον τοῦ Προφήτου; ἠρώτησέ με ὁ μπέης.

— Ὅχι, εἶπον ἐγὼ, ἀλλ' ἂν ὁ νόμος τοῦ Προφήτου ἦναι καλλίτερος τοῦ
νόμου τοῦ Χριστοῦ, εὐχαρίστως ἀρνοῦμαι τοῦτον χάριν ἐκεῖνου.

Ὁ Μουράτ-μπέης ἀπέστειλέ με πρὸς τὸν μουφτήν, ὅστις ἐδίδαξέ με τὰ
Κοράνιον καὶ ἠπαράσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν μετέπειτα κατατάχθην εἰς τὸ τάγμα
τῶν Μιμελούκων, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτο τότε νέος τις συνηλικιώτης μου,
ὁ ἀποκτήσας ὕστερον τὴν φήμην Μεχεμέτ-Ἀλῆς.

Μετὰ μικρὰν πύλιν, ἡ Αἴγυπτος ἐδέξατο, συνθηκολογοῦσα μετὰ τοῦ Σουλ-
τάνου, νὰ στρέψῃ τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ Βοναπάρτου. Διὰ νυκτός κατέφυγα
εὐθὺς εἰς τὸ γαλλικὸν στρατόπεδον.

— Τί θέλεις; εἶπέ μοι ὑψηλὸς τις ἀξιωματικός, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποῖου
προτήχθην.

— Ἐπαλέμων τοὺς Τούρκους ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μουράτ-μπέη, διότι
οἱ Τοῦρκοι ἐφόνευσαν τὸν πατέρα μου· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Μουράτ-μπέης εἶναι
προδότης καὶ ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ Σουλτάνου, θέλω νὰ ἐκδικηθῶ αὐτὸν
καὶ διὰ τοῦτο ἦλθον νὰ πολεμήσω ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας.

— Ποθεν εἶσαι; ἠρώτησέ με ὁ ἀξιωματικός.

— Ἀπὸ τὸ Μαυροβούνιον.

Ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία δὲν ἐλάτρευεν ἄλλον θεόν, εἰμὴ τὴν Φρόνησιν,
καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς λόγος ἐβρέθη περὶ τῆς θρησκείας μου.

Παρευρέθην εἰς τὴν μάχην τῶν Πυρραμίδων καὶ ὕστερον ἠκολούθησα τὸν
Ναπολέοντα εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ, μὴ βλέπων νὰ πίπτωσιν ὑπὸ τὴν σπάθην
μου Τοῦρκοι, ἔφυγα κάκειθεν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα μου, μέχρις οὗ
οἱ Ἕλληνες ἔλαβον τὰ ὄπλα· εὐθὺς τότε ὡς αἰετὸς κατέβην εἰς τὴν Ἑλλάδα.
Ἐκεῖ ἐχόρτασα φονεύων Τούρκους· καὶ εἰς τὰ Δερβενάκια, καὶ εἰς τὴν Τρι-
πολιτῶν, καὶ εἰς τὸ Καρπενῆσι, καὶ εἰς τὸ γάνι τῆς Γραβιάς, καὶ εἰς τὸν
Πειραιᾶ παρευρέθην· ἀλλ' ἅμα αἱ συνθήκαι ἐψηλίδισαν τὰ πτερὰ τῶν Ἑλ-
λῆνων καὶ ἐπανάφεραν τὴν σπάθην των εἰς τὴν θήκην, περιορίσθην εἰς ἕν
μοναστήριον καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μου· μετὰ τὴν ἔλθου-
σιν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, ἰδὼν πλέον ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλπίς νὰ ἐπαναλά-
βωμεν τὰ ὄπλα, ἦλθον εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ ἔγινα ἱερεὺς· ἰδοὺ ἡ ἱστο-
ρία μου.

XIII.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας ἐσήμανεν.

— Ἦδη γνωρίζεται τὴν ἱστορίαν τοῦ στρατιώτου· ἔλθετε ν' ἀκούσῃτε
τὸν ἱερέα, μέλλοντα νὰ ἱεουρργήσῃ, εἶπεν ἡμῖν ὁ ἐφημέριος.

Ἐκλίναμεν τὴν κεφαλὴν καὶ ἠκολούθησαμεν.

Ὁ κώδων τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, εἰς ὃν εἰσήλθομεν, ἦτον εὐτελεστάτος· αἱ
ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐπέιχον τόπον διαχρύσων κοσμημάτων. Στασίδια, πολυέ-
λκιοι, λαμπάδες, εἰκονίσματα, τούτων πάντων ὑπῆρχεν ἔλλειψις· ἐκατέ-
ρωθεν μόνον τῶν βημοθύρων ὑπῆρχον δύο μικραὶ εἰκόνες, ἡ μὲν τῆς Θεομή-
τορος, ἡ δὲ τοῦ Σωτῆρος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ἐπὶ ἀθλιεστάτης τρα-
πέζης, λευκῷ καλύμματι κεκαλυμμένης, ἡ τοῦ Μεγαλομάρτυρος, οὕτινος ἡ
μνήμη ἐτελεῖτο καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου ἔκειόν τινα κηρία εἰς τιμὴν μὲν τοῦ
Ἁγίου, ὑπὲρ σωτηρίας δὲ τῶν εὐσεβῶν. Ἀλλ' εἰς τοὺς τοίχους ἦσαν ἀναρ-
τημένα, δίκην ἀναθημάτων ἱερῶν, ῥάκη σημαίων τουρκικῶν, ὄπλα ἀγχιέ-
τημένα, αἶον ξίφη, μάχαιραι, σπάθαι, ὄπλα πυροβόλα, οἶον τουφέκια, πιστό-
λια, τρομβόνια—πάντα ταῦτα λάφυρα τῶν αἱματηρῶν ἀγώνων, οὓς ἀρέσκαν-
ται οἱ Μαυροβουνιώται. Φυλὴ κατ' ἐξοχὴν στρατιωτικὴ—οἱ Μαυροβου-
νιώται ἀναρτῶσιν ὡς ἀναθήματα εἰς τὸν ναὸν τὰ ὄπλα καὶ τὰ λάφυρά των,
ἐκκλησιάζονται τὸ τουφέκιον ἐπ' ὧμου, καὶ ὁ ἱερεὺς, κλῶν τὸν ἄρτον, ἀντὶ
τῆς λόγγης μεταχειρίζεται τὸ ξίφος αὐτοῦ.

Τελευταῖοι εἰσήλθομεν εἰς τὸν ναόν.

Ἡ ναία ὄλη, γυναῖκες, παῖδες, γέροντες, ἄνδρες, πᾶσα ἡλικία ἀμφοτέ-
ρων τῶν φύλων ἦσαν συνηγμένοι καὶ μετ' εὐσεβείας ἀνυποκρίτου ἀπεξεδέ-

χρητο τὴν Ἑλλάδα· ἔθην μὲν οἱ νέοι, ἔθην δ' αἱ νέοι, ἱστάμενοι χρηθὸν, ἔψαλλον ἀλθανιστὶ ἀτμά τι ἀργὸν τὸ μέλος, καὶ μονότονον, ἀλλὰ πλη-
ρας γοητείας· καὶ ὅπερ νῦν μὲν ἀπέβαιεν ἐντονώτερον, νῦν δὲ γοργότερον καὶ
ἐπιτεταμένον, παρεμπερές τοῖς μοιρολογήμασιν ἐκείνοις, ἐφ' οἷς θρηνοῦμεν,
καὶ ἀκοντες.

Ὁ ἐφημέριος, δείξας ἡγεῖν τὸν τόπον, ὅπου εἶδει νὰ σταθῶμεν, διήλθε
μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐν βήματι στρατηγοῦ, διασχίζοντος τὴν φάλαγγά του,
μᾶλλον ἢ ἐν βήματι πνευματικῶν πατρῶς, διερχομένου τὸ ποίμνιόν του, μέσῳ
τῶν ἐκκλησιαζομένων, καὶ διασταυρώσας τὰς χεῖρας ἐστάθη πρὸ τῆς εἰκό-
νος τοῦ Σωτῆρος καὶ προστηχάθη· εἶτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, ἀπέξε-
δύθη τὰ ὄπλα, καὶ περιεβλήθη τὰ ἄμφια καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἤρχισε τὴν θείαν
λειτουργίαν.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς μέχρι ποτοῦ διήρκεσαν ἡ ἀρετὴς ἐκείνη τελετή-
ἐνθυμοῦμαι μόνον ὅτι ἡ ἔνορμος εὐλάβεια, αἱ δοξασίαι τῆς παιδικῆς μου
ἡλικίας, τὰ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα, ὅσα, παῖς ὢν, ἤκουσα παρὰ τῶν σεβα-
στῶν γονέων—πᾶν ὅτι ἀπερτίξει τὴν χαρὰν καὶ τὸ σέμνωμα τῶν παιδῶν,
εἰσπυρομένων εἰς τὸν ναὸν ἢ διδασκόμενων τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐξύπνισαν εἰς
τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας μου πάντα καὶ ἀλληλοδιαδόχως πάντα ἐλάλησάν
μοι τὴν μυστηριώδη ἐκείνην γλῶσσαν, ἣτις θέλγει μὲν ἡμᾶς τότε καὶ ἐνστα-
λάζει εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν γάλα θείας πικραμυθίας, ἀλλ' ἀκατάληπτος ἡμῶν
ἀποβαίνει καὶ πύζει ἄμ' ὡς ἐνοήσομεν τὰ περὶ ἡμᾶς συμβαίνοντα.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντα τόπον τε καὶ χρόνον ἐστὶ
μεγάλη—κατ' ἐξοχὴν ἄμως ὑπὸ τὸ εὐτελές· δῶμα ἐνὸς ναοῦ ὄρεινον! ἐκλεί-
πει τότε ἡ ἀνθρωπίνη ματαιότης καὶ μόνον τὸ μεγαλεῖον Ἰερωθᾶ πληρεῖ
τὰ πάντα!

Μετὰ τὴν λειτουργίαν, τὸ πλῆθος ἀπεχώρησαν ἡρέμα, ὀδηγοῦντες οἱ μὲν
πατέρες τοὺς υἱοὺς, αἱ δὲ μητέρες τὰς θυγατέρας εἰς τὰ ἴδια.

Ἡμεῖς ἐξήλθομεν τελευταῖοι, ὡς τελευταῖοι εἰσῆλθομεν, περιμένοντες τὸν
ἐφημέριον.

Δὲν ἦτο πλέον ὁ σεβασμιος ἱερεὺς, οὐτινος ἡ λευκόθριξ καὶ δασεῖα κόμη,
κυμαιομένη ἐπὶ τῶν ὠμῶν, ἠΰξανε τὴν ἀνδρικήν καλλονὴν καὶ ἐπε-
σφάγιζε τὸν σεβασμιον χαρακτῆρα. Ὁ ἐφημέριός μας ἀνέλαθε τὰ ὄπλα καὶ
ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ φαεινός καὶ ἀρειμανίδος, ὡσανεὶ ἐξήρχετο νικητῆς ἐκ μάχης
αἰμακτηρᾶς.

— Ὁ ἀ συμφάγωμεν, εἶπεν ἡμῖν.

Ἐπροφασίσθημεν τὴν ἀναχώρησίν μας, ἐπιθυμοῦντες ἰ' ἀποφύγωμεν τὸ
τοιούτον.

— Ὁ! τοῦτο δὲν οἶς ἐμποδίζει· διότι καγὼ θ' ἀναχωρήσω εἰς τὸ μο-
ναστήριόν μου, ἀπέχον τοῦ χωρίου ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, ὡς ὑμεῖς θ' ἀπέλ-
θητε εἰς τὸ Σκουταρι· καὶ λοιπὸν, ἀφ' οὗ φάγωμεν καὶ πῖωμεν, ἕκαστος δύ-
νεται ν' ἀπέλθῃ ὅπου θέλῃ. Ἐγὼ τόσα ἔτι νὰ συμφάγω μετὰ Ἑλλήνων
καὶ θέλετε ν' ἀφήσω τὴν περίστασιν νὰ μοῦ διαφύγῃ ἄκαρπος; Ὅδοιπόροι
πάντες, συντυχόντες εἰς ταῦτο μέρος, ἄς συμφάγωμεν τῆς φιλίας τὸν ἄρτον.

Παρεγενόμεθα ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἐφημερίου εἰς τὸν οἶκον τοῦ σερδάρου.
Τὰ παρατεθειμένα ἦσαν λιτότητος αὐστηροτάτης—μέλι, γάλα, ὡά, βούτη-
ρος, ξηραὶ τινες ὀπωρᾶι, οἶνος Σκουτάρειος καὶ ἄρτος.

Ὁ οἶκος τοῦ σερδάρου, ὡς διακριτικὸν σημεῖον, εἶχε προσηρητημένην εἰς
τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τὴν σημαίαν τῆς Ῥιέσκα-ναῖκας· ἐσωτερικῶς δὲν
παρήλλασσε τῶν λοιπῶν κατοικιῶν τοῦ Μαυροβουνίου.

Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος, ὁ ἐφημέριός μας ἐλεσχίνευσεν οὐκ ὀλίγον· ἐλά-
λησεν ἡμῖν περὶ τῆς Αἰγύπτου, περὶ τῶν Γάλλων, περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ
τελευταῖον περὶ τῆς ἐνεσιώσης καταστάσεως τῆς Τουρκίας, μὴ λησμονῶν
ποτὲ τὸ μελίγειλον ποτήριον. Καθ' ἣν στιγμὴν δ' ἰππεύσαμεν, ἀπερχόμενοι,
ἀναλαμβάνων τὸ ἱερατικὸν ἦθος, κυλόγησε καὶ νύχηθη ἡμᾶς.

Μετὰ μίαν ὥραν ὀδοιπορίας, εὐρέθημεν ἐκ νέου μεταξὺ τῶν ὁρέων καὶ
τοῦ Μοράκκα.

Περὶ τὸ ἐσπέρας πεδιάς ἀνώμαλος καὶ ἀχανὴς ἐξετείνετο ἐνώπιόν μας,
εἰς τὸ κέντρον τῆς ὁποίας διπύγαζε δίκην καθρέπτου ὑπὸ τὸ φέγγος τῶν
τελευταίων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου μεγάλη τις λίμνη—ἦτον ἡ πεδιάς καὶ ἡ λί-
μνη τοῦ Σκουταρίου.

Ἐκεῖ ἐτελεύτα τὸ Μαυροβούνιον καὶ ἤρχιζεν ἡ ἄνω Ἀλβανία.

Τὸ θησαυροφυλάκειον τοῦ βασιλέως Ῥαμφινίτου.

Ἡ πρώτη πηγή, ἐξ ἧς ἀρμόμεθα τὰς περὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας ἡμετέρας γνώσεις, καὶ ἰδίως τὰς περὶ τῆς χρονολογίας καὶ τῶν πράξεων τῶν βασιλέων αὐτῆς, εἶναι, ὡς γνωστὸν, ὁ τῆς ἱστορίας πατήρ, ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις φαίνεται περιηγηθεὶς τὴν Αἴγυπτον μεταξὺ τῶν 444 καὶ 460 π. Χ. Μετὰ τῶν ἱερέων ἀναστρεφόμενος, πολλὰ ἔμαθε παρ' αὐτῶν ὁ Ἕλλην ἱστορικός, καὶ ἀληθῆ μὲν, διότι πολλάκις τῷ ἐδείκνυον οὗτοι τὰ ὅσα διστήρουν δημόσια ἀρχεῖα, καὶ τῷ ἐξήγουν τὰ ἱερόγλυφα, τὰ ἐπὶ λίθου ἐγκεκαλαμμένα ἀρχεῖα ταῦτα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οὐκ ὀλίγα ψευδῆ, ὅσα ἡ ἐθνικὴ ματαιοφροσύνη καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ μὴ φανῶσι τι ἀγνοοῦντες ἐπέπνεον τοῖς ἱερεῦσιν.

ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίν ἂν πρέπη νὰ θεωρήσωμεν ἃ ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς περιέργου διηγημάτιον ἢ ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ἀπαντῶμεν ἐν Ἡροδότῳ, μεταξὺ τῶν χρονικῶν τῶν βασιλέων τῆς πρώτης Αἰγυπτιακῆς δυναστείας, τοῦτο εἶναι ἀρκούντως δυσχερές. Μαθητεύοντες ἔτι, πολλὰς περὶ αὐτοῦ σπουδαίων ἀνδρῶν ἠκούσαμεν κρίσεις, ὧν τινες διῆσχυρίσθησαν κριτικῶς πως εἶναι δὲν εἶναι ἀπίθανος ἢ πραγματικότης τοῦ διηγήματος τούτου, καθὼ μὴ περιέχοντος ὑπερβολάς. Τὸ δὲ σύνολον τῶν γνωμῶν τούτων ἦτον ὅτι, ἀντὶ νὰ εἴπωμεν μετὰ τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, προσφορώτερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ παραδεχθῶμεν τὴν διήγησιν ταύτην ὡς ἀληθῆς συμβεβηκός, ἐν ᾧ ἀναφαίνεται τόλμη μετ' εὐφυΐας μεμιγμένη, ἀσυνήθης εἰς τοιαύτην ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ πνεύματα ἦσαν νωθρά· διὰ τοῦτο δὲ καὶ μετὰ θαυμασμοῦ βλέπομεν ὅτι ἀναφέρονται, πρὸς τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων τὰ πρωτεύοντα πρόσωπα ἢ οἱ ἥρωες τοῦ διηγήματος τούτου, ὅπερ μεταφέρομεν ἐνταῦθα, παραφράζοντες ἐκ τῆς δευτέρας Συγγραφῆς τῶν Ἱστοριῶν τοῦ Ἡροδότου ἐπιγραφομένης *Κλειώ*.

α Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ *Πρωτέως*, διεδέχθη τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου ὁ *Ῥαμφινίτος*, ἀνὴρ φιλόκαλος καὶ ἐν καιρῷ τοῦ ὁποίου πᾶσα εὐνομία καὶ εὐθηνεία ἦτον ἐπιχεχυμένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης γῆς Αἰγύπτου· τὴν δὲ πρωτεύουσαν τοῦ ἐκτεταμένου βασιλείου του καὶ μετὰ προφυλαίων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων πλήθη ἐστόλισε. Κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶχε τόσους θησαυρούς, ὥστε κανεῖς, οὔτε ἐκ τῶν

προγενεστέρων, οὔτε ἐκ τῶν μεταγενεστέρων βασιλέων, ἠδύνατο νὰ παραβληθῆ αὐτῷ τὰ πλούτη· ἀπέκτησε πλῆθος χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ταλάντων, τὰ ὅποια, θέλων νὰ ἔχη ἐν ἀσφαλείᾳ, διέταξε νὰ τῷ οἰκοδομηθῶσιν ἐντὸς τοῦ παλατίου τοῦ μέγα θησαυροφυλάκειον, τὸ ὁποῖον ἕνα μόνον τοῖχον νὰ ἔχη πρὸς τὰ ἔξω ἐστραμμένον. Ὁ ἀρχιτέκτων, ἀνὴρ πανούργος, μηχανάται καὶ ἐφαρμόζει εἰς τὸν τοῖχον τοῦτον μέγαν λίθον ἐπιθετὸν, ὁ ὁποῖος ἐδύνατο ὑπὸ τῶν εἰδύτων ν' ἀφαιρῆται εὐκόλως καὶ νὰ ἐφαρμόζηται πάλιν ἀκριβῶς· ἔργον, τὸ ὁποῖον εἰς μόνος ἄνθρωπος ἢ καὶ δύο τὸ πολὺ ἐξετέλουν εὐκόλως.

α Ἀφ' οὗ ἐπερατώθη ἡ ἐργασία τοῦ μεγάλου τούτου καὶ εὐρυχώρου κτιρίου, ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπέθεσεν ἐντὸς αὐτοῦ τοὺς ἀμετρήτους θησαυροὺς του, ὁ δὲ οἰκοδόμος δὲν ἐπρόφρασε νὰ δρέψῃ τοὺς καρπούς τῆς ἐπινοήσεώς του, διότι, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου, ἀσθενήσας βαρέως, ἦλθεν εἰς ἀκμὴν θανάτου. Ἐν ᾧ δ' ἔπνευ ἤδη τὰ λοιπῶνα, παρκαλέσας τοὺς δύο υἱοὺς του, τοὺς ἐξέθεσεν ὅτι πρὸς ὄφελος αὐτῶν καὶ διὰ τὸ εὐτυχῆς μέλλον των ἐμηχανήθη τοιοῦτόν τι περὶ τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως· δώσας δ' αὐτοῖς ἀκριβῶς τὰς ἀποχρώσας ἐδηγίας καὶ τὰ μέτρα τοῦ ἐπιθετοῦ λίθου, καὶ παραγγείλας αὐτοῖς ὅτι μετ' ἐπιφυλάξεως ὠφελούμενοι ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην θέλουν γίνεαι ταμίαι τῶν χρημάτων τοῦ βασιλέως, ἐτελεύτησεν. Οἱ υἱοὶ ἐν τούτοις, χωρὶς νὰ χάσωσι καιρὸν, ἔρχονται διὰ νυκτὸς εἰς τὰ παλάτια, καὶ ἀνευρόντες τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ τοίχου, ἀπῆρσαν εὐκόλως τὸν λίθον καὶ ἀποκουλίσαντες αὐτὸν εἰσῆλθον εἰς τὸ θησαυροφυλάκειον· ἀφαιρέσαντες δὲ πλεθρὸν χρημάτων, ὅσα ἤρκουν αὐτοῖς διὰ νὰ ζήσουν ἀνευδεδῶς ἰκανὸν χρόνον, ἀνεχώρησαν ἐπιθέσαντες πάλιν τὸν λίθον· καὶ τὸ ἔργον τοῦτο κατόπιν πολλάκις ἐπανέλαβον ἀφόβως πλέον.

α Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου, ἔτυχε μὲν τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς ν' ἀνοίξῃ τὸ οἶκον, καὶ βλέπων τὰ πλειότερα ἀγγεῖα κενὰ καὶ τὰ κιβώτια τῶν θησαυρῶν ἐρριμένα κατὰ γῆς, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἔχη υποψίαις διὰ κανένα, διότι ὁ ἴδιος ἐκράτει τὰς κλειδας τοῦ οἰκοδομήματος, πρὸς δὲ καὶ τὰ σημεῖα τῶν σφραγίδων του ἦσαν ἀνέπαφα, ἐκυριεύθη ἀπὸ μεγίστην ἀνησυχίαν. Ἄλλ' ὅταν, ἀνοίξας δις καὶ τρίς, εὔρε μὲ ἀμετρον ἀπορίαν του κατὰ πολὺ ἐλαττωθέντα τὸν θησαυρὸν, ἐκορυφώθη πλέον ἢ ἀγανάκτησις του, καὶ θέλων νὰ συλλάβῃ τὸν κλέπτην, ἐπεφόρτισε μυστικῶς τῷ τρόπῳ τοὺς τεχνίτας του νὰ κατασκευάσωσι σιδηρὰς παγίδας, τὰς ὁποίας ἐστήσεν ἐπιτηδείως πέριξ τῶν ἀγγείων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν ἐπισωρευμένα τὰ χρήματα. Τὸ ἑσπέρας ἦλθον κατὰ τὴν συνήθειαν οἱ καλοὶ κλέπται· ἐμβὰς δ' ὁ ἕτερος αὐτῶν, ἔτρεξεν εὐθὺς πρὸς τὸν θησαυρὸν, καὶ ἅμα ἐξέτεινε τὴν χεῖρα διὰ νὰ ἀφαιρῆσθαι τὸ πῶμα τοῦ πρώτου ἀγγείου, παρευθὺς ἐκλείσθη

ἐντὸς τῆς παγίδος· ἐννοήσας εἰς ποῖον κακὸν περιέπεσεν, ἔκραξεν εὐθύς τὸν ἀδελφόν, ἐφάνέρωσεν αὐτῷ τὴν δυστυχίαν του, καὶ, προβάλλων τὸ ἀδιόρθωτον τοῦ πράγματος, διέταξε νὰ τοῦ ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν, διὰ νὰ μὴν ἤθελε συναπωλέσῃ καὶ ἐκεῖνον, φανερωθεὶς καὶ γνωρισθεὶς τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν. Οὗτος δὲ σκεφθεὶς ὅτι ὀρθῶς ὠμίλει ὁ ἀδελφός, καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πράξῃ ἄλλως, ἐπέισθη εἰς τὰς ἐπανελημμένας προτροπὰς τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἀνεχώρησε φέρων αὐτὴν εἰς τὸν οἶκόν του, ἀφ' οὗ προσήρμωσεν ἀκριβῶς τὸν λίθον.

α' Όταν δὲ ἐξημέρωσεν, εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ οἶκημα, ἐξεπλάγη βλέπων τὸ σῶμα τοῦ κλέπτου εἰς τὴν παγίδα ἄνευ κεφαλῆς, ὅλας δὲ τὰς θύρας τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τὰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους ἀνεπάφους κατὰ τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα τὴν προτεραιάν ἔθηκεν. Ἐν τῇ ἀπορίᾳ του, ἐπενόησε ταῦτα κρεμάσας τὸ σῶμα τοῦ φωραθέντος κλέπτου εἰς τὴν κυριωτέραν πύλην τῆς πόλεως, καὶ καταστήσας περὶ αὐτὸ φρουρὰν, παρήγγειλε τοὺς φύλακας, ὅποιον δὴποτε τῶν διαβατῶν ἤθελον παρατηρήσῃ δακρύονια ἢ προφανῶς λυπούμενον, συλλαβόντες αὐτὸν νὰ φέρουν ἐνώπιόν του. Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ τοῦ κρεμασθέντος, ἀδικοῦσα νὰ ἔχῃ ἄταφον τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ πλήρης ἀγανακτήσεως καὶ λύπης διὰ τὸ πικρὸν συμβῆναι, ἤρχισε νὰ ἐπιπλήττῃ τὸν ἐπιζήσαντα υἱὸν, βιάζουσα αὐτὸν ἐπὶ τέλους νὰ κάμῃ κάθε τρόπον διὰ νὰ τῇ φέρῃ τὸ πτώμα τοῦ ἀδελφοῦ του, διότι εἰς ἐναντίαν περίπτωσιν ἠπειλεῖ ὅτι θέλει τὸν προδώσει, φανερώουσα εἰς τὸν βασιλέα ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ κλέπτης τῶν χρημάτων τοῦ θησαυροφυλακείου του. Ἐπειδὴ δὲ ὁ υἱός, μὲν ὅλας τὰς παρατηρήσεις του διὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ πράγματος, δὲν ἠδύνατο νὰ καταπέσῃ τὴν δεινοπαθοῦσαν μητέρα, ἀλλ' ἐξεναντίας ἠύξανε περισσότερον τὴν ἀγανάκτησίν τῆς, ἐμηχανεύθη τοιαῦτα. Γεμῆσας ἀσκούς τινὰς μὲ οἶνον, ἐφόρτωσεν αὐτοὺς ἐπὶ ὄνων, τοὺς ὁποίους, ἐλαύνων πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, παρηκολούθει ὡς ἔμπορος οἴνου· ὅταν δὲ ἔφθασε πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν οἱ φυλάττοντες τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ του, λύσας ἐπιτηδείως τοὺς ποδεῶνας τῶν ἀσκῶν, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ τύπτηται διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ οἴνου, ἀπορῶν εἰς ποῖον τῶν ἀσκῶν νὰ τραπῇ. Οἱ φύλακες ἐν τούτοις, ἰδόντες ὅτι ὁ οἶνος ἔρρεεν ἀφθονος, ἔτρεξαν παρευθὺς πρὸς τοὺς ἀσκούς, καὶ λαμβάνοντες τὸν χυνόμενον οἶνον ἐντὸς τῶν ἀγγείων των, ἐπίνον ἀπνευστί, χαίροντες ἐπὶ τῷ ἐρμαίῳ, ἐν ᾧ αὐτὸς, προσποιούμενος τὸν ὀργιζόμενον, ὑβρίζεν αὐτούς, καὶ αὐτοὶ παρηγοροῦντες τὸν παρεκινούν νὰ παύσῃ τοῦ νὰ ὀργίζεται, καὶ παραμερήσαντες τοὺς ὄνους ἀπὸ τὴν ὁδὸν ἤρχισαν νὰ διορθῶνουν τὰ λυθέντα ἀσκία, χαριεντιζόμενοι ἐν τῷ μεταξὺ καὶ γελῶντες μὲ αὐτόν· οὗτος δὲ, προσποιούμενος ὅτι κατεπραῦνθη, τοῖς ἐχάρισε πρὸς ἀμοιβὴν ἕνα τῶν ἀσκῶν, καὶ αὐτοὶ ἐξαπλωθέντες ἤρχισαν νὰ πίνουν,

βιάσαντες καὶ αὐτὸν νὰ συγκατακλιθῇ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ πίνῃ· συγκαταθεθεὶς δὲ καὶ εἰς τοῦτο, ἔμεινεν ἀφ' οὗ ὁ ἐτελείωσεν ὁ πρῶτος ἀσκός, τοῖς ἔδωκε καὶ ἄλλον, ἕως οὗ κατεμέθυσεν αὐτοὺς τοσοῦτον, ὥστε, ἐκεῖ ὅπου ἐκάθηντο, ἤρχισαν νὰ κοιμῶνται· αὐτὸς δὲ, ἄμα ἤρχισε νὰ νυκτώνη, ἀρπάσας τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἐπιθέσας αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὄνων, ἔφερε πρὸς τὴν μητέρα του, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξύρισε τοὺς δεξιούς μύστακας ὄλων τῶν φυλάκων καὶ παντοιοτρόπως ἐκάκωσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ γελῶν.

α' Ἐν τοσοῦτῳ ἐφθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ βασιλέως ὅτι ἐκλάπη ὁ νεκρὸς τοῦ κρεμασθέντος κλέπτου μὲ τοιοῦτον καὶ τοιοῦτον τρόπον· ὀργισθεὶς δὲ πάλιν καὶ ἐπιθυμῶν παντοιοτρόπως νὰ εὑρεθῇ ὁποῖοςδήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ μηχανώμενος ταῦτα, ἐπενόησε τὸ ἐξῆς σχέδιον. Κατόπισθε τὴν θυγατέρα του εἰς ἐνοικίημα, καὶ παρήγγειλεν αὐτῇ νὰ δέχεται ὄλους ἀνεξαιρέτως, ἀφ' οὗ πρῶτον τοὺς ἠνάγκαζε διὰ πλάνης νὰ τῇ ὁμολογήσῃσι τί πρᾶγμα σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον ἔπραξαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς των· ὅστις δὲ ἤθελε διηγηθῆ αὐτῇ τὰ γνωστὰ τῆς κλοπῆς συμβάντα, συλλαβοῦσα αὐτὸν, νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἐξέλθῃ. Αὕτη λοιπὸν ἐξετέλει τὰς παραγγελίας τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ κλέπτης, μαθὼν τὰ καθέκαστα τοῦ πράγματος, καὶ θέλων νὰ ὑπερβῇ τὸν βασιλέα κατὰ τὴν πανουργίαν, λέγουσι ὅτι ἔπραξεν οὕτως· Νεκροῦ προσφάτου κόψας ἀπὸ τὸν ὦμον τὴν χεῖρα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκημα κρατῶν αὐτὴν ὑπὸ τὸ ἱμάτιόν του· ἐρωτηθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως ὅσα καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπεκρίθη ὅτι, ἀνοσιώτατον μὲν πρᾶγμα ἔπραξεν ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰς τὰς παγίδας τοῦ βασιλικῆς θησαυροφυλακείου συλληφθέντος ἀδελφοῦ του, σοφώτατον δὲ ὅτι, καταμεθύσας τοὺς φύλακας, ἤρπασε τὸν νεκρὸν τοῦ κρεμασθέντος ἀδελφοῦ του. Ἄμα λοιπὸν ἐκείνη ἤκουσε ταῦτα, θέλουσα νὰ τὸν συλλάβῃ, ἐξέτεινεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα· αὐτὸς δὲ εἰς τὸ σκότος ἐπρότεινε τὴν νεκρὴν χεῖρα, καὶ ἐν ᾧ ἐκείνη ἔσφιγγεν αὐτὴν ὅλας δυνάμεις, νομίζουσα ὅτι κρατεῖ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τὴν χεῖρα, ἀφίσας αὐτὴν ὁ κλέπτης (α) εἰς χεῖράς τῆς, ἔφυγε κρυφίως καὶ ἐξῆλθε τοῦ οἴκηματος.

α' Όταν δὲ καὶ ταῦτα ἀνηγγέλθησαν εἰς τὸν βασιλέα, ἐκπλαγεὶς διὰ τὴν πανουργίαν καὶ τὴν τόλμην τοῦ ἀνθρώπου, ἔστειλε κήρυκας εἰς ὅλας τὰς πόλεις, παρέχων ἀμνηστίαν εἰς τὸν ἐργάτην πάντων τούτων, καὶ μεγάλη ὑποσχόμενος αὐτῷ ἂν ἤθελε παρουσιάσῃ ἐνώπιόν του. Καταπειθεὶς λοιπὸν ἐπὶ τέλους ὁ κλέπτης, παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ Παρθέλιος, θαυμάσας αὐτὸν μεγάλως, τῷ ἀπένευμεν ἀπείρους χάριτας καὶ δὲν ἤρχισε νὰ δώσῃ αὐτῷ τὴν θυγατέρα εἰς γάμον, ὡς ἄνθρωπον πολλὰ εἰδότε

(α) Εἰς τὸ κείμενον τῶν φωρῶν = φώρ, φώρος = κλέπτης (Λατ. fur). Ἐκ τούτου καὶ ἔβημα φωράω = συλλαμβάνω τὸν κλέπτην ἐπ' αὐτοφώρῳ· καὶ οὐσιαστικὸν δὲ φώρη καὶ Ἄττ. φώρα = εἰρευνα, ἐξιχνίασις, καθ' ἣν ἐνοίαν ἐπίστε ἀπαντᾶται καὶ παρ' ἡμῶν.

πάντων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων· διότι ἔλεγεν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ὑπερτεροῦσι πάντων ἀνθρώπων κατὰ τὴν σοφίαν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πράγματα τῆς τέχνης τοῦ βίου, αὐτὸς δὲ ὑπερτερεῖ τοὺς Αἰγυπτίους. »

Ταῦτα μετ' ἀμιμήτου χάριτος διηγούμενος ὁ Ἡρόδοτος, ἐπιφέρει « *Τοῖσι μὲν νῦν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω, ὅτεφ τὰ τοιαῦτα πιθαρά ἐστι· ἐμεῖ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω.* »

I. M. P.

Περὶ τοῦ αἰοιδίμου Διδασκάλου Κ. Οἰκονόμου

τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, κτλ.

Μεγάλη ὄντως ἡ τῆς Θεῆς Προνοίας κηδεμονία περὶ τὸ ὀρθόδοξον γένος, ἥτις ἐν καιροῖς χαλεποῖς, ὅτε ὁ Ἄδης τοῦ ἑωσφορικοῦ Ἰδιολισμοῦ ἐξέπνευσεν εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν ὑψηλίον τὸν σκοτισμὸν, διετήρησεν εὐκρίτους τινὰς ἀνδρας σοφούς, οὐκ ἐπιλήσμονας τῶν πατρῶων παραδόσεων καὶ τῶν μεγάλων ἐλπίδων, καὶ διὰ τούτων πανσόφως οἰκονομοῦσα τὴν ἀσθένειαν τῶν εὐολίσθων ἀνθρώπων, εἴλκυσε πάλιν ἠρέμα τὸ πεπτωκός, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ υγιέστερον μετέστησε, τὸν κοινὸν νοῦν καὶ τὴν ὀρθοφροσύνην, καὶ τὴν ἀνάληψιν τῆς γνησίας συνειδήσεως τοῦ ὀρισμοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς διατετηρημένης ἐν γλώσση καὶ διανοίᾳ ἀκμαιοτέρα εἰς ἀρμονίαν τῶν συμπάντων ἐθνῶν, καὶ τὴν σύστασιν τῆς μιᾶς οἰκουμένης πολιτείας καὶ ἐκκλησίας, ἥς κεφαλὴ οὐκ ἀνθρώπος, οὐδ' ἄλογος ὄρεξις τοῦ μὲν καὶ τοῦ δέ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ αἰώνιος Λόγος, ὁ μακροθυμῶν μέχρι τοῦδε ἐν θυσίᾳ τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ λατρευτῶν, ἕως οὗ γυμνώσῃ ἕκαστος τῶν αὐτοστηρίκτων καὶ αὐθαιρέτων, μεγάλα δρῶν καὶ λαλῶν εἰς ὕψος, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἀποκρύφοις. « *Καὶ τὰ κρυφὰ τοῦ σκότους φανερωθήσονται.* » Τοιοῦτος ὁ νόμος τῆς θεῆς προνοίας, ἥτις τὸν ἀντίθεον τύπον, τέκνον τῆς ἀλόγου καὶ ὑπερορεκτικῆς προαιρέσεως, περοίρει ἐν τῇ ἀναστηλώσει τοῦ οἰκουμένου λόγου, ὅπερ ἡμῖν καὶ δένδρον ζωῆς καὶ κριτήριόν ἐστι θεοπαγῆς πάσης ἀληθείας τε καὶ δικαιοσύνης.

Ἐν λοιπὸν τῶν δεξιωτέρων ὀργάνων, ὧν μετεχειρίσθη ἡ θεία πρόνοια εἰς προδιαθεσιν καὶ οἰκονομίαν τῶν φιλανθρώπων αὐτῆς βουλῶν, ὑπῆρξεν

ὁμολογουμένως καὶ ὁ πολλαχῶς φερόνυμος Κ. Οἰκονόμος, ὁ αἰοιδίμος ἐκεῖνος καὶ κοινωφελὴς διδάσκαλος, τὸ περίδοξον καύχημα τοῦ ἡμετέρου γένους, τὸ λαμπρὸν ἀγλαΐσμα τῆς ἀριστοτόκου Ἑλλάδος, καὶ ὁ μαρμαίρων ἀδάμας τῆς Ὀρθοδοξίας. Τοῦτον ὁ δάκτυλος τοῦ ἀνωθεν κηδομένου πατρὸς προῦθαλέν ἐν μέσῳ φορητοῦ χάους, προπύργιον τῆς ἱερᾶς πίστεως καὶ ἀληθείας, εὐεργετοῦντα καὶ λαιδορούμενον, κατὰ τὸν θεῶθεν ὑποχαραχθέντα νόμον τῆ Ὀρθοδοξίας, ἕως οὗ χάριτι λόγων καὶ συνέσει νοῦς καὶ πάση εὐφροιά γοητεῖη τὰς ἀλλοτρίω πνεύματι, ἀλαζονεία τε καὶ φύση ἐξαγριωθείσας φρένας, καὶ ἀνορθώσῃ ὅπως οὖν εἰς τὸ κατὰ φύσιν καὶ σύνθετος καὶ ἀδιάκοπον ἰδίωμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς σπουδαιολογίας (ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ὑψηλὴν τάξιν τῶν σοφῶν τοῦ ἡμετέρου γένους καὶ πολιτεύματος), τὴν οἰκουμένην γλώσσαν καὶ διάνοιαν, ταῦτα δὴ τὰ θεοσφράγιστα δίπτυχα τῆς ἀθανασίας ἡμῶν, καὶ τὰ ἀναντίρρητα μαρτύρια τῶν ἀπαραγράπτων δικαιομάτων τοῦ ἀρνίου λαοῦ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Καὶ πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ, ἵνα ἐμβατεύσῃ τις γνησίως εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Οἰκουμένου λόγου, ὅστις ἡμῖν πρόκειται ἢ ἐσφραγισμένη βίβλος, οὐκ ἀλογία σχολαστικῆ καὶ λίσχη διαλεκτικῆ παρανοουμένη, ἀλλ' ὀρθῶ λόγῳ διανοιγομένη τε καὶ φωτίζουσα. Πᾶσαν οὖν τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην προπαρασκευὴν ἐξεπεραίωσεν ἡ θεία πρόνοια ἐξαίρετως διὰ τοῦ προμάχου-τούτου τῆς ὀρθοδόξου διανοίας καὶ γλώσσης, καὶ ἠδῆ ἐνθά καθεῖσε ὑπονοεῖται αἰσίως παρὰ τοῖς ὀρθοτέροις τὸν νοῦν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ Ὀρθοδοξία οὐκ ἔστι κενὸν ὄνομα, ὡς παρ' ἄλλοις τισίν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἠθικὴ φύσις καὶ οὐσία τοῦ ἡμετέρου γένους, διεξαγομένη ἐν παθήμασι καὶ δοκιμασίαις εἰς διάδοσιν γονίμου διανοίας, κίνησθαι εὐρεσιν καὶ δεῖξιν τοῦ ὑψηλοῦ δόγματος τῆς Τριάδος καὶ τῆς Θεανθρωπήσεως, ἐνθα μόνον ἀποτεθησαύριται ἡ ἀληθὴς ἐνοία τῆς Προνοίας, καὶ ἡ λύσις τοῦ ἀνθρωπίνου αἰνίγματος, ἐν μέσῳ ἰσταμένη τοῦ δόγματος τῆς Εἰραρμένης, βαρβαρώτερον ἐκφράζοντος τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆς λατρείας τοῦ πολυωνύμου Κενοῦ, λογιστικαῖς ἀνάγκαις καὶ μορφαῖς κενεμβατούσης καὶ ψευδομένης· διότι παρ' ἡμῖν ἡ Ὀρθοδοξία οὐκ ἔστι δογματισμὸς τις ἀνεφάρμοστος, ἀλλὰ θεωρία προσφιλῆς μὲν ἀνέκαθεν ταῖς γενναίαις καὶ ὑψηλαῖς ἀνατάξεσι τοῦ χαριέντος ἑλληνισμοῦ, ἐνσεσαρκωμένη δὲ ἔπειτα τοῖς ἡθεσι καὶ τῷ πολιτεύματι τοῦ ἡμετέρου γένους, Θεῷ τῷ πατρὶ καὶ Κηδεμόνι στηριχθέντος ἐν ταῖς ἐκδεχομέναις αὐτὸ μακρᾶς δοκιμασίαις, ἃς ἦν ἀδύνατον διελθεῖν ἀνευ τῆς ἐξαίρετου χάριτος καὶ ἐπιρρώσεως, ἥτις ἀπονέμεται θεῶθεν τοῖς ἐξαρνησαμένοις μὲν ἑαυτοὺς, παλαίουσιν ὅμως καὶ ἀγωνιζόμενοις ἀνευδότης καὶ ἀξιομίσθως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπεράντλου κοσμοφροσύνης· μαρτυρεῖ δὲ ἡ ἀθληφόρος αὐτοῦ ἱστορία, ἡ κατὰ τε ἄλλων παντοίων ἐπιβουλῶν, καὶ τῆς αὐθαιρέτου Εἰκονομαχίας ἐν δημόφρονι καὶ ὁμοψύχῳ πνεύματι λαμπρῶς

ἐπιδειχθεῖσα, ὡς ἐκ τῶν μυθῶν κατὰ φύσιν τῆς ἑλληνικῆς συνειδήσεως προέ-
 ὤσα, καὶ ῥῆ δυναμένη ῥαδίως ἐκστῆναι ταύτης ἐν ἐξαρκήσει τοῦ ἰδιό-
 ζοντος αὐτῆ πνεύματος καὶ ὀρισμοῦ, ὅπερ δυσκόλως ἐννοοῦσιν αἱ μὴ ἑλλη-
 νίζουσαι συνειδήσεις, πόθεν γὰρ; εἴρη μόνον ἐκ τῶν ὑστέρων, καὶ τῆς δια-
 τηρηθείσης ἐν αὐτῇ μακρᾶς καὶ ἐνδελεχοῦς ἀρμονίας ἔν τε τῇ γλώσσῃ καὶ
 τῇ διαίτῃ, ἀλλοίαν ψυχολογικὴν φύσιν καὶ θεωρίαν ἀπαιτούσαις τε καὶ
 ἔχουσαις· παρὰ γὰρ τοῖς γνησίοις Ἕλλησι τοῖς μὴ ψευδομένοις τὸ ὄνομα ἐν
 πνεύματι ἀλλοτρίῳ καὶ ξενόφρονι, τοῖς ἐν τῇ ἑλληνικῇ τοιαύτῃ μάλιστα κα-
 τέχουσι τὸ δυσψύλακτον καὶ ἐναρμόνιον μέσον, τοῖς ὀρθοτομοῦσιν αἰεὶ καὶ ἐν-
 δελεχίζουσι τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, τοῖς λοιδορουμένοις καὶ σταυ-
 ροῦμένοις ὑπὲρ Χριστοῦ, τοῖς μαρτυροῦσι καὶ χλευαζομένοις ὑπὸ τε τῶν
 ὁμωνύμων καὶ τῶν ἑτεροφύλων, καὶ ἐν πολίτευμα λογικὸν καὶ ἐναρμόνιον
 καὶ διὰ τοῦτο ἀδιάρρηκτον καὶ ἐνδελεχῆς συνιστῶντων ἐν λαῷ καὶ δήμῳ καὶ
 βουλῇ θεοστυρίτοις καὶ μισαυθαιρέτοις, τὸ μόνον ἱκανὸν ἀνασῶσαι καὶ δια-
 τηρῆσαι τὰ ἐκατέρωθεν τῆς ἑλληνικῆς δυάδος ἄκρα, τὰ καθ' ἑαυτὰ ὡς ἐν
 Βαβυλῶνι ἐξ ἀντιθέτου καὶ ἀλόγου διανοίας πολυφώνως διαμαχόμενα, καὶ
 μηδὲ δυνάμενα ἐπὶ μακρὸν συγκροτηθῆναι τε καὶ ἐπαρκῆσαι πρὸς τὰ παντα-
 χόθεν ἐπηρεάζοντα ἑλληνοφθόρα πνεύματα, παρὰ τοῖς τοιοῦτοις, φημι, ἑλ-
 λησι, τοῖς διακωνίζουσι λεληθότως μίαν διάνοιαν καὶ γλώσσαν, μίαν γνώ-
 ρην καὶ ψυχὴν, τὰ πάντα εἰσὶν ὠρισμένα καὶ ἀπαράτρεπτα, θεσμοὶ πατέρων
 σοφῶν καὶ θεοφορήτων κεχαραγμένα, καὶ ὁμοουσίως αἰεὶ προοδεύοντα τὴν
 ἀληθινὴν πρόδοον, τὴν καὶ εἰς τὰ πρόσω ἐπεκτεινομένην, ἀλλ' οὐδὲ τῶν
 ὀπισθεν ἐπιλανθανομένην, διαφεύγουσαν ὁμῶς ἀόρατον ὑπὸ τὸ ἐναρμόνιον
 δόγμα τῆς τριάδος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας, δυσπαράδεκτα συνει-
 δῆσαι βεβαρβαρωμένη καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον εἰς τὰς ἐναντίας ὑπερ-
 βολὰς ἐκπιπτούση, καὶ τὴν δυσαντίβλεπτον μεσότητα συγχεύουσα πρὸς τὸ ἀν-
 τίθετον ἑαυτῇ· ἀλλ' ὑπὲρ ταύτης τῆς μεσότητος καὶ ἀρμονίας, ὑπὲρ ταύτης
 τῆς οἰκουμενικῆς διανοίας καὶ γλώσσης τοσαῦτα μέχρι τοῦδε ἀνέτηλ' ἡ τρια-
 δικὴ συνειδήσις καὶ πολιτεία τοῦ πράγματι ὀρθοδοξούντος ἑλληνισμοῦ,
 ὅστις ἤδη καὶ παραγκωνίζεται ἀλαζονικῶς ὑπότινος ἀγριότητος καὶ σχολα-
 στικῆς ἀφροσύνης κόμματος, κακῆ μοίρας παρεισφρησάντος εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ,
 σφετερισμένου τε καὶ διαστρέψαντος συμφώνως τοῖς αὐτοῦ διαμορφωταῖς τὰ
 θεῶθεν κεχορηγημένα καὶ διατετηρημένα τῷ γνησίῳ ἑλληνισμῷ, τῷ πειθαρχοῦντι
 τῇ ἱερᾷ αὐθεντίᾳ τοῦ οἰκουμενικοῦ καὶ θεοστυρίτου λόγου, ἐν ᾧ τοιαύ-
 δε τὶς γλώσσα, τοιαύδε τὶς νομοθεσία, τοιαύδε τὶς φιλοσοφία, τοιαύδε τὶς φιλο-
 λογία, τοιαύδε τὶς μουσικὴ, τοιαύδε τὶς ποίησις, τοιαύδε τὶς ἐκπαίδευσις, καὶ
 τὰ παραπλήσια τοῖς κοινωνικῶς στοιχείοις, τὰ πάντα λογικὰ καὶ ἐναρμό-
 νια, θεῶθεν ἀνέκαθεν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἐναρμόνιου Ἀδάμ φιλοσο-

φθέντα εἰς δένδρον ζωῆς καὶ λογικῆν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, διασφαρέντα
 τε ἐκ τῆς ἀλόγου καὶ ζωηροτέρας ὀρέξεως, καὶ πάλιν ὁμῶς σὺν Θεῷ ἀνορθω-
 θέντα, ταῦτά εἰσι τὰ εἰδοποιούντα καὶ συνιστῶντα τὴν πράγματι ὀρθοδόξιαν,
 ἧ ἔστι τὴν ἀρίστην καὶ τελείαν καὶ λογικὴν πολιτείαν, ἀφ' ἧς μόνως ἀμπα-
 σα ἡ δημιουργία, λογικῶς ἀναγινωσκομένη καὶ οὐχὶ λογιστικῶς καὶ ὑποκέ-
 νως, ἔστι πλήρης ἀρμονιῶν καὶ παράδεισος, καὶ ἐν ταῦτοις ἔστιν ἡ ζητου-
 μένη ἀλήθεια, ἡ σωφρονίσουσα τὸν ἐκ τραχυτέρου πνεύματος τετυφωμένον,
 καὶ ἅμα μὲν ἀνορθόδοξον, ἅμα δὲ φύσει ἀνελλήνιστον ἰδιολογισμὸν, ὅστις
 καὶ παρ' ἡμῖν αὐθαιρέτῳ καὶ ὀρεκτικῷ πνεύματι τὰ πάντα δίχην τυφῶνος
 ὑπέσεισεν, ἵνα συστήσῃ αὐθεκάστως καὶ ἀνοικουμενικῶς νεόμορφον ἔθνος,
 νεόμορφον ἐκκλησίαν, νεόμορφον γλώσσαν, σφετερισάμενος καὶ διαστρέψας τὰ
 ἀρχαῖα καὶ παλαιγενῆ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ πᾶσι ἀγλῶς καὶ νεφέλῃ,
 συνταράξασα τὴν πορείαν τοῦ Γένους, καὶ ἀποπλανήσασα τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς
 λογικῆς ἀναστάσεως ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, καὶ δώσει λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὃ
 πατρομάχος· οὐ γὰρ μάτην ὁ Θεὸς ἐν μέτρῳ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς οἰκουμένης
 ἔστησε τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν λογικὴν καὶ ἰσάνομον πολιτείαν
 καὶ διὰ τοῦτο θεοκυβέρνητον, ἀλλ' ἵνα ἕκαστ' αὐτῆς τῆς κενοχαρεῖς καὶ ἀ-
 προνοήτους ὀρέξεις εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ τὸν κοινὸν νοῦν, ἢ
 τὴν ὀρθὴν καὶ ἀπλανῆ δόξαν περὶ τῆς ἀσυγχύτου συναφείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
 ἀνθρώπου, ὅτι ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ἕκαστος κατὰ τὸν
 ἀξιομίσθως διαμορφωθέντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ λόγον τὴν ἐνδελεχῆ χάριν δεχό-
 μενος, ἣτις δύναται αὐτεξουσίως καὶ εἰς παντὸς πνεῦμα, πνεῦμα πλάνης καὶ
 σκότους διαστραφῆναι, καθ' ἣν ἔταξεν αὐτὸς οἰκείαις χερσὶ σχέσιν τῆς διακρί-
 ας πρὸς τὴν ὄρεξιν, ἐν μόνῳ τῷ λόγῳ καὶ τῇ ἀρμονίᾳ διασώζουσαν τὸ ἐλεύ-
 θερον καὶ ὄντως ἀδούλωτον, κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς λογικῆς καὶ θεοχαράκτου
 ψυχολογίας, ἣν ὁ τύφος ἀπὸ ἀδίκων κατὰστάσεως ὡς μυστικῆν καὶ
 βάρβαρον ἀπέκρουσε, δίχην ἄφρων συστραφεῖς εἰς τὸ ὑπόκεινον ἐργῶ, καὶ ἀμη-
 χάνως βασανιζόμενος, καὶ τοῦ κοινῶ νοῦς ἄνευ θεοῦ φόβου κατορχούμενος
 ἐν θεωρίαις ἀνυποστάτοις καὶ αὐθαιρέτοις, καὶ μηδὲ συνειδῶς, ὅτι γυμνασται
 τῶν πατέρων τὴν αὐθαιρέτον πρᾶξιν καὶ ἀδικίαν κατὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ λόγου,
 εἰς θεραπείαν τῆς προπατορικῆς ἀλογίας θεῶθεν καθιδρυμένου. Τοσαῦτα πρὸς
 τὸ παρὸν ὡς ἐν προομίαις, σύντομα μὲν καὶ στενὰ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, μακρό-
 τερα δὲ ὁμῶς ὡς πρὸς τὴν παρούσαν πρόθεσιν, εἰ καὶ ἀναγκασιότατα εἰς γνῶ-
 σιν μὲν τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τῆς ἀξίας τοῦ κοινῶ διδασκάλου, ἐξήγησιν δὲ
 καὶ τῆς ἐνθεν μὲν ἐνθουσιώσεως ὑπὲρ αὐτοῦ πανταχόθεν ὀρθοδόξου συνειδήσε-
 ως, ἐνθεν δὲ παρενοχλουμένης καὶ ἐξαγριουμένης τῆς αὐθεκάστου, τῆς μηδ'
 ἀναλογισαμένης ποτὲ διὰ τὸ σκότος τῆς ἀλογίας, ἠλίκαν ἔστι παρ' ἡμῖν τὸ
 οἰκουμενικόν, πάθος μισαυθαιρέτων, καταφρονούν ἐν θεῷ κελώσασαι καὶ ἐφ-

μήμητι τῆς μικροχαροῦς καὶ ἐκτύπου διανοίας καὶ προαιρέσεως, τῆς πάντοτε καὶ πανταχοῦ δημοφθόρον γινομένης ἐν ῥήμασι καταποντισμοῦ, ἀνενοουσία-
στου δὲ καὶ καταφυγμένης περὶ τὰ ὄντως καλὰ καὶ θεοφιλῆ, διὰ τὸ θυμοσι-
δὲς τῆς ἐπιτόνου καὶ φελαύτου ὀρέξεως, ἐπιπροσθούση; νεφελωδῶς εἰς τὴν τῆς
ἀληθείας διάγνωσιν.

Κωνσταντῖνος ὁ Οἰκονόμος ἐγεννήθη τῷ 1781, ὅτε ἀνέθραξεν ὁ μετ' ὀ-
λίγον ἐκραγείας τῆς ἀθείας κρατῆρ, ὁ δόγμασιν ἀπονεννημένοι κλονίσας καὶ
αὐτὸ τὸ στερέωμα μέχρι καὶ πτώσεως φωστήρων. Πρῶτον λοιπὸν εὐεργέ-
τημα τῆς θείας προνοίας, ὅτι ἐγεννήθη ὑπὸ πατρὸς λογίου, αὐτοῦ προκατα-
βαλόντος αὐτῷ τὰ σπέρματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ διανοίας· πῶσον
δὲ συντελεῖ εἰς τὸν μετὰ ταῦτα βίον αὐτῆ ἢ ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων ὀρθῆ διδα-
σκαλίᾳ, ἀγνοοῦσι μόνον οἱ αὐθέκαστοι, οἱ τὴν εὐπλαστον φύσιν τοῦ ἀνθρω-
πίνου πνεύματος ἐπί τε τὸ κρεῖττον καὶ τὸ χεῖρον ἐν μηδενὶ λόγῳ τιθέμενοι,
καὶ τινὰς ὁρμὰς αὐτοφυεῖς τε καὶ αὐτομάτους ἐκ τοῦ ὑποκένου δυνάμει ψυ-
χολογοῦντες, καὶ τὸ μυστήριον τῆς λογικῆς μορφώσεως μηδὲ βλέποντες, καὶ
δὴ καὶ περιφρονοῦντες ἀλόγως, καὶ πολλάκις ἀδιάφορον ὅλως δοξάζοντες τὰ
καὶ ἐν ἑτέροις καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἤθεσι καὶ φρονήμασι διαπλασθῆναι, ὡς ἂν
δῆθεν τοῦ λόγου πανταχοῦ κατ' ἀνάγκην ὀρθοῦ φουμένου, καὶ μηδὲ δυνάμέ-
νου μὴ ὀρθοτομεῖν τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ αὐθεκάστῳ ἐναργείᾳ, καὶ ὡς ἂν οὕτως
τῆς παρ' ἐκάστῳ διανοίας ἀνεξαρτήτου τῆς τοῦ διδασκάλου, παρ' ᾧ ἤθελε
μαθητεῦσαι, ἀπ' ἐναντίας δηλονότι τῆς πασιγνώστου παροιμίας καὶ τοῦ
κοινού νοός· δῆλον γὰρ ὅτι ὁ σχολαστικὸς ὁμιλήσας ἐκ νεότητος, σχολα-
στικός γίνεται καὶ ξηρὸς καὶ ἄχαρις, ἀποφώλις καὶ ὑπηνέμιχ τίκτων, ὡς περ
καὶ ὁ σοφοῦς ὁμιλήσας ὀρθῶ λόγῳ διατρέπουσιν, ἀπομάσσεται τὴν τούτων
ὀρθόνοιαν, καὶ γόνιμα τελεσφορεῖ· ἀλλὰ ταῦτα οὐ κατανοεῖ ὁ αὐτάρεσκος ἰ-
διολογισμὸς, τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἐξ ἀκοῆς ζῶσαν διδασκαλίαν μή τι μέ-
γα συντελεῖν νομίζων εἰς τὴν τοῦ ἀκουστικοῦ πλήρωσιν καὶ τὴν ἠθικὴν μόρ-
φωσιν· ἔχει γὰρ κατ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐν ἀγριότητι πάντα σύμφυτα
καὶ λαμβάνοντα, ἐκ μικρᾶς τινος ἀφορμῆς αὐτόματα καὶ ἀναγκαῖα προκύψαι
δυνάμενα· οὐ τί ἂν εἴη ἀλογώτερόν τε καὶ σχολαστικώτερον, ὡς ἀφιλόσοφον
ὅλως καὶ τῆ πείρα ἀντιμαχόμενον; σύμφωνον ὁμῶς τῇ ὀρεκτικῇ καὶ ὑποκέ-
νῳ αὐτοῦ ψυχολογίᾳ· ὅταν δὲ τι ἀπειτῆ ἢ λογιστικῆ θεωρία, τί φροντίζει ὁ
σχολαστικὸς περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ὀρθῆς δόξης, ἢ τοῦ κοινού νοός;
Τούτων τὸν νόμον τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς διαπλάσεως εἰδότες οἱ αἰοδι-
μοὶ ἄνδρες καὶ διδάσκαλοι τῆς ὀρθοδοξίας, θεοφορήτως φωνῆν ἀφίεντο φιλο-
γενῆ, ἵνα ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ κρισίμοις τηρῶσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα
αὐτῶν ἀπὸ παντὸς πνεύματος ἄλλοτρίου, προσσφαλίζοντες ἐν παιδείᾳ καὶ
νοουθεσίᾳ Κυρίου· ἀλλὰ περιῦριζον τούτους καὶ φωτισθέντας ἀπεκάλουν οἱ

τοῦ σχολαστικοῦ πνεύματος ἐμπλησθέντες, καὶ ἀπὸ ὑψηλοτέρης διανοίας
καὶ γλώσσης ἑλληνικῆς, ἢ νεόμωρον καὶ ἀρτιφρηνῆ καὶ οἰκείαν ἐν πᾶσι ἐ-
νόμίζον, διαστραφέντες καὶ διαστρέψαντες· χεῖρον εἰς σκοτισμὸν· διαφέρει
γὰρ ἡ ὀρθόνοια τῆς ὑψινοίας, δυνάμενης ἀπὸ μείζονος ὕψους χεῖρον πλανᾶ-
σθαι καὶ ἐωσφορίζεσθαι. Ἀλλὰ ὁ ἐκ πατρὸς Οἰκονόμου παῖς ἐνετράφη τοῖς
ιεροῖς γράμμασι κατὰ βάθος, καὶ κάτοχος ἐγένετο τῆς ἑλληνικῆς παιδείας,
τῶν καλῶν λεγομένων γραμματικῶν, τῶν τότε μὲν θαυμαζομένων, ὡς αὐτῶν
καὶ τὸ πνεῦμα ἄλλων ἔθνων προδήλως ἐξημερωσάντων, καὶ πρὸς ὑψηλοτέρης
σπουδᾶς αὐτὸ προδιθέμετων, καὶ αἰσθησιν τοῦ καλοῦ ταῖς πρόσθεν ἀπειροκά-
λοις καὶ ἀγνοίαις διανοίαις ἐμπορησάντων, καὶ δὴ καὶ τὸν ἔρωτα συζητήσε-
ως τινος ὁπωςδῆποτε λογικωτέρης καὶ μιταυθαιρέτου ἐν πνεύματι δημοτρί-
φῳ ὑποβαλόντων· ἔπειτα δὲ ὅμως παρ' ἡμῖν αὐτοῖς μετὰ τὴν νεφελώδη ἐ-
κείνην ἐκρηξὶν τοῦ αὐτοστηρίκτου πνεύματος (τοῦ ἀναποθοῦντος τὴν ἄλογον
ἀγριότητα ὡς χρυσοῦν αἰῶνα καὶ φυσικὴν κατάστασιν), κακίζομένων scho-
λαστικοφρόνως, καὶ ὄνειδιζομένων ὡς ξηρῶν καὶ ἀκάρπων καὶ περιττῶν, καὶ
καταχλευαζομένων ἐν φρονήματι ζωηροτέρῳ καὶ νεωτερικῷ, καὶ οὕτως ἐχάλασθη
ἡ προϋπάρχουσα ἑλληνικὴ φιλοτιμία περὶ τὰ ὄντως καλὰ καὶ σωτήρια, τὴν
ὀρθὴν καὶ γόνιμον παιδείαν, τὴν ψυχαγωγούσαν καὶ ἐξανθρωπιζούσαν ἐν λογικῇ
καὶ ὀρθηδόξῳ διανοίᾳ τὸ πνεῦμα τῶν νέων, καὶ εἰς τὸν ζῆλον τῶν πατρῶων
ἐξάπτουσαν, καὶ προδιатиθεῖσαν ἀσφαλῶς καὶ εἰς τὰ περιττότερα· ἀνεῦ
γὰρ λογικῆς μορφώσεως καὶ διανοίας ὀρθῆς, ἐπενεργούσης εἰς τὴν συνείδησιν,
τὴν οὕτω μόνον γινομένην ἱερὸν τέμενος τοῦ Θεοῦ, πᾶσα ἄλλη μάθησις ἐκτυ-
φοῦται εἰς δοκησιοσοφίαν καὶ πικρὴν ἀθεοφροσίαν, ἀντι τοῦ ὠφελῆν βλέπτει τὰ
κίβρια, καὶ ὅλην τὴν κοινωίαν λυμάνεται, ἀλογίας καὶ χάους αὐτὴν πληροῦσα
καὶ σκοτισμοῦ· μαρτυροῦσι δὲ καὶ τῆς Βαβυλῶνος αἱ ἀντιφάσεις, ἄξιαι τῆς
ἀγνώμονος καὶ πατρομάχου διθέσεως, ἢ ἔργῳ καὶ λόγῳ κατεπολέμησε καὶ συ-
νεστειλεν ἐν καιρῷ προσφῶρῳ ὁ μέγας Οἰκονόμος, καὶ ἤρξαντο οὐκ ὀλίγοι
συνέρχασθαι, καὶ ἀπὸ τῆς ἡδὴ ἐπικρατούσης γλώσσης ὑπονοεῖν τὴν ἐνυπο-
λαθάνουσαν ἐν ἡμῖν πατροπαράδοτον λογικὴν διάνοιαν, καὶ προτείνειν τοῖς
αὐχοῦσιν ἐπὶ ὕλικῷ μᾶλλον πολιτισμῷ τὸν λεγόμενον ἠθικὸν πολιτισμὸν, οὗ
πρῶτανις καὶ χορηγὸς παρὰ τοῖς ἀνεκαθεν τῆς θεοπόδου παραδόσεως ἀποσκιρ-
τήσασι καὶ ἐξαγριωθεῖσιν ὄρισται θεόθεν ἢ ἑλληνικῆ εὐνομία, καὶ ἰδίᾳ ἡ ὀρ-
θόδοξος πολιτεία ἐν ἄλλοις τε καὶ τῷ χάρισματι τῶν καλῶν γραμματικῶν
ἢ ἑλληνικῶν μαθημάτων, ἅπερ οὐχ ἀπλῶς λέξεις, ἀλλὰ καὶ νοῦν συγχρόνως
τοῦ ἀδιανοήτου διδάσκουσι, καὶ διάνοιαν φιλόκαλον ἀναπτύσσουσι, προ-
φαινομένην ἐν παντοίοις σπουδάσμασιν, ἀπομιμουμένοις τὰ καλὰ ἀριζήλων
προγόνων, ὅσοι ἄνδρες ξενόφωναί τε καὶ τραχύφωναί ἠσπασάντο καὶ ἐπετή-
δευσαν, ἀγνοοῦσιν ὁμῶς τίς ἢ τρισηπόσττος πηγὴ τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ,

καὶ τοῦ ἀγαθοῦ· οὐ γὰρ ἀμέσως ἔχουσι ταῦτα, καὶ τὸ μυστήριον οἶδε μόνος ὁ ἐσταυρωμένος Προμηθεὺς, ὁ ἐν τῷ ἱερῷ νάρθηκι καὶ τῷ πνεύματι τῆς ἀληθείας ὑποκλέπτων αὐτὸ ἐνθους οὐρανόθεν ἐκ τῆς ὑπερυμνήτου Ἐντελεχείας, τῆς πναρμανίου οὐσίας, τοῦ Νοῦς, Λόγου, καὶ Αὐτοζώης, καὶ ὑποσκαπτῶν οὕτως ἐν διανοίᾳ λογικῇ καὶ δημοτρόφῳ τῆς ἀλαζόνης αὐθαιρέσις τὰ ὑπόκεινα θέμεθλα. Τοιαύτης ἢ μυστηριώδης δύναμις τῶν χλευαζομένων γραμματικῶν, τῶν βαφῆν ἑλληνικῆν καὶ ἐναρμόνιον ἐμποιοῦντων τῷ πνεύματι ἀπὸ ζώσης φωνῆς διδασκάλου δημοτραφοῦς, καὶ τῆς σπουδῆς τούτων εὐμοίρησεν εὐτυχῶς ὁ οὕτω φιλόκαλος καὶ χαριτόβρυτος ἀναδειχθεὶς Οἰκονόμος ἐκ πατρῴας καὶ γηγενούς παιδείσεως, οὐκ ἐπιφύθην αὐτῆς ἀψάμενος, ἀλλὰ ποιωθεὶς καὶ βραβεὺς μέχρι μυελοῦ καὶ ὀστέων, ζῶσαν οὕτω καὶ καθεκτὴν ἔχων ἀνεπιτηδεύτως τὴν ὑψηλὴν γλώσσαν, ὡς καὶ πάντες οἱ ἐπὶ μακαρονισμῷ ὑπὸ τῆς ἀπειροκαλίας διαβαλλόμενοι, καὶ μειδιῶντες. Κύριος γὰρ ἐκμυκτηριοῦ τοὺς σοφισθέντας ἐν πνεύματι οὐχὶ οἰκουμενικῷ, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ καὶ ὑποκένῳ, καὶ μηδὲ ὄντι φωτοπαρόχῳ, οἷον ὑπῆρξεν ἐν τῷ σοφῷ Οἰκονόμῳ, ἀλλὰ πλανῶντι εἰς ἀντιφάσεις καὶ ἀλογίας ἐθνωλήθρους, καὶ διαστρέφοντι τὴν ἱστορίαν τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν καὶ διδασκάλων, τῶν μηδέποτε ἀπομαθόντων ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἑλληνισμόν, ὥστε τραγελάφους σχολαστικῶς μιγνύειν ἐν τῇ σπουδαιολογίᾳ ὡς ἂν ἀπὸ νεκρᾶς τινας γλώσσης, ἀλλὰ καὶ διατηρησάντων ἐν πολλαῖς ἀριζήλοις ἐπὶ ἑλληνικῇ παιδείσει οἰκογενεῖαις ζῶντων καὶ καθαρεύοντα τὸν ἑλληνισμόν, περιτρανα καὶ εὐφραδῶς λαλούμενον, καὶ πολλῶ τῆς χυδαιολογίας ὑπερκείμενον, ἀγχιθυρον τῆς συνήθους ἐκκλησιαστικῆς ὀρθοπειρίας· ἀλλ' ἔδει πάντως εὐρεῖν τὸν σχολαστικισμόν καὶ παρ' ἡμῶν αὐτοῖς, ἵνα ἐπέλθῃ ἀναμόρφωσις τῶν καθεστώτων, ἀπομιμουμένη τοὺς ἥρωας τοῦ ἐσπερογενούς ἰδιολογισμοῦ, ἐπὶ διαστροφῇ τῆς οἰκουμενικῆς διανοίας καὶ γλώσσης, ὡς ἂν τινος δῆθεν δημοφθόρου καὶ τούτου ἀνατολικοῦ ἄντος παπισμοῦ· ἀλλ' ἱκανῶς περὶ ταῦτα ἐπῆρκεσεν ἡ ὀρθόνοια καὶ ἡ μεγαλόφροσύνῃ τοῦ ἑλληνοτραφοῦς διδασκάλου, ὡς ἴστων ἀράχνης τὰ δολοπλόκα ὑφάσματα διαρρήξαντος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ὀρθοδόξου καὶ φύσει ἀντισχολαστικῆς πολιτείας λαμπρῶς ἀναδείξαντος.

Μαρτυρεῖτω δέ μοι τὰ λεγόμενα ἢ φιλόκαλος Σμύρνη, ἢ δρεψαμένη τὰ καλὰ τῆς ἑλληνίδος Μούσης τοῦ Οἰκονόμου, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς σχολῆς διδάσκοντος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἁμβωνοῦ τὰς ψυχὰς ἐκκοιτηθέντος τὴν σωτήριον γοητείαν, καὶ διὰ ταῦτα ἀσβεστον διατηροῦσα τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός, καὶ εὐγνωμονοῦσα αὐτῷ ἐν συναισθηματι ὀρθοδόξῳ, ὃ μόνον οἶδε τιμῶν ἐνθουσιωδῶς καὶ γεραίρειν τοὺς ἀληθεῖς εὐεργέτας καὶ πατέρας καὶ διδασκάλους· αἱ δὲ τοιαῦται τιμαὶ καὶ πανηγύρεις εἰσὶ τὰ δεῖγματα τῆς ἑλληνικῆς γνησιότητός τε καὶ συνειδήσεως, τῆς ἀποστρεφόμενης τὰ μονοθέλητα

καὶ αὐθαίρετα καὶ αὐτοχθονικά πτερύματα, καὶ ἀναγνωρίζουσιν ἐν τοῖς οἰκουμενικοῖς καὶ θεοστηρίτοις διδασκάλοις τὴν μίαν φωνὴν τοῦ αἰωνίου Λόγου, τοῦ ὑπερτάτου οἰκονόμου καὶ παιδαγωγοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ συνάφοντος τὰ ἔθνη εἰς μίαν ποίμνην ἐν τῇ καταστροφῇ τῆς πολυφώνου καὶ πολυγνώμονος αὐθαιρέσις, τῆς πολυκεφάλου ταύτης καὶ ὀριώδους Ἰδρας, τοῦ πυρροῦ δράκοντος, ἢ τοῦ ἀπρονοήτου καὶ αὐτοστηρίτου ἰδιολογισμοῦ, τοῦ ἐν ἑαυτῷ μετὰ πολλῆς τῆς μωρίας πεποιθότος, ὑστάτου γόνου καὶ ἀπηχήματος τῆς μισορθοδόξου καὶ ἀντοικουμενικῆς εἰκονομαχίας, τῆς πόρρωθεν διὰ τοῦ τεσσαρακονταπήχου ἐκείνου Φαρμακοῦ ὑποβαλλούσης τὰς ἀφορμὰς τῆς τρίτης καὶ τελευταίας πράξεως τοῦ μεγάλου καὶ ἐσφραγισμένου δράματος τῆς ἱστορίας· Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δὸς αἴθρην ιδέσθαι.

Ἀλλὰ παραλείποντες τὰ μεταξὺ, μακρὰ τε καὶ δυσδιήγητα ὄντα, ἀπὸ τῆς Σμύρνης, ἐνθα ἐκαρποφόρησεν ἡ διδασκαλία τοῦ Οἰκονόμου, ἀναδείξασα μαθητὰς πολλοὺς τε καὶ ἱκανοὺς ἐν διαστήματι ὅλης δεκαετίας (1809-1819) μεταβαίνομεν εὐθὺς εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἦλθε περὶ τὰ 1835, διδάσκαλος ὅλου τοῦ Πανελληνίου ἀπὸ τινος περιωπῆς λογικῆς καὶ καθέδρας ὑψηλοτέρας, αὐτῷ μόνῳ κατὰ θεῖαν μοῖραν ἰδιαζούσης. Καὶ πρῶτον μὲν, ἵνα τὰ ἀφανέστερα εὐεργετήματα παραδράμωμεν, ἐξέδωκε τὴν *Ἐπιστολιμαίαν Διατριβὴν*, δι' ἧς ἐξέκρουσε τὸ δολοφονικὸν καὶ μονοὑπόστατον δόγμα τοῦ πρεσβυτεριανισμοῦ, τοῦ μὴ γνωρίζοντος τὴν φύσιν τῆς λογικῆς καὶ θεοκτελοῦ καὶ τριβαθμίου πολιτείας, ἧς ἡ καλλονὴ καὶ ἰσχὺς συνίσταται ἐν τῇ ἐναρμόνιῳ ἐνόητι τῆς ποικιλίας, ἀπαιτούση συνείδησιν λογικὴν ἐν τοῖς πολίταις, ἀξίαντε καὶ μεθεκτικὴν τῆς θείας καὶ ἀοράτου ἐπενεργείας εἰς τὸ ἀγαθόν· Τοιαύτη ἢ θεόδοτος χάρις παρ' ἡμῶν, προὑποτιθεῖται τὴν ἀξίωσιν καθάρθωσιν τῆς εὐθείας συνειδήσεως ἐν λογικῇ καὶ πράγματι σταυροφόρῳ κοινωνίᾳ, τῇ μηδέποτε ὀρεγομένη τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν στυρωτῶν αὐτῆς ἀπειρομήκη ὄρεξιν γενναίως ὑπομενούση· διὰ τοῦτο ἡ ὀρθοδόξος ἐκκλησία γεραίρει τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν καὶ βαθμολογίαν, καὶ μίαν εἶδεν ἰσότητά τὴν λογικὴν, καὶ οὐχὶ τὴν λογιστικὴν καὶ μαθηματικὴν, ἢ χαιρούσιν οἱ τοῦς πολίτας ὡς μονάδας ἀφρημένους θεωροῦντες, καὶ τερατολογοῦντες ἐν ταῖς σχολαστικαῖς αὐτῶν καὶ ὑποκένους θεωρίαις· πάντα γὰρ κοινωνία μὴ συνταγμένη Θεῷ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ κοινῶ νοῦς ἢ τῆς ὀρθῆς δόξης, ὅπου ἡ αὐτοβουλία ὑπεκχωρεῖ τῇ φωνῇ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ δήμου, καὶ τῶν λαοπρόβλητων τε καὶ δημοπροβλήτων σοφῶν, φωνῆ οὕση οὕτω Θεοῦ ζῶντος, ἀσύντακτός ἐστι καὶ διαλύεται, καὶ τοῦτο ἐστὶ γενικώτερον ἐφαρμοζόμενον καὶ τοῖς ἔθνεσιν· «ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.» Ἀδινῆ αὕτη κατὰ κατὰ τοῦ ἰδιολογισμοῦ, ὅστις μὴ παιδευθεὶς πρῶτον ἀπὸ τοῦ λογικοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, ἵνα συντησῇ ἐν ἑαυτῷ λόγον ὀρθόν, καὶ ἐν

αὐτῷ κρίνη, αὐτὸς λαμβάνων τὴν αὐθέκαστον αὐτοῦ ἐνέργειαν οἷον δὴ ποτε οὐραν, (πάντως δὲ ἄλογον πρὸ τῆς λογικῆς διδακτικῆς καὶ μορφώσεως), ὡς κριτήριον ἀληθείας καὶ λόγον ἀπύλυτον, καθυποτάσσεται οὕτω τῇ ἀλόγῳ ὀρέξει ἢ τῷ πονηρῷ πνεύματι, τῷ ἐν ὀρθῷ λόγῳ μόνῳ πεφυκότι εἶναι ζωοποιόν, κἀντεῦθεν σκοτιζόμενος, οὐκ ἔχει ποῦ στῆ διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ ὀρεκτικὴν καὶ ἐκπροσικήν λαμβανίαν· ὁ γὰρ ἀπὸ τῆς ἰδίης ὀρέξεώς τε καὶ φρενὸς διορίζων ἐν τε θεωρίᾳ καὶ πράξει τί δίκαιον καὶ λογικόν, ἢ τί πονηρὸν καὶ τί ἀγαθόν, ἐὰν μὴ μεμορφωμένος ἢ ἐν τῷ πνεύματι τῆς θεοστηρίχτου καὶ λογικῆς πολιτείας, καὶ δογματίζων ἀτόπως, ὅτι σύμφυτον τὸ δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ, ἀφηρημένως καὶ ὑποκένως ἐν τοῖς ἀνόμοις θεωρούμενον, καὶ αὐτῷ δὴ συνυπάρχον τῷ ἀγρίῳ καὶ ἀνθρωποφάγῳ (οὗ φυσικὸν δίκαιόν ἐστι ἢ ἄλλοις ὀρέξει), ὁ τοιοῦτος μεματίζεται ἐν τοῖς ἀθαιρέτοις καὶ διακέροις αὐτοῦ λογισμοῖς, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς καὶ θεοχαράτου δικαιοσύνης (ἣτις ἐστὶν ἕξις λογικῆ καὶ δυσκατόρθωτος, αὐτὸ δὴ τὸ προπατορικὸν ἀνόρθωμα, γινόμενον ἐν ἀληθινῇ παιδείᾳ καὶ δημοτικῇ διανοίᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, καὶ οὐχὶ σχολαστικῇ τινι καὶ λογιστικῇ ἀδολεσχίᾳ), λαμβάνει ὡς ἄλλος ἰξίων τὴν ἀφηρημένην ιδέαν, ἢ τὸ καθόλου ὄνομα τῆς δικαιοσύνης, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐδεμίαν καθυποχρέωσιν ἐπενεργούν εἰς τὴν καρδίαν, τὴν ἔδραν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς συνειδήσεως, ἣτις θέλει ἄνωθεν διευθύνουσαν διάνοιαν λογικὴν, προσκατωμένην ἐξ ἤθους ἀρετῆς καὶ παιδείας ὀρθῆς ἐν κοινωνίᾳ τελείᾳ, οἷα ἀπαιτεῖται ταῦτα ὠρισμένως ἢ ὀρθόδοξος πολιτεία, καὶ οὐχὶ τερατίσματα τῆς σχολαστικῆς καὶ ὀνοματοχαροῦς κενοφροσύνης τε καὶ γυνώσεως. Καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔχει λόγον ἢ πολιτεία ἢ ἄμοιρος μέσης καὶ δημοτικῆς τάξεως πολιτῶν, ἣτις ἐν διανοίᾳ ὑπερέχει τὸν ὀμόφροντα ἀπλοῦν λαόν, καὶ συνίστησι τὸν κοινόν νοῦν, ἢ τὸν κοινωνικὸν καὶ πρακτικὸν καὶ συναπτικὸν Θεῷ καὶ ἀνθρώποις λόγον, τὸν μόνον πεφυκότα φωτίζειν καὶ παρορμᾶν εἰς τὰ ὀρθὰ καὶ θεοφιλῆ, τὸν παριστάμενον αἰσθητῶς καὶ ἐκδηλῶς ἐν διαλέκτῳ μέσῃ καὶ κοινῇ (δὸς δ' εἰπεῖν καὶ μιξοσολοικῶ ἢ μιξοσολοικῶ, οὐκ ἐπιτεχνήτῳ ὅμως καὶ σχολαστικῇ καὶ ἰδιωπλήτῳ καὶ ἀήθει τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλ' αὐτοφρεῖ καὶ συνήθει), ἐκδηλούμενον κατὰ τινὰ νόμον μυστηριώδη οἰκείως τῇ δημοτικῇ διανοίᾳ, τῇ συναπτόσῃ ἁναρμονίως καὶ διατηρούσῃ ἀειζώου καὶ ἀφάρτου τὰς ἰδιωτικῆς καὶ τοπικῆς διελκείτου τοῦ ποικιλοφώνου λαοῦ πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀστυκῆς σπουδασιολογίας, καὶ ἀμοιβαίαν βοήθειαν καὶ ἐπιουρίαν ἐκατέρᾳ τῶν ἄκρων πραγματευομένη. Ἡ δὲ τοιοῦτου λόγου κοινωνικῆς ἄμοιρος πολιτεία στερεῖται τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ τῆς θείας χάριτος, καὶ οὐδὲν αὐτὴν ὠφελεῖ ἢ σχολαστικῇ καὶ μεταφυσικῇ διάνοιᾳ, καὶ ἢ λογιστικῇ μέθοδῳ καὶ ὀνοματοπλοκίᾳ, καὶ οὐδὲ κατακοῦει ὀρθῶς τῶν ἐν τῷ χριστιανισμῷ λογικῶν νοημάτων, καὶ διαστρέφει εἰς τι πνεῦμα ἄλογον καὶ ἀθαιρέτον τὸ πνεῦμα

τῆς ἀληθείας, τὸ ὑφιστάμενον ἐν τῷ βουλήματι τοῦ λόγου εἰς στερέωσιν τῆς βεβούσης ὕλης καὶ φύσεως, πηγὴν τινὰ ἀέναντος βρύουσαν φωτιστικὴν τε καὶ ζωτικὴν· καὶ συντόμως εἰπεῖν τὰ πάντα διαφθεῖρονται οὕτως ἐν τοιαύτῃ κοινωνίᾳ, καὶ οὔτε νοῦς, οὔτε λόγος, οὔτε πνεῦμα, αἱ πρώτισται ἀρχαί, ὁμοίως νοοῦνται, χρῆζοντα ὑψηλῆς καὶ λογικῆς διανοίας, ἣν ἐκπροῦει τῆς σχολαστικῆς φρενὸς ἢ διάκενος διάνοια, ἐκτυφουμένη κατὰ τῆς ἀληθείας, καὶ μυστικῆν φαντασίαν ταύτην ἀποκαλοῦσα, ἀρκουμένη δὲ τῇ συμφύτῳ ιδέᾳ τοῦ ἀπείρου, ἣτις οὐ χρῆζει οὔτε ὀρθῆς, οὔτε ὑψηλῆς διανοίας, ἀλλὰ πρόκειται πρῶχειρος τοῖς ἀθαιρέτοις συνδυασμοῖς τοῦ ὑπερφυωμένου λογισμοῦ, οὐδὲν ἔχοντος πραγματικόν, καὶ ἀμηχανοῦντος ἐν τῷ κενῷ· τὰ γὰρ ἀληθῶς ὄντα καὶ ὑφιστάμενα οὔτε αἰσθητῆς οὔτε λογισμῶς δίδωσιν, ἀλλὰ μόνος ὁ λόγος, ἄλλοις ὦν καὶ πάντῃ διάφορος τοῦ λογισμοῦ, ὅστις σύμφυτον ἔχων τὸ κενόν, ἂν μὲν συνίδῃ τοῦτο, μὴ κατολιγορήσας τῆς μυστικῆς σοφίας καὶ παραδόσεως, περιορίζεται ὅπου δεῖ, καὶ ἀποφεύγει τὸν κίνδυνον· εἰδεμῆ, λαυθά- νει θεοποιῶν τὸ ψευδάπειρον τοῦτο, τὴν ἀγανθὴν σκιάν τῆς ἀδιαστάτου καὶ ἀφαντάστου καὶ μυστηριώδους Παναρμονίας, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον αἱ συνειδήσεις ἐκ λογικῶν σφῶδρα ὀρεκτικὰ γινόμεναι, καὶ αὐτονοήσεως τύπον νοσήσασαι, καὶ τοῦ λόγου ἐκστᾶσαι, ἐκ φαινοῶν ἐγένοντο σκοτειναὶ μονάδες, καὶ παρέσχον τῷ Θεῷ ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐν τῷ χρονικῷ πνεύματι στερέωσιν τῆς βεβούσης ὕλης, καταδικασθείσης φέρειν σύμφυτον τὴν ὀρεξιν τοῦ ἀπείρου κενοῦ, ἣν ἐν μὲν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ ἥλιος ἔλκει εἰς ἁναρμόνιον κίνησιν, ἐν δὲ τῷ ἠθικῷ μόνος ὁ λόγος ὁ οἰκουμενικὸς ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀληθείας ἐπισπάται διηγετικῶς διὰ τῆς ὀρθῆς διανοίας εἰς τὴν αὐτοαλήθειαν, τὸ δόγμα τοῦ αἰωνίου λόγου, ἢ τῆς θεοκθρώπου Προνοίας. Καὶ ταῦτα μὲν πάσχει ἢ ἀθαιρέτος καὶ δημοφθόρος κοινωνία, σχολαστικῆς φύσεως καὶ οἰήσεως ἐμπεπλητμένη, καὶ ἐκ πνεύματος ἀκατεργάστου ἐκτυφουμένη, καὶ τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀρμονίαν τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ σωματικοῦ μόγις ὑπονοοῦσα, καὶ διὰ τοῦ τυχόντος διοργανισμοῦ, καὶ αὐτῆς τῆς σκληροσάρκου κράσεως λογικῶν νομιζούσα ἔχειν ἐν παντὶ ἐνάργειαν, καὶ μηδὲ ἀνεχόμενῃ συστῆλαι τὰ ὄφρωδες καὶ ἐγωῖστικὸν καὶ ὀρεκτικὸν ὑπὸ τὴν διαπαιδαγωγίαν τῆς θεοσδότητος καὶ λογικῆς ἐν δημοτικῇ πολιτείᾳ νοουμένης παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ θαρρόντως πάνυ καὶ ἀποτόμως ἐγωῖζομένη, καὶ βέουσα οὕτω κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀλόγου ἀρέξεως εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ χρῆζουσα ἰδιαιτέρως οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ, ἐν ἔξωθεν λαβοῦσα ἐκοντίγες ἀέκοντι θυμῷ τὰ γονίμους ἀφορμὰς τῆς δημοτικῆς διανοίας, τέτληται ἐν θλίψεσι τὸ σωτήριον αὐτῆς τέλειον, τὴν δημοτικὴν καὶ μέσσην τάξιν, ἢ τὸν κοινόν νοῦν, καὶ τὴν ὀρθὴν δύξιν· καὶ τίς οὐκ ἐξέστη πρὸς τὰς ὠδῖνας ἐκείνας, ἐν αἷς ὑπερνήκησε τὸ δημοτικὸν καὶ ὀρθόδοξον πνεῦμα κατὰ τοῦ σχολαστικοῦ καὶ ἀθαιρέτου; Ἄλλ' ἰδῶμεν καὶ τὰ πάθη

τῆς λογικῆς καὶ δολιφρονος πολιτείας, ἥτις ἀπρητισμένη καὶ συγκεκροτημένη ἐν τοῖς οὐσιώδεσι, καὶ τῆς σωστικῆς ἁρμονίας πλουτοῦτα, τῆς δημοτικῆς δηλαδὴ διανοίας καὶ γλώσσης, ἀείζωος διέρχεται πᾶσαν δοκιμασίαν, ζωομένη τε καὶ ζωοποιούσα, καὶ ἔχουσα δεῖξει λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὸ δόγμα τῆς ζωῆς καὶ ἐφρώσης τὰ πάντα καὶ διεξαχούσης Προνοίας, ὅταν γένηται προδιαθεσις ἰκαγὴ εἰς συναίσθησιν τοῦ ἐπικρατοῦτος ἐκ τῆς τυρώσεως σκοτισμοῦ, καὶ τότε πείσεται Βαβυλῶν ἢ πόλις ἢ μεγάλη, ἢ καταπορευόσα τὴν θεόδοτον παράδοσιν ἐν κεφαλῇ δημοφθόρῳ καὶ ὀρέξει ἀπειρομήτει, εἰσαγαγούσα εἰς τὸ παναρμόνιον δόγμα τῆς Τριάδος τὸ ὑπόκεινον ἀπώλυτον τῆς Ἀριστοτελικῆς κενοφροσύνης, ὅστις χλευάζων ὡς ποιητικὰς μεταφορὰς τὰ τοῦ νοητοῦ κόσμου, ἀπεξεδέχετο δίκην νυκτερίδος τὸ φέγγος ἐκ τοῦ συμφύτου κενοῦ ὡς ἔκτυπος ὀρέξει, πόσον τυφλώττει πρὸς τὸ πανμᾶς δόγμα τῆς θείας Προνοίας, ταῖς ἀπαιτήσεσι τοῦ κενοχαροῦς λογισμοῦ τὰ πάντα καταθύουσα, καὶ οἰκτρῶς βασανίζομένη τε καὶ βασανίζουσα τὸν σωτήρα σου ἄλλὰ ἀνάνησον, τέλος, καὶ ζητήσωμεν λογικῶς καὶ ἐν ἐλευθέρῳ καὶ πανδήμῳ συζητήσεσι, τίς ἡ ἀρίστη καὶ λογικὴ πολιτεία, ὃ πρὸς τοῖς ἄλλοις δεῖξει καὶ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς κανονικῆς ἐκάστου ἔθνους γλώσσης, ὅταν μὴ διαστρέφεται ὑπὸ τοῦ σχολαστικοῦ πνεύματος, καὶ τῆς οἰκτρᾶς ἀπειροκαλίας. Τοσαῦτα ἐν συντόμῳ περὶ τῆς λογικῆς ἢ τριαδικῆς πολιτείας. Καὶ λοιπὸν εἰάν τις ἀπὸ τοιοῦτου ὕψους θεωρήσῃ τὸ περὶ τῶν τριῶν βαθμῶν Σύγγραμμα τοῦ Οἰκονόμου, ὅπου καθιεροῦται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ τριεθμῖος τάξις, τριάδος μυστηριώδους ἀμαυρὸν ἀπεικόνισμα, καὶ ἐν ᾗ καταφαίνεται διακεκριμένως τὸ βιηύτερον αὐτῆς τριαδικὸν γινώρισμα, οὐ ἄνευ οὐχ ὑπάρχει ἁρμονία καὶ λόγος, ἢ ἀσύγχυτος ἔωσις τῶν ἐναντίων (ἐνθεν μὲν ἀπείρου νοῦς καὶ ἀπείρου αὐτοζωῆς, ἐνθεν δὲ ἀπείρου λόγου καὶ πεπερασμένου λόγου, ἐν οἷς ἔγκειται ὅλος ὁ θεσαυρὸς τῶν ἐξ οἰκουμηνικῶν Συνόδων, ἃς μόνη ἡ ὀρθοδοξία ἐτήρησε, μὴ ὑποκύψασα τῇ εἰκονομαχίᾳ, ἥτις ἐστὶν αὐθαίρετος ἀθέτησις καὶ διαστροφή τοῦ οἰκουμηνικοῦ λόγου, καταισχυνοῦντος ἐν τέλει τὸν τύπον ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῆς ἀλογίας αὐτοῦ μὴ εἰδότες τί ἐστὶ λόγος, ἀλλ' αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν ἀπειρογώγητον ὀρέξιν καὶ ἀλογίαν οὕτω καλοῦντος), καὶ εἰσδύτη οὕτω βαυτερον εἰς τὸ μυστήριον τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν συστάσεως, καὶ ἀνεύρη τὰ ἐπὶ δὲ λογισμῷ οὐδὲ εἰσθήσει, ἀλλὰ μόνη ὀρθονοία ἢ λογικὴ διανοία διανοιγόμενα τῆς ὀρθοδόξου πολιτείας θεοσφράγιστα προτερήματα καὶ ἰδιώματα, τότε κατηνοήσει πόσον καὶ αὐτὴ ἡ διατριβὴ τοῦ θεότου διδακτάλου ὑπέβαλεν ἀφορμὰς ἰκανὰς εἰς στηριγμὴν τῆς ἐν μέρει φωτισθείσης ἑλληνικῆς διανοίας καὶ συνειδήσεως, καὶ ἐστὶ γενναία ἀπ' ἐναντίας τῶν ὀρμημάτων τῆς ἀνυποδότη τοῦ λόγῳ ἐλευθερίας ἢ τῆς ἀλόγου ὀρέξεως (ταύτην γὰρ μετὰ τοσαύτης τόλμης καλοῦσιν ἐλευθερίαν, μὴ εἰδότες ὅτι ἀνευ λόγου οὐκ ἐστὶν ἔ

λευθερία, ἀλλὰ δούλωσις ὑπὸ πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀντίθεον), ἥτις ἐν εὐπρόσωπῳ προφάσει τῆς ὀνομαστικῆς ἰσότητος τὰ βουλευόμενα τῆς αὐθεκίστου ὀφρῶς καὶ γνώμης ὑπῆχεν ὡς εὐλογάτε καὶ ἐνθεσμα, ἕνα μόνον σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀθέτησιν τοῦ οἰκουμηνικοῦ λόγου, τοῦ συναπτικῆς τούτου καὶ μισαυθαίρετου κέντρου ὅλης ποτὲ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνθα πᾶσα πεφιλοτίμηται θεοχάρακτος ἁρμονία, καὶ ὁ πνευματικὸς ἐνυποκλανθάνει μακτός, ὁ γάλακτι ὀρθῆς δόξης καὶ ἀγίας σοφίας δυνάμενος ἐκτρέφειν καὶ παιδεύειν τὰ ἔθνη.

Ἐκκατος ἤδη καθορᾷ ὅποιος σκοτισμὸς ἐμελλεν ἐπελθεῖν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς, ἐκβαβυλωνίζων τὰ πνεύματα, ὅτε σύμπασα ἡ ἱστορία τῆς θεοστηρίκτου καὶ λογικῆς πολιτείας καθυβρίσθη ἐκτύφως ὑπὸ τινων ψευδωνύμων Ἑλλήνων, διαβληθεῖσα ἀναιδῶς ὡς ἐξ αὐτῆς γενέθλης διεφθαρμένη καὶ καταγώγιον πᾶσης κακοθηρίας, καὶ ταῦτα ἐν ἀποδογῇ καὶ τυμπάνοις ὅλης τῆς ζωῆς πᾶσης κακοθηρίας, καὶ ταῦτα ἐν ἀποδογῇ καὶ τυμπάνοις ὅλης τῆς ζωῆς συμμορίας, ἢ τοῦ αὐτοκλήτου καὶ ἰδιορρύθμου Γραικισμοῦ, τοῦ σχολαστικῶς ἀποσχίσαντος ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ λόγου, τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, καὶ καθυποταχθέντος τῷ ζυγῷ τοῦ εἰκονομάχου ἰδιολογισμοῦ. Οὐδὲ γὰρ διεγνώσθη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τῆς ἀλογίας ἢ ἐκλεκτῆς μερὶς, ἢ λόγῳ μόνῳ ἀνακαλυπτομένη ὑπὸ τὸ νέφος τῆς ἐπικρατοῦσης βαρβαρότητας, ἢ ἐν μέσῳ τοῦ πανταχόθεν σκότους λόγον ζωῆς ἐπέχουσα, οἱ λαμπροὶ φωστῆρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος, οἱ ἀκαθαίρετοι στύλοι τῆς ἐκκλησίας, τὰ πάγχρυσα στόματα τοῦ λόγου, τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ παραδείσου, τὸ βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἢ τὰς γονίμους ἀφορμὰς δημοφρόνως διασώσασα καὶ παρασχούσα τοῖς καὶ πάλιν νοσήσασιν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ τραχυθεῖσιν εἰς πνεῦμα ὀρεκτικὸν καὶ πολέμιον τῆς ἀληθείας, καὶ μηδὲ δυναμένοις ἀφ' ἐκνυτῶν ἀνορθωθῆναι εἰς δημοτικὴν διάνοιαν, διὰ τὴν πανταχόθεν ἐπικρατοῦσαν αὐθαίρεσιν καὶ καταδυναστείαν, τὴν μηδαμῶς ἀνεγομένην δημοτικὴν παρρησίαν καὶ λογικὴν συζητήσιν καὶ ἐλευθερίαν, ὅπου μόνον ἐκλάμπει ἐπὶ γῆς τὸ φῶς τοῦ νοητοῦ κόσμου, καθαρὸν τε καὶ ἑναρμόνιον. Ὁ δὲ ἄμωρος λογικῆς καὶ ἑναρμόντου διανοίας, ἐν ᾗ καὶ ἡ φύσις πάγκαλόν τι καὶ ἑναρμόνιον εὐρίσκεται σύστημα, καὶ ἐξεγείρει εἰς ἀναζήτησιν τῶν νόμων καὶ τῆς λαυθκνοῦσης ἁρμονίας καὶ τάξεως καὶ σοφίας, πλήρης δὲ τῶν λογιστικῆς καὶ ὀδοπλάστου τερθερίας καὶ ὀνοματολογίας, δεσμευούσης τὸν λογισμὸν ὑπὸ πᾶ ἀπέκνενα μαρολογήματα τῆς μεταφυσικῆς, οὐδὲ εἰς τὴν ἐπιστήμην οἰκοθεν δύναται ἀναχθῆναι, πολλῶν δὲ ἤττον εἰς τὴν φιλοσοφίαν· τῇ μὲν γὰρ ἀρκεῖ διάνοια ναχθῆναι, πολλῶν δὲ ἤττον εἰς τὴν φιλοσοφίαν· τῇ μὲν γὰρ ἀρκεῖ διάνοια τις λογικὴ, καὶ περ ἀτελῶς ἐξῶθεν ἐπελθοῦσα· ἀλλ' ἡ φιλοσοφία ἀπαιτεῖ λόγον τέλειον καὶ ἀδιανόθευτον, τεθησαυρισμένον ἐν μόνῃ τῇ λογικῇ πολιτείᾳ. Καὶ θαυμάζει μὲν ὁ μεταφυσικὸς, πῶς δύναται τις ἐνθουσιάζεσθαι ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλ' οὐκ εἶδεν, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία, ἢ ἀπροτάτη ἀνάπτυξις τῆς ποιήσεως, οὐ γεωμετροῦσα τὸ κενόν, ἀλλὰ λόγῳ ἀναρπαζομένη εἰς τὰς

μυστηριώδεις ἀρμονίας τοῦ νοητοῦ κόσμου, τοῦ φωτίζοντος ἡμᾶς εἰς διάγνωσιν καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀρμονιῶν· καλεῖται ὀνειρώξεις ὁ ἀπρονόητος, ὁ συνείδησιν καὶ πνεῦμα ἔχων περυσιωμένα, ἐν οἷς ἡ θεία χάρις τῆς ὑπεράτης Ἀρμονίας, τῆς τὰ πάντα διαχωρούσης, οὐκ εἰ φαίνεται· καὶ νομίζετω, ὅτι ἤρξατο ἀνακαλύπτειν τὰ μυστήρια καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως εὐπαρορμηθεὶς ὑπὸ διανοίας λογικῆς καὶ δημοτικῆς, ἀλλ' ἤλθεν εἰς τοῦτο διὰ τῆς περιγραφῆς τῶν λογιστικῶν μεθόδων, ἧτις ἐστὶ ζήτησις ὑστερογενῆς τῶν νόμων τῆς δικαιοσύνης, ἄλλως ἢ φησὶ φυσιολογούσης ἐν δημοτικῇ δικαιοσύνῃ, καὶ οὐχὶ ἐξ ὑποκένων ὑποθέσεων καὶ λογισμῶν, ὡς ἐρωτώσης τὴν φύσιν ἐν τῇ πείρᾳ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἔπειτα λανθάνει ἡ λογικὴ ἀνάγκη παραδοχῆς ἀοράτων ἀρχῶν, νόος καὶ πνεύματος, λογικῶς ἐξευρισκομένων καὶ νοημένων, καὶ οὐχὶ λογιστικῶς καὶ ὀρεκτικώτερον. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἐπιλύονται θαυμασιῶς διὰ τῆς λογικῆς ψυχολογίας, ἧτις ἐν μόνῃ τῇ λογικῇ πολιτείᾳ εὐρίσκειται, θεοεικέλος ἐν θεοεικείῳ· ἐμνήσθημεν δ' ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ, ἵνα δείξωμεν πόσῃ ὀλιγοφάνῃ τῶν ἐν ἡμῖν λανθανόντων θησαυρῶν ἐνεποίησε παρ' ἡμῖν ὁ αὐθαίρετος καὶ ἔκτυπος ἰδιολογισμὸς, συγκαλύψας τὸ φῶς ὑπὸ τὸ σκότος, ὡς ἀποσπᾶσας τοὺς νέους ἀπὸ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, ὃ χεῖρ Κυρίου ἐφύτευσε ἐπὶ γῆς, τυφλωθεὶς πρὸς τὸ δόγμα τῆς προνοίας ἐκ τῶν ὑποκένων θεωριῶν τοῦ Σχολαστικισμοῦ, ὅστις οὐ θέλει ἐπὶ γῆς κριτήριον ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης θεοπαγῆς, ἐν ἔξῃ τὴν κατ' αὐτὸν ἐλευθερίαν ἀπεριόριστον, θεοεικέλον καὶ ταύτην οὔσαν παρ' αὐτῷ, ὡς ἀχανῆ καὶ διάκενον. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀναχθῆναι εἰς τὰς λογικὰς ἀρχάς, καὶ ἀνευρεῖν τὴν ἀληθινὴν ἱστορίαν, λόγῳ ἀναγνωσκομένην, ἣν διέστρεψε μέχρι τοῦδε ὁ τύφος, καὶ πολλῶ χεῖρον ἔσθ' ἐστίας ἀρξάμενος κακοურγεῖν· ἠρνήσατο γὰρ αὐτὸς οἰκείους χεῖλεσι τὰ ἱερὰ δικαιώματα τοῦ δημοχαροῦς ἑλληνισμοῦ, τεθνηκυῖαν τὴν κοινὴν καὶ ὑψηλὴν αὐτοῦ γλώσσαν καλέσαντος, καὶ καταψυχράναντος τὰς νεοθαλεῖς γενεάς εἰς τὴν πρόσκτησιν τῆς εἰς βάθος καθικνουμένης ἑλληνικῆς διανοίας, τῆς ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ ἀποκειμένης ἐρθῆς καὶ λογικῆς παιδείας, πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀνάκαθεν ζωηφόρου γενομένης, ἧς ἄνευ πᾶσα ἡ ἔξω ἐπιστήμη καὶ πᾶς ὁ θρυλλούμενος ὀλικὸς πολιτισμὸς ἐστὶ διάκενόν τι, ταλανισμοῦ μᾶλλον ἄξιος ἢ μακαρισμοῦ· ἡ γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἀνεπτυγμένη διάνοια, ἐκστᾶσα ἅπαξ τῆς στενῆς καὶ δυσπαρατηρήτου ἀρμονίας, φέρεται λοιπὸν ἀκατάσχετος ἀπὸ ἀλογίας εἰς ἀλογίαν, καὶ ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντίφασιν, καὶ ἐπέρχεται οὕτως ἡ θεία δίκη καὶ νέμεσις, καὶ ἀβελήφια τότε δεινὴ κατέχει περὶ τὰ ἐνεργούμενα θαυμάσια τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ τετυφωμένος οὐ βλέπει τὰ ἀπλά καὶ λογικὰ τῆς θείας προνοίας ἔργα, καὶ ψεύδεται καλῶν ταύτην πατέρα οὐράνιον, καὶ πολλὰκις διαγλευάζει, ὅτι δέδοται αὐτῷ μεγάλα λαλεῖν, ἕως οὐ ἔλθῃ ἡμέρα κρίσεως, καὶ ἀναλάμψῃ ὁ οἰκουμενικὸς λόγος τῷ νέῳ Ἰσραὴλ ἐν τῇ πόλει Ἰωσαφάτ,

πόλει κλυθμώνος, ἀλλὰ καὶ κρίσεως, καὶ παραστῶσι πᾶσαι φυλαὶ ἐνώπιον τοῦτου τοῦ ἀδικάστου κριτοῦ, καὶ συντριβήσεται ὁ ὄφης τοῦ αὐθαίρετου πνεύματος, ἐν ἐπιγνώσει καθιερουμένων πανδήμως τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων τῆς ὀρθοδοξίας, ἢ τοῦ εἰς φαῦσιν πολλῶν ἐθνῶν θεῶν ἑτεταγμένου λογικοῦ καὶ δημόφρονος καὶ φύσει μισαυθαίρετου πολιτεύματος· καὶ ἔσται αὕτη ἡ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀνάστασις λογικῆ καὶ ζωηφόρος, συνάπτουσα τὴν ἐντεῦθεν οἰκουμενικὴν καὶ λογικὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων μετὰ τῆς μερικῆς ἐκείνης καὶ προδρόμου τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀναβυσσάτης ἐν τῇ ζωηφόρῳ σταυρώσει τε καὶ ταφῇ, καὶ τότε ἴσως ὁ κενοχαρὴς λογισμὸς, καὶ ἡ ἔκτυπος ὀρέξις πιστεύσει, ὅτι ἐσμὲν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑποταγήσεται αὐτεξουσίως τῷ βουλήματι τοῦ οὐράνιου πατρὸς καὶ βασιλεύσει ἐπὶ γῆς ἡ ἀρμονία, ἔλκουσα εἰς μίαν ἀλήθειαν τὸν ὄχλον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν αὐθεκάστων ὀρέξεων. Ἰδωμεν ἤδη, ὅτι πρὸς τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐπῆλθε καὶ ἡ Ἐπίκρισις. (Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ. Ἄσματα Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου Λευκαδίου. Ἐν Κερκίρᾳ, τυπογραφεῖον Ἐρμῆς Ἀ. Τερζάκη καὶ Θ. Ῥωμαίου, 1857.—Ἐφ' ὄσῳ τὸ περὶ τῆς ἡμετέρας γλώσσης ζήτημα ἄλυτον διατελεῖ, τοῦ μὲν κλίνοντος πρὸς τὸ ἐνεστὸς, τοῦ δὲ πρὸς τὸ παρελθόν, τοῦ δὲ πρὸς τὸ μέλλον, εἰς τέσσαρας κατηγορίας θέλουν ὑπάγεσθαι τὰ προϊόντα τῆς νέας ἡμῶν ποιήσεως, ὡς ἄριστα παρετήρησεν ὁ πολυμαθέστατος Κ. Ἀσώπιος· θέλωμεν ἔχει α'. ποιήματα καλὰ ἐν γλώσσῃ καλῇ· β'. ποιήματα κακὰ ἐν γλώσσῃ κακῇ· γ'. ποιήματα καλὰ ἐν γλώσσῃ κακῇ, καὶ δ'. ποιήματα κακὰ ἐν γλώσσῃ καλῇ. Τούτων, τῆς μὲν α'. κατηγορίας, ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία, δυστυχῶς, οὐδὲν νὰ ἐπιδείξῃ ἔχει, τῆς δὲ β'. ἄπειρα μὲν, ἀλλὰ πρὸς τιμὴν τοῦ ἔθνους θησιγενῆ, διότι ἄμ' ὡς ἴδωσι τὸ φῶς ἀποθνήσκουσιν, τῆς δὲ δ'. σχετικῶς οὐ σπάνιά εἰσι τὰ προϊόντα, τῆς δὲ γ'. ἔχομεν κατ' ἔξοχὴν μόνα τὰ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, ὅστις, διὰ τοῦ ὕψους τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, συνεπαίρει τὸν ἀναγνώστην εἰς τοὺς οἰκείους αὐτῷ κόσμους καὶ ἀναίσθητα καθιστᾷ τὰ ὄντα πρὸς τὸ ἀτημέλητον καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου· ἀλλὰ, δυστυχῶς, ὁ Σολωμὸς εἶναι μοναδικός, καὶ μετ' αὐτὸν οὐδεὶς ἄλλος, πιστεύομεν, θέλει κατορθῶσαι ποτὲ νὰ συναρμύσῃ ἐπιτυχῶς τὸν ἀδάμκτα μεταλλῶν εὐτελεῖ· διὰ τοῦτο καὶ, πιστεύομεν, πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς τοῦτου ἰσομύμησιν θέλει ἀποβαίνει ἄκαρπος καὶ πᾶς ἀγὼν μάταιος.

Ποιήματα καλὰ ἐν γλώσσῃ κακῇ εἰσι καὶ τὰ ἄρτι δημοσιευθέντα Μνημόσυνα τοῦ Κ. Βαλαωρίτου· ἐν αὐτοῖς ὁ ἀναγνώστης εὐρίσκει παντοίας ἀρε-

τάς καὶ μεταξύ πολλῶν εἰκόνας τινος πρωτοτύπου, καὶ ὠρχίας· ἀλλ' ἂν, ὡς πρὸς τὸ πραγματικόν, ἀδικῆ τις τὸν Κ. Βαλαωρίτην, παρσιωπῶν τὰς παντοίας καλλῶνας τῶν Μηημοσύνην του, οὐχ ἦττον ὁμολογητέον ὅτι, ὡς πρὸς τὸ λεκτικόν, εὐκταῖον ἦν ἂν ἐγράφοντο εἰς γλῶσσαν ἄλλην, εἰς γλῶσσαν ἀμιγῆ χυδαίεμῶν καὶ εὐληπτον, τῆς ὁποίας ὁ Κ. Βαλαωρίτης δὲν φαίνεται ἄγευστος· διότι, ὁσπδήποτε κἂν θέλωμεν ν' ἀποδώσωμεν αὐτοῖς ἀξίαν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι κατὰ πολὺ ἐλαττοῦνται τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου, εὐτινος χάριν ἠθέλωμεν συγκαταβῆ μέχρι τῆς ἀσχημίας τοῦ ὕφους· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχοντα τὰ ποιήματα ταῦτα εἰσὶν ἀξιούσιστατα καὶ μεταξύ αὐτῶν πρωτεύουσιν ὁ *Θανάσης Βέργας*, ὁ *Σαμαὴλ*, ὁ *Εὐθύμιος Βλαχάβας*, προτόντα φαντασίας *Ζωηρᾶς*, *δικικρινύσεις* τὸν ἀληθῆ ποιητὴν τοῦ λεξιθήρα σιτουργου, γεννήματα φυσικοῦ ζωγράφου δεξιού, διαπρέποντα τῆ ἀκραίφνει ἐκείνῳ πατριωτισμῶ, ὅστις, καθ' ἡλικτηριστικὸν ἀνόθευτον τῶν ἀδελφῶν Ἑπταννησίων, καθιστᾷ αὐτοὺς ἀείποτε προσφιλεστάτους.

Αἶνιγμα.

Ἄν τὸ πρῶτον μου θελήσης
 Κατὰ τῶν παθῶν νά στήσης,
 Ἡ Ζωή σου μακαρία
 Καὶ ἡ δόξα αἰωνία.
 Ἄν τὸ δεύτερόν μου δοῦς,
 Ὡς ἐντέλλεται ὁ νόμος,
 Δὲν πληρώσης, τί προσμένεις;
 Εἰς τὴν φυλακὴν ἐμβαίνεις.
 Εἶμαι ὄνομα τὸ ὅλον,
 Καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν δυσκόλων
 Μὲ εὐρίσκεις εἰς τὸν κληρὸν,
 Μεταξὺ τῶν Καλογήρων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ.—Σικελικά, μελέται Ἱστορικά (συνέχεια).—Ἐπιστολιμαία διάλεξις περὶ Ἰωαννικίου Καρτάνου, Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου καὶ Παχωρίου τοῦ Ῥωζάνου (συνέχεια καὶ τέλος).—Τὰ κατὰ Ἀλκυονίδην τὸν Μεγαρέα, διήγημα Ἑλληνικόν (συνέχεια καὶ τέλος).—Ὀδοιπορικὰ (συνέχεια καὶ τέλος).—Τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ βασιλέως Ῥαμφινίτου—Περὶ τοῦ ἀοιδίμου Διδασκάλου Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων κτλ.—Βιβλιογραφία.—Αἶνιγμα.